

Energiatakarékosság az OECD országokban

Az elégedetlen jelentés

Az októberre meghirdetett *energiatakarékossági hónap* alkalmából tette közzé jelentését az OECD Nemzetközi Energiaügynöksége a fejlett tőkés országok *energiagazdálkodásának* múltjáról és jövőbeni kilátásairól. Annak ellenére, hogy az elmúlt években e téren az országcsoporthoz bizonyos *eredményeket* is regisztrált, a nemzetközi szervezet szakértői a mérlegkiszámlánál nem elégedettek.

Véleményük szerint az energiatakarékosságban eddig felmutatható vívmányok teljesen *elégtelenek*, és ezért nem csupán objektív tényezők okolhatók. Nyilvánvaló persze, hogy a lassú gazdasági növekedés időszakában az energiatakarékosságot szolgáló beruházások növekedési üteme is szükségszerűen lelassul, és néhány országban az intézményi rendszer korlátai is gátat szabnak az energiagazdálkodás hatékonyságának. A NEÜ nézete szerint azonban alapvetően a probléma gyökere az, hogy a közvélemény még mindig *nem értette meg teljesen az energiagazdálkodás lényegét*.

Nem tudatosult

Nem csupán arról van szó a jelentés szerint, hogy a közvéleményben még nem tudatosult kellőképpen a takarékosági intézkedések *sürgőssége és elkerülhetetlensége*, hanem abból is gondok származnak, hogy az átlagember nem tudja, *hol és mivel* lehetne optimálisan spórolni. Az ügynökség dokumentuma erősen kritizálja a tagországok politikáit, és mivel — véleménye szerint — az árak ösztönző szerepét a takarékoságra még csak kismértékben használták ki. (Különösen súlyos problémaként mutatja be a NEÜ azt, hogy sok országban a háztartási fűtést továbbra is központi forrásból szubszvenzionálják.)

Mindazonáltal a jelentés bemutatja az 1973—74-es időszak óta az energiagazdálkodás terén elért eredményeket is. Nyilvánvaló azonban, hogy a sikerek mérhetősége bonyolult, az energiafogyasztásra ható tényezők egymástól egyértelműen *el nem választhatók*. Nyilvánvalóan csak *becsülni lehet* ennél fogva azt, milyen mértékben tudhatóak be az elért eredmények a takarékosági intézkedéseknek, és mennyiben csupán azok a lassúbb gazdasági növekedés természetes velejárói. Mindenesetre tény, hogy míg az 1968—77-es időszakban éves átlagban a szervezet tagországainak energiafogyasztása 5,1 százalékkal nőtt, addig az emelkedés üteme az 1973—77 között eltelt években mindössze 0,8 százalékosra csökkent. Ha pedig az egy főre eső energiafogyasztást nézzük kőolaj-egyenértékben, úgy gyakorlatilag *stagnálásról* van szó. 1973-ban a NEÜ-régióban egy főre 4,93 tonna kőolajban kifejezett fogyasztás esett, és ez a szint 1977-re sem növekedett, sőt egyes fontos tagországokat vizsgálva (Nagy-Britannia, Japán, NSZK) még érezhetően *mérséklődött* is.

Egy más szempontból összeállított statisztikai táblázat ugyan csak jelentős javulást tükröz. 1973-ban 1000 dollár értékű bruttó társadalmi termékre 1,48 tonna kőolaj-egyenértékű energiafogyasztás esett, 1977-re ez az arány 1,41-re mérséklődött. E téren valamennyi jelentősebb tagállam eredményt mutathat fel, Svájc kivételével, ahol a mutató romlott. Mindez annak következménye, hogy míg az 1960—1973 közötti időszakban a bruttó társadalmi termék 1 százalékos növekedéséhez átlagosan az országcsoporthoz 1 százalékos többlet energiafelhasználásra volt szüksége, addig 1973—1977 között ez a viszony szám 0,4 százalékra *visszaesett*. (Az ilyen mértékű javulás természetesen nem kis részben strukturális változásoknak és a rendkívül alacsony növekedési ütemnek tudható be.)

Az egyes tagországok helyzete azonban ebben az összefüggésben rendkívül eltérő. 1960—1973 között 1 százalékos növekedéshez például Nagy-Britannia mindössze 0,71 százalékkal volt kénytelen energiafelhasználását emelni, míg ugyanehhez Hollandiában 1,61 százalékos, és Olaszországban 1,51 százalékos bővítés vált szükségessé. Az eltérő bázis következtében nyilvánvalóan *eltérőek* az 1973—1977 között regisztrált eredmények is.

A Nemzetközi Energiaügynökség jelentését 1990-ig terjedő prognózával egészíti ki, melyben az 1985-ig terjedő időszakra éves átlagban 4,2 százalékos, míg az elkövetkező 5 évre 3,6 százalékos reálnövekedést feltételez. Bár az 1973—1977 közötti időszak kiugró eredményét tartani a szakértők szerint nem lehetséges, a múltbeli arányhoz képest azonban az energiafogyasztás és a GNP-növekedés viszonya tartósan javítható, a vizsgált időszakban 1 százalékos növekedés 0,8 százalékos emelkedést tesz csak az energiafelhasználásban szükségessé. Mindez azt jelenti, hogy az 1000 dollár GNP-értékhez eső kőolaj-egyenértékben mért energiafelhasználás tovább mérséklődik, és 1990-ben már csupán 1,29 tonnát tesz majd ki.

Kilátások

Vizsgálja a jelentés az energiafelhasználás kilátásait nagy fogyasztóágazatok szerint is. A fűtési célokra felhasznált energia mennyisége 1960—1973 között évente átlagosan 5 százalékkal nőtt, a prognózis szerint 1977—1990 között évente mindössze 1,9 százalékos emelkedés várható. A közlekedés energiafelhasználása a világszerte átlagosan 5,5 százalékkal nőtt évente a fejlett tőkés országokban, 1985-ig a NEÜ véleménye szerint 1,5 százalékos, míg a következő öt évben 2,1 százalékos emelkedése valószínűsíthető a fogyasztásnak. Az ipari energiafelhasználás 1973 előtt átlagosan 4,3 százalékkal bővült és az előrejelzés szerint a növekedés 1990-ig nagyjából ugyanebben az ütemben fog növekedni. Következésképpen a teljes energiafelhasználásban az *ipar részaránya jelentősen nőni fog*.

G. Gy.—Sz. P.

A nagy leállás

A Székesfehérvári Könnyűfémű esete a beruházással — Hogyan lehet rövidebben

Október 20. Éjjel 0 óra 0 perc. A szalag megtorpan. Töprengő, gondterhelt arcok... Egy lélegzetvétel: a sok hetes feszültség és várakozás feloldódik. Megkezdődhet a Székesfehérvári Könnyűfémű eddigi történetének legnagyobb rekonstrukciós munkája.

— Három üveg pezsgőben fogadtunk az osztrákokkal, hogy két nap alatt lemeztelenítjük a hengerállványt. Nem akarták elhinni, mi mégis megnyertük a fogadást, Október 22-én 0 óra 0 percre, az építésmunkák megkezdésére minden rendelkezésükre állt.

Majoros Jenő fejlesztési főmérnököt második órája nyúzom: mondja el mégegyszer, *miért jó nekünk ez az egész?* Miért olyan nagy dolog a két nap, és a hosszúnak tűnő kéthónapos termelésleállítás? Miért dolgoznak osztrákokkal is? Miért? Az egyhangú kérdészöngre nyugodtan választ ad a főmérnök, egyre újabb adatokkal alátámasztva: *nem csak ezt a fogadást nyerték meg, hanem egy másikat, egy nagyobbat is, amelynek értéke százmilliókban mérhető...*

Robbantani nem lehet

Ne igyunk előre a medve bőrére — csitítgat belülről egy hang A Könnyűfémű irányító szervének, a Magyar Alumíniumipari Trösztnek és a pénzügyi szerveknek véleménye szerint a gyár mindig példaszzerű fejlesztésekkel javította a statisztikát, költségen, határidőn belül pontot téve egy-egy fejlesztési szakaszra. S az ilyesmi — jól tudjuk — manapság elég ritka, kiváltképp az állami nagyberuházásoknál. A jelenleg folyamatban levők közül a KÖFÉM-é *kiemelkedik* jól szervezettség, gazdaságosság tekintetében. S hogy így is lehet beruházni, arra álljon itt az alábbi történet.

A „felgyártmány”-fejlesztő állami nagyberuházásuk 1978. január 1-ével indult. Öt esztendődt kapott a gyár, hogy a 7 milliárd forintost fejlesztést hosszú lejáratú állami kölcsönből megvalósítsa. Részben zöldmezős építkezésbe kezdett új területen, új csarnokokat emelve a régiók mellé, részben a régi berendezéseik rekonstrukcióját kapták feladatuk... Eddig két gigászi csarnokot építettek már (az egyiket most ajánlják nivódíjpályázatra), egy hajdan volt kukoricaföldön.

Ez sem volt kis teljesítmény, mégis — bármily furcsán hangzik — a *könnyebbik* része volt a dolognak. Majoros Jenő mondotta is gyakran: „Inkább két újat, mint egy régit felújítani.” De hát az ember nem mindig változhat. S a szélesszalag-hengermű rekonstrukciója *nem tűrt halasztást*. Igaz, nem olyan látványos ez a munka; amiért most mégis kiragadjuk a statisztikák sorából, annak aktualitásán túl más oka is van.

Képzeld el a több mint fél kilométer hosszú csarnokot, amelyet egy száz méter hosszú görögösor szel ketté. A másfél méter átmérőjű, hatalmas alumínium-tömbök forró kemencében kezdik pályájukat, ahol annyira felmelegsznek, hogy a hengerállványon már könnyűszerrel vékony lemezre hengerelhetők. A további vékonyítás hidegen hengerléssel történik.

Ez a gyáregység — szélesszalag-hengermű — a gyár lelke, leállásakor nemcsak a KÖFÉM munkája bémul meg, hanem az egész ország alumínium felkésztermékekkel való ellátása forog veszélyben. A gyártás tehát *folymatos*, a szabad napokon is hengerlődik az alumíniumtuskó.

De miért a *nélkülözhetetlenségre* való hivatkozás? Mert érzékelteti, milyen kockázatos lépésre szánta el magát a gyár vezetése akkor, amikor elhatározta: modernizálja, bővíti az örökké

mozgó melehengerállvány kapacitását, lehetőleg úgy, hogy a leállítás minimális veszteséget jelentsen a vállalatnak és az országnak. A lépést az exportkonkurrencia kényszerítette ki, s a KÖFÉM felvette a kesztyűt. Elhatározta, hogy két új, nagyobb teljesítményű kemencét épít a két régi mellé, s ezzel lehetővé teszi a jelenlegi 3,5 tonnás tömbök helyett a 7—8 tonnások előmelegítését. Ezt követően pedig a melehengerállványhoz — mivel a korábbinál hosszabban fut majd ki az alumíniumlemez a hengerek közül — egy szinkronesévelő berendezést fog közbeiktatni. S ennél a pontnál álljunk meg. Bár az egész beruházáshoz képest ez a munka *részletkérdésnek*, elhanyagolható apróságnak tűnhet, mégis ez tartja lázban a vállalatot.

Olyan bravúrokat kell itt ugyanis végrehajtani, amelyenekre még nem volt példa az országban: 2—3 méter mély régi vasalt beton kibontása és helyettesítés új alapok építése a feladat. Méghozzá a legrövidebb idő alatt, hiszen naponta 8—10 millió forint értékűt állít elő ez a hengerállvány; így minden nap, óra, perc kiesése nagy veszteségeket okoz. S mivel robbantással ezen a helyen nem lehet bontani, marad a magyar hagyományos vésés, a lassú araszolás.

Három hónap helyett

„Három hónap” — erre az időtartamra tettek ígéretet az építőipari vállalatok a legmodernebb magyar technológiával. S akkor még hol van az építés és az új gépszerelés? Az is beletelne két-három hónapba. Azaz a mintegy 300 millió forint értékű rekonstrukciós munka 5—6 hónapi állásidőt jelentene.

A Magyar Alumíniumipari Tröszt és a KÖFÉM szakemberei asztalhoz ültek és számoltak: 25 ezer tonna hengereltáru „esne” ki így a termelésből fél év alatt, s ez jövőre elvinné a gyár nyereségének 70 százalékát. Emellett kérdés, ki látja el a többi gyárat félkésztermékkel? Szocialista importból alig pótolható a kiesés, a tőkéshez pedig nincsen valuta. Egyre nyilvánvalóbban látszott, hogy a leállás ilyen körülmények között *szóba sem jöhet*, a veszteséget nem tudja elviselni az ország.

A székesfehérváriak nem hagyták annyiban: felkérték egy kutatóintézetet az optimális módszer keresésére. Az általuk kidolgozott megoldást azonban elfogadhatatlannak találták. Úgy látszott, hogy a dolog kivihetetlen, s már-már lekerül a napirendről, amikor...

Amikor a tavaszi BNV-n az Út-, Vasútépítési Vállalat egyik vezetője — a vállalat feladatát tüzték ki eredetileg a bontást — segíteni akarván, bemutatót a KÖFÉM-eseknek egy nyugati céget. „Ök modernebb eszközökkel bontanak, mint mi” — jegyezte meg önkritikusan. S a tárgyalások valóban *meglepo* eredménnyel zárultak: a cég vállalta, hogy *körülbelül két hét alatt hajlandó a betont kibontani*. Három hónap helyett! Hogy a magyar vállalat biztos legyen a dolgában, több nyugati céget is megkeresett a külkereskedelem közreműködésével. A versenytárgyalást a *Muldentransport* nevű osztrák cég nyerte meg. A szerződés szerint *14 nap alatt* elvégzik a feladatot, bémunkában: a gépeket és a szakembereket ök adják, a segéderőt a KÖFÉM.

Lám, ezt így is lehet — s ha ezt igen, akkor talán mód van az építés rövidítésére is! Hogy a jó példa ragadós, arra bizonyíték az ALUTERV és az IPARTERV

összefogása: a másfél hónapra tervezett építési szakaszt egy hónapra csökkentették.

Három hónap megtakarítás — talán soha ilyen egzaktt módon nem volt mérhető a *nyereség*, mint ez alkalommal. S talán soha ekkora hasznót *nem érték* el a beruházók két apró-cseprőnek látszó ötlettel, mint most! A 250 milliós veszteség helyett mindössze 20—25 millió forintba becsülik a jövő évi hiányt.

Okas tartalékok

Utólag milyen egyszerűnek látszik az egész! De nem, mégsem. A főmérnök tovább beszél, s a dolog egyre bonyolultabb. Hiába csökkentették minimumra a kieső alumínium mennyiségét, akkora hiány is éppen elég, hogy rövidebb időre egész iparágakat bontítson meg. Ezért már hónapok óta *előre tartanak*, és sikerült is két hónapra való melegen hengerelt tekercset *előre elkészíteni*. A csarnokban — amerre a szem ellát — fénylő alumínium hengerek fekszenek egymás hegyénhátán, raktárrá alakult az egykori termelőrészek.

Két hónapra való — írtam, s nem véletlenül. A leállást ugyanis két részre osztották: az idén december 22-ig szünetel a gyártás, jövőre pedig tavasszal folytatódik a munka, egy hónapig. Az ésszerűség bizonyára így kívánja, s mi higgyünk a KÖFÉM-eseknek. Már csak azért is, mert ennek a rekonstrukciónak az előkészítése meggyőző arról: *gondosan, körültekintően, eredményesen lehet dolgozni*. Az előkészítéshez négyfős függetlenített csoportot hoztak létre tavasszal, amely koordinálja a kivitelezési munkákat. Hálóterveket készítettek, napra lebontották a feladatokat, s mivel 300—350 ember kell egy helyen, egyszerre mozgathatniuk, a munka közvetlen irányítására diszpécser „irodát” állítottak fel. Ide a műszaki szerkesztésből irányítottak dolgozókat — hadd lássák, *mit rajzoltak az íróasztal mellett!*

A csarnokban serényen folyik a munka, piros, fehér, sárga sisakos munkások teszik — láthatóan nagy igyekezettel dolgukat. Szaporán „veszi a kanyart” *Hazlach Lajos* is, a generáltervező ALUTERV mérnöke, a rekonstrukció főtervezője, a hengerállvány tervezője.

— 1952 óta nem volt ilyen nehéz munkám. A 24 óra sem elég, hát még a 12, amennyit dolgoznom kellene! Csomó dolgot itt a helyszínen döntünk el, azonnal. Egy kicsit több idő kellett volna a tervezéshez. De a karácsonyt nyugodt lelkiismerettel fogom ünnepelni.

Jókedélyű osztrákokkal

Jókedélyű, vidám ember az osztrák építésvezető, *Günter Krug*.

— Igen erős, feszített a tempó, de szerencsére a magyarok nagyon szolgálatkészek — s *jobban kéz alá dolgoznak, mint nálunk szokás*. Elég, ha annyit mondok: kérem szépen és köszönöm szépen — s a munka már kitűnően folyik.

— Fantasztikusan bírja a munkát — teszi hozzá a fejlesztési főmérnök — valószínűleg ez ragadja magával a többieket is, a mi munkásainkat is, akik a megszokottnál sokkal intenzívebben dolgoznak. Az osztrák építésvezető például az első napon hazaküldte egyik beosztottját, miután az 3 üveg sörrel jelent meg a munkahelyén. Nincsen semmi csodálatos a munkájukban; titkuk egyszerű: *kftűnőek* a szerzsámaik, s kiváló a szerveztségük.

RAJNA GYÖRGYI

HORIZONT HORIZONT HORIZONT

A jugoszláv gazdaság mérsékelt fejlesztése

A jugoszláv kormány az ország 1980. évi tervét megvitatta, a *gazdaság fejlesztési ütemének mérséklése mellett foglalt állást*. A kormány véleménye szerint jövőre Jugoszlávia társadalmi össztermékének 5, ipari termelésének 6, mezőgazdasági termelésének 3, a munka termelékenységének 2, a foglalkoztatottságának 3, a népgazdasági beruházásoknak 6, a külkereskedelmi kivitelnek 6, a behozatalnak 3,5, a megélhetési költségeknek legfeljebb 17 százalékkal kellene növekednie. A külkereskedelmi mérleg hiánya tavaly megközelítette a 80 milliárd dinárt, annak ellenére, hogy *az export 6, az import pedig csak*

2 százalékkal múlta felül a megelőző évit.

Fogy a britek arany- és valutataraléka

Nagy-Britannia arany- és valutataraléka októberben 253 millió dollárral csökkent, s a tartalék összege jelenleg 22,498 milliárd dollár értékű. Az októberi visszaesést szeptemberben 554 millió dolláros, augusztusban pedig 194 millió dolláros fogyás előzte meg.

Kolumbia kávévesztése

A kolumbiai kávétermés mintegy *30 százalékos veszteséggel* számolhat a rossz időjárási viszonyok miatt — jelentette az EFE hírügynökség.

Eljenek a választók között!

A szokimondó tanácstag



„A testületi üléseken ugyan nem eléggé aktív, de választóival jó a kapcsolata.”

Igen, vannak, akiket valamilyen szorongás, lámpaláz fékez abban, hogy megszólaljanak a nagy nyilvánosság előtt, ettől azonban még valóban elláthatják megbízatásukat. Sokkal rosszabb ennek a fordítottja: a szószátyár tanácstagok a testületi ülések rémei, mondókájuk üres szócséplés, vagy a már elhangzottak buggó ismételtetése.

Törvény szerű azonban az összefüggés a lakóterületi munka és a testület előtti fellépés között, amikor a tanácstag — körzete ügyeinek alapos ismeretében — gyakran hallatja hangját, ha kell, keményen „odamond”, választóinak véleményét tolmácsolja, jogos és teljesíthető kéréseik megvalósítását szenvedélyesen szorgalmazza.

Akik „leszavazták” a végrehajtó bizottságot

Ilyennek ismerik a VII. kerületben Serény Lászlót, a 74. számú — a Damjanich utca két nagy, hét-hét szintes bérházára és a szomszédos, Bajza utcai „garzonzállóra” kiterjedő — körzet tanácstagját.

— Sohasem vagyok szívbarjos, ha meg kell mondani az igazat — kezdi beszélgetésünket. — S kellemes érzés visszagondolni arra, hogy több mint két évtized alatt a környékbeli lakosság hányféle ügyes-bajos dologát sikerült elintéznem; *egyedi panaszok nyomán milyen, valóban közérdekű intézkedések* születtek. Persze, semmi sem megy máról holnapra. Például másfél éven át szinte minden tanácsülésen — a szomszédos körzetek tanácstagjaival együtt — gózködnöm kellett az illetékeseket: a keramikokocsás úttest csúszós, ezért különösen télen vagy esős időben baleset-, sőt életveszélyes! Nem tudom, hogyan zajlana a mai megővekedett forgalom, ha a főváros előbb-utóbb nem hajlott volna a szóra, s nem épített meg a korszerű burkolatot... Továbbá: ma már a 70-es és 78-as trolik kanyarjában mind a Nefelejcs utca felé, mind a Bajza utcát átszelően ott a zebra, biztonságos a gyalogosforgalom. *De amíg idáig eljutottunk!*... — legyint, és elhallgat.

— Mondja el, kérem, részletesen.

— Nos, többszöri eredménytelen felszólalás után a lakosság sürgető igényét *interpellációban* jelentettem be. Elvégre a környéken, s főként a garzonházban sok idős ember él. Am a szakértők úgy vélekedtek, hogy a gyalogátkelők helyek lassítanak a forgalmat, nehezebbé a járművek kanyarodását. Ennek nyomán a kerületi végrehajtó bizottság is úgy tartotta, hogy *nem teljesíthető a kérés*, s álláspontját határozati javaslatként a tanácsülés elé terjesztette. Erre „begurultam”, felálltam, s kijelentettem: *nem értek egyet, ellene szavazok, s aki nem tart velem, az nem képviseli igazán a lakosság érdekeit!* Mit mondják? Hatalmas szótöbbséggel *leszavazták* a vb-t, az kénytelen volt felülvizsgálni álláspontját — s ma, tessék, megvannak a zebra-

Nemcsak kér — ad is

— A helyzet ezek szerint közmegelegedésre rendeződött...

— Azt csak gondolja. A tanácstag beszámolókon, a fogadó-

órákon kérték a lakók, hogy e sarkokon forgalomirányító lámpákat helyezzenek el; az utóbbi időben én is ezt sürgettem mind a műszaki osztályon, mind a testületi üléseken. A berendezés voltaképpen kész, már a foglalatok is megvannak, csak éppen maguk a lámpák hiányoznak. De éppen a napokban értesítettek: külföldről szerzik be, az év végéig üzembe helyezik őket.

— Milyen ügyekben járt még el, interpellált vagy szólalt fel mostanában?

— A sok közül csak egyről-kettőről. Öt hónapja, hogy sürgőssé vált korszerűsítés végett bezárták az amúgyis mindig zsúfolt, Nefelejcs utcai nagy Csemegét. Hasonló az egész környéken nincs, azóta is nehéz a bevásárlás. Eredetileg négy hétről volt szó — elfogyott hát a türelmem, interpelláltam. Ennek nyomán megerősítették a közeli kisebb üzleteket, s úgy hírlik, valamikor novemberben végre nyit az átalakított bolt, az eddigi kettő helyett négy pénztárral. Most még azt szeretném kiharcolni, hogy teljesítsék a környék idős lakóinak kérését: *helyezzék a trolit-megállót a Péterfy Sándor utcai kórház és rendelőintézet közvetlen közelébe.*

— Az elmondottakból kiderül, szavának kellő súlya van tehát mind a testület, mind az apparátus előtt...

— Igen, de ennek fedezete is kell hogy legyen, azaz: *aki kér, tudjon adni is.* Minthogy választóimmal nemcsak a beszámolóim, fogadóóráimban találkozom, hanem igyekszem jóformán a körükben élni, sikerült velük olyan viszonyt teremtenem, hogy *mindenkor készek a környéket szembé, kellemesebb alakító társadalmi munkára is.* Ennek köszönhető, hogy az egyik házunk legelső udvarán rózsakert létesült, a másikban pedig — az IKV segítségével — teljesen zárt játszótér hintával, homokozóval, padokkal a kismamák. Ugyanabban a házban a lakók több mint *60 ezer forint értékben* olajfestékkel csinosították az összes ajtót, ablakot. A garzonház étterme pedig kérésünkre átengedte kerthelyiségének egy részét, székeket és asztalokat adott; azt a részt virágosítottuk, hogy jó időben — esetleg *fogyasztás nélkül is!* — elüldögélhessenek ott a környék idős emberei. Ne csodálja, hogy igyekszem értük mindent megtenni — magam is már kilenc éve jöttem el a Minőségipógyárból nyugdíjba...

Egyenesség, őszinteség

Igy kerülnek végül is szóba a közlegő tanácstag választások. Még fel sem tettem a kérdést, máris kész a válaszsal:

— Nem tagadom, megerősített volt ez a húsz-egynéhány év, s különösen az utóbbi időszak, de azért egy cikluson át még megpróbálom. Mindig szívesen foglalkoztam a testületbe újonnan választottakkal, örültem, ha átadhattam nekik tapasztalataimat; egyik-másik „neveltem”, így a szomszédos körzetben *Antal Lászlóné*, azóta fővárosi tanácstag is lett. S úgy érzem, most még inkább várnak rám ilyen feladatok. A környéken több tanácstag kifáradt, leköszön; fiatalok kerülnek a helyükbe. Őket szeretném rávezetni: *eljenek teljes szívvel-lelélekkel választók között, figyeljenek minden apró jelzésre*, támaszkodjanak bizalommal a lakóbizottságok áldozatkész aktivistáira. S főként: ne féljenek a kezüket felnyújtani, *merjenek szokimondóak lenni*, ha a környékbeli lakosság vagy az egész kerület javáért lépnek fel.

G. Szabó László

Például Vas megye és Bozsók

Mi kell a szaktudáshoz?



Érthetően sok szó esik azokról a felsőfokú oktatási intézményekről — jogi egyetemek, Államigazgatási Főiskola —, amelyek meghatározó szerepet játszanak az államigazgatási vezetők és dolgozók szakmai ismereteinek elmélyítésében, ám annál kevesebbszer hall a közvélemény a *képzettség megszerzésének végpárójáról, a megyei továbbképző intézetek tevékenységéről.* Pedig szerfölött figyelemreméltó, sőt, elgondolkodtató az a szerzőgazdó elméleti és gyakorlati tananyag, amelyet ott elsajátíthatnak a különböző szaktanfolyamok hallgatói, s legtöbbször még felsőbb tanulmányaiknak is ezzel vetik meg az alapját.

A továbbképző intézetek tehát az igazgatáshoz szükséges szaktudás nélkülözhetetlen bázisai. A *Vas megyei Tanács* 1974 novemberében hozott határozatot továbbképző intézetének létrehozásáról, amely 1975 őszén kezdte meg rendszeres működését *Bozsokon*, amelynél alkalmasabb — nyugodtabb, kellemesebb — helyet aligha találhattak volna az elmélyült tanuláshoz.

Kialakult rendszer

A továbbképző intézet oktatási programja — hasonlóan más megyék intézeteihez — hármas jellegű: *a szakképzéssel, a vezetőképzéssel és a továbbképzéssel* kapcsolatos feladatok egyaránt megtalálhatók benne. A képzés keretében készítik fel a hallgatókat a különböző — egyebek között az Államigazgatási Főiskolához szükséges — felvételi vizsgákra, valamint az általános államigazgatási ismeretek elnevezésű, az egységes közégi és az ágazatok szerinti szakvizsgákra. A vezetőképzésbe elsősorban a városi elnökhelyetteseket és vb-titkárokat, a nagyközségi, közégi elnököket és vb-titkárokat, a járási hivatalok elnökhelyetteseit és a személyzeti vezetőket vonják be. Az apparátust szintén tervszerűen, sokrétű és időszerű tematika alapján képzik tovább.

— Az elmúlt három oktatási évben, tehát amióta végképp kialakult a továbbképző intézet tanulmányi rendje, összesen 2838 hallgató vett részt a különböző témájú és időtartamú tanfolyamokon — emlékeztet *Sipos József*, a bozsoki intézet vezetője. — Az oktatás eredményességét igen kedvezően befolyásolja, hogy a megyei szakigazgatási szervek és a másféle tanfolyamok rendezői megkülönböztetett figyel-

met fordítanak az előadások előkészítésére, megszervezésére, a módszertani és tartalmi kérdésekre, gondosan és az illetékes szervek ajánlásait megszívlelve állítják össze tematikáikat. Valamennyi osztály elkészítette ötéves programját, amelyben a témák *évenként egymásra épülnek*, s a teljes időszak alatt 4–5 egyhetes tanfolyamra veszik igénybe az épületet. Egyetlen kivétel a vb-titkárok kétszer kéthetes tanfolyama, amelyet a Tanács Hivatal elképzelései szerint bonyolítunk le. Az elmúlt években jelentősen javultak a továbbképzés, illetve a szemléltetés oktatástechnikai feltételei, módszerei.

Hát az ágazatok?

Az intézet vezetője arra is kitért, hogy a tanfolyamok milyen kitűnő lehetőséget nyújtanak a tapasztalatcsereére a hallgatók között, amit egyeznek is felhasználni az előadásokat követő viták és személyes beszélgetések során. Igaz, ebben még gyakorit akadályozza őket a tematikák zsúfoltsága... Akad azonban ennél nagyobb gond is, ami néha lehetetlenné teszi egyes oktatási feladatok ellátását. Néhány tárca — köztük a Pénzügyminisztérium és az EVM — *nem biztosít idejében megfelelő tananyagot az ágazati szakvizsgákra való felkészüléshez, ezért a dolgozóknak nemegyszer évekig kell várniuk*, míg végre letehetik azokat.

Különösen a pénzügyi szakvizsgáknál nagy a lemaradás — veszi át a szót *Czibók Antal*, a megyei tanács személyzeti és oktatási osztályának vezetője —, pedig ebben *egyedül nem sokat tehet* sem a végrehajtó bizottság, sem a továbbképző intézet. De hát hogyan tudja ezt például az Egészségügyi Minisztérium miniszterien lebonolyítani? Szerencsére örvendetes jelességekkel is találkozunk. Elsősorban azokra a törekvésekre gondolok, amelyek a különböző szakigazgatási szervek részéről *a tervszerű utánpótlásnevelésre* irányulnak. A személyzeti és oktatási osztály is igyekszik szélesebb körre kiterjeszteni a képzést, tanfolyamokat tartunk a tanácsai intézmények és vállalatok vezetőinek is, de azokról a dolgozókról sem feledkezünk meg — ilyenek például a tűzvédelmi előadók —, *akiknek képzéséről a tárcák nem tudnak gondoskodni.* Azon is törjük a fejünket, milyen új formákat, módszereket vezethetnénk be az oktatásban 1980–85 között, mert bár a jelenlegi tanulmányi rendre sincs különösebb panasz, a hallgatók érdeklődésének ébrentartása tőlünk is újabb és újabb ötleteket követel. Valami-

lyen módon az önképzésre is több lehetőséget kell teremteni. Ezt az önképzést is persze az intézet irányítja majd.

A vasiak oktatási tevékenységében azonban már áttekintett a megyehatáron túl. Mint ismeretes, *Budapest és hat dunántúli megye tanácsa 1978 decemberében regionális együttműködési szerződést* írt alá több olyan gazdasági és egyéb munkaterületre vonatkozóan, amelyeken kölcsönösen segíthetik egymást. Ezeket a gyümölcsöző kapcsolatokat a közelmúltban kiterjesztették a továbbképzésre is, az első ilyen közös tanfolyamot a *Fejér megyeiek szervezték* meg szeptemberben *Balatonakarattyan*. A Vas megyei továbbképző intézet hasonló kapcsolatokat tart fenn a Zala és a Bács-Kiskun megyei oktatási szervekkel is.

A jövő szakemberei

— A továbbképzés legnagyobb és egészen közvetlenül érzékelhető eredményének azt tartom — summázza beszélgetésünket *dr. Pintér István*, a megyei tanács szervezési és jogi osztályának vezetője —, hogy a megye tanácsai a növekvő feladatok és a szélesedő hatáskör ellenére, immár kisebb létszámmal is általában kielégítően végzik munkájukat, akár hatósági ügyekről, akár az intézmények irányításáról legyen is szó. Ami pedig a jövőt illeti, az a legfontosabb feladatunk, hogy *a továbbképzést hozzáigazítsuk a fejlődéshez*, rohamosan változó életünkhöz, a korszerűbb követelményekhez. Itt van például az *igazgatás* fokozatos gépésítése, ami már nemcsak szorosan vett jogi, hanem bizonyos fokú technikai felkészültséget is igényel az ügyintézőktől, de még a gépiróktól is, és ezt a körülményt természetesen mi sem hagyhatjuk figyelmen kívül az oktatási tematikák összeállításakor. Örvendetes, hogy elsősorban a fiatalabb tanácsai dolgozók ambíciójának szakmai felkészültségük gyarapítását, szívesen vesznek részt minden olyan tanfolyamon, amely valami újat és hasznosat ad. Igaz, sokkal igényesebbek is a továbbképző intézet munkájával szemben, de ez mindenképpen érthető: *személyükben már a jövő korszerűbb államigazgatásának szakemberei formálódnak.*

Az oktatásért felelős szervek vezetőinek nyilatkozatai és a helyszínen szerzett benyomások egyaránt azt tanúsítják, hogy Bozsokon jelentőségéhez méltóan foglalkoznak a továbbképzés ügyével. Mi több, a gyors, pontos és szakszerű igazgatás egyik alapvető feltételének tekintik.

Németh Géza

Könnyebb vagy nehezebb?

benyújtásával — igazolta jövedelmét. Ezt a munkáltatók ugyanennyi esetben számították és igazolták. Az intézményeknél évente kétféle jövedelmétől szükség a szülők egybeszámított jövedelme alapján a térítési díjak megállapítására.

A korábbi igazolással a családok nem mindig mutatták be valóságos jövedelmi helyzetüket. Az intézmények is gyakran átsiklottak afelett, hogy nem kaptak igazolást az ún. egyéb jövedelmekről. Ez nemcsak azt jelentette, hogy az érintettek az indokoltnál alacsonyabb térítési díjakat fizettek, és ez állami bevételkieséssel járt, hanem feszültség keletkezett az állampolgárok körében is. Időközben megváltoztak az igazolásnál figyelembe vett jövedelem számítására vonatkozó szabályok is. Mindez indokolta a jövedelemigazolások rendszerének újrászabályozását.

Az évi egyszeri jövedelemigazolás bevezetésével felére csökkent az igazolások száma, s ezzel együtt a szülők, a munkáltatók és az intézmények eljárási eseteinek száma is. Az új, egységes nyomtatványok bevezetésével megszűntek a különböző nyomtatványok. A szülők a főfoglalkozásból származó jövedelem igazolására szolgáló nyilatkozhatnak egyéb jö-

vedelmükről is. Egyidejűleg a esatolt útmutató tájékoztatást ad a nyomtatvány kitöltéséhez.

A szülőknek az eddignél nagyobb figyelmet kell fordítaniuk a kivetéses jövedelemadó alá eső jövedelmek igazolására. Illetve egyéb jövedelmek bevallására. A dolgozó betegekre esetén a munkahelyen kiszámítják a táppénz alapjául szolgáló keresetet, s ez egyben a jövedelemigazoláshoz is felhasználható. Ily módon a munkáltatónál is tovább csökken a jövedelemigazolással kapcsolatos munka.

Róhat-e többletmunkát az új formájú igazolás a szülők esetében a munkáltatókra, a tanácsokra és az intézményekre? Az új jövedelemigazolási mód nem növeli az adminisztratív munkát, ugyanakkor realitáshoz teszi a szülők jövedelmétől függő térítési díjainak megállapítását.

*

Ilyen összefüggésben bizonyára olvasóink is jobban látják a rendelkezés alapvető célját. Ezért adunk helyt a kiegészítésnek. Ami azonban irásunk lényegét — vagyis a szülők és a tanácsok többletmunkáját illeti —, azt a minisztériumi átirat ellenére is fenntartjuk.

Esetleg a gyakorlat próbája után ezen is lehet majd változtatni, egyszerűsíteni.

Helyzetkép kérdőjelekkel

Szemléletváltozás a tervezésben — Fialat szakemberek Budapest lakásépítéséért (3.)

Cikksorozatunkban a hatodik ötéves tervidőszak lakásépítési programjának budapesti elképzeléseiről, a lehetőségekről és a gondokról, a még tisztázatlan kérdésekről írunk. Kitérünk az ÉVM és a fővárosi tanács illetékesei érdemlegesebben működnek együtt, mint a korábbi éveken. Ennek ellenére a nyitány — 1981 — ad még feladatot. Az ország legnagyobb lakásépítő vállalatánál, a „negyvenhármas”-oknál járva megtudtuk: pénzügyi gondjaik vannak, eladósodtak ugyan, de két házgyárunk rekonstrukcióját nem halogatják tovább. Ma a tervezőké a szó, a LAKÓTERV-é, amelynek szerepe nemcsak a fővárosi lakásépítésnél meghatározó,

Megiehet, túl sokat várunk-köve-
veteünk a ma építészeitől. Olyan
ellentmondások áthidalását
amelyekre jöszerevel sehoh a vilá-
gion nem voltak képesek. Mert:
a zsúfolt, régi városokból mind
többször vágnak a szellősebb ne-
gyedekbe. Ugyanakkor az alvó-
városok — esetükben találó a
pejorativ esengős kifejezés: a
lakótelepek — riasztanak. Vala-
mi sosem volt épületegyüttesek-
re volna szükség, amelyek egye-
sítik a zöldövezet és a lüktető
város előnyeit, ahol egyszerre
van nyüzsgés és csend, amelyek
tetszetősek is, olcsók is, közel
vannak a munkahelyhez, s mégis
távol a környezetet szennyező
üzemekről... végtelenségig sorol-
hatnánk a kívánalmakat. Min-
denki kedvére nem lehet építkez-
ni, de tény: maguk az építésszek
is szemléletváltozást sürgetnek, a
ma épülők többségénél tetszető-
sebb, jobb elrendezésű lakásokat,
városrészeket szeretnének tervez-
ni.

A leginkább járható út

Koltai Endre igazgatóként az
első ötéves tervét készíti elő (ta-
valy nevezték ki a LAKÓTERV
előre), jóllehet igazgatóhelyettes-
ként már a negyedik és az ötödik
ötéves terv időszakában is
részt vett az elképzelések kimun-
kálásában, mint aktív tervező
pedig egyebek között Óbudán is
letette névjegyet. A vállalatnál
immár kialakult az a — részint
fiatalokból álló — gárda, amely
a paneles építkezést nem holmi
kuriozumnak, hanem a lakás-
gondok enyhítésének leginkább
járható útjaként fogadja el. Ház-
gyári elemekből akarnak korszer-
ű-tetszetős otthonokat emelni. e
technológia lehetőségeinek to-
vábbfejlesztésén munkálkodnak.
Ide kíváncsi az a korántsem
belterjesztés, miszerint más-
fél éve vállalati főépítész irányít-
ja a vállalati tervtanácsot. E fő-
építész, aki most az új városne-
gyedek beépítési tervéről mond
véleményt, a szállodaépítéssel
vált nemzetközi hírűvé: Finta
József állami díjas.

— A 43-as Állami Építőipari
Vállalat termékszerkezetének
korszerűsítéséhez sürgeti az új-
szerű lakások terveit. Indokolja
ezt az a tervpályázat is, amelyet
a LAKÓTERV kollektívája nyert
meg. Mikor költözhetnek be az

első lakók az újszerű otthonok-
ba? — kérdezem Koltai Endrétől.

— Az új lakástervek még nem
készültek el — feleli az igazgató
—, az elrendezés mikéntjéről tart
a vita. A tervidőszak elején még



a ma ismert épületeket és laká-
sokat szerelik össze a kivitelezők.
Változás azért lesz, például Kasz-
ás-dűlőn a házak a városrész
központja felé magasodnak; a
négy-, sőt: az egy-kétszintes épü-
letek hat-, nyolc- és tízszintes
házakat ölelnek majd körül.
Gazdagréten, Buda déli kapujá-
ban, a táj domborzatához simul-
va teraszházak is lesznek...

Fáziskészsében

— Egy esztendője, igencsak
pesszimistán szolt a hatodik öt-
éves terv előkészületeiről, már-
már katasztrófálisnak ítélte meg
a helyzetet. Most, 1979 vége felé,
nyugodtabban tekinthetnek a
nyolcvanas évekre?

— Jó ideig úgy tűnt, most
sem rajtolunk sokkal jobban,
mint az ötödik ötéves terv kez-
detén. Fáziskészsében voltunk, de
ami a korábbiakkal szemben lé-
nyeges különbség: ezúttal mesz-
szemenő támogatást kaptunk
mind a fővárosi tanácstól, mind
a minisztériumtól. Végül is ta-
valy hozzákezdünk a tervezés-
hez, s immár folyamatosan szál-
lítjuk az 1981-ben átadandó épü-
letek terveit. Egyelőre a városrész-
szek beépítési terveit készítették el,
hadd tegyem mindjárt hozzá:
termékeny viták után. A vállalati
tervtanács nem egy elképzelést
módosított.

Újpest, Békásmegyér, Kíspeszt,
Pestlőrinc, Gazdagrét, Kasz-
ás-dűlő, Rákoskeresztúr, Pók utca,
Csillaghegy holnapja formálódik

a rajzasztalon. Am a hatodik öt-
éves tervidőszak teljes címlistája
ennél hosszabb — beruházónak,
tervezőnek, kivitelezőnek egy-
aránt gondja: elfogytak az egy-
befüggő, viszonylag könnyen be-
építhető területek; a paneleket
egyidejűleg több helyütt kell sze-
relni —, s folytathatnánk is a
sort, de korai volna. Korai, mert
a tervezők ma még csupán 1982-
ig ismerik konkrétan a felada-
tokat.

— Az lenne egészséges — foly-
tatja Koltai Endre —, ha a hatod-
dik ötéves terv kezdetén már
elfogadott beépítési tervek vol-
nának a nyolcvanas évek dere-
kára is. Ami 1981-et illeti: már
a lakásokat is megterveztük, át-
lagosan 53 négyzetméteresek.

Alapos rosta

— Van-e munkaellátási gond-
ja a LAKÓTERV-nek, miként
alakul a munkaerőhelyzetük?

— Évente 12—15 ezer lakás ki-
viteli tervét készítjük el, s jelen-
leg sem tétlenkedünk: a feladat
adott. Ami a holnap szakembe-
reit illeti: pályakezdő fiatalokat
csak akkor alkalmazunk, ha ta-
nulmányi eredményük a fő tár-
gyakból jeles. Persze, más az is-
kola, az egyetem... és más az
élet, ezért nemcsak a tanáraiktól
kérünk információt, hanem egy-
egy építészeti tervet is kérünk
tőlük. Az sem közömbös, meny-
nyire közösségi emberek. Az épít-
és ma már közös munkát kíván,
így önmagában kevés a talen-
tum... A házi rosta után a tíz-
tizenöt jelentkezőből évente két-
három fiatalul veszünk fel. Akik
az utóbbi fél évtizedben kerül-
tek hozzánk, mind itt maradtak.
Ígaz, a legjobb tervezők mellett
kezdtek a szakmát, kisebb-nagy-
obb önálló feladatokat is kap-
tak. Most következik az az idő-
szak, amikor a legkiválóbbak bú-
csúznak mesterülők...

★

A holnap Budapestjének mű-
szaki tervei természetesen nem-
csak a LAKÓTERV-nél készül-
nek. Fontos feladat vár másokra
— így a BUVÁTI, a VÁTI, sőt a
Győri Tervező Vállalat építészeire
— is. S mert nem egyetlen ter-
vidőszakra, hanem másfél évtized
elképzeléseiről van szó: a táv-
lati célok kimunkálásán szorgos-
kodnak a Tervezésfejlesztési és
Típustervező Intézet munkatársai.
Am a sok száz építész egyazon
törekvés jellemző: adottságként
fogadják el a korszerű, iparosít-
ott technológiákat. S bár szorít-
ja őket a mennyiség parancsa,
mindinkább a minőség — az esz-
tétikum, a használhatóság —,
színelvonalának emelésében is
előbbre kívánnak lépni.

Földes Tamás

(Folytatjuk.)

Nicaragua gazdasága

Időt és pénzt

A Somoza-rezsim negyvenéves
uralma, különösen annak utolsó
hónapjai hatalmas károkat okoz-
tak a közép-amerikai ország
gazdaságának. A nemzeti újjá-
építés körmánya a polgárháború
befejeződése után azonnal hozzá-
látott a károk felméréséhez, a
gazdasági tevékenység új alapo-
kon való megújításához, illetve
beindításához. Nem kétséges,
hogy a hazai és a nemzetközi
erősítések ellenére több esz-
tendő vesz igénybe a gazdaság
talpraállítása.

A 148 ezer négyzetkilométer te-
rületű, kétmillió lélekszámú Ni-
caragua a világ egyik legelmar-
adottabb országa. A gazdaság je-
lentős része a volt diktátor sze-
mélyes tulajdonát képezte, óva-
tos becslések szerint a földbirtok-
ok és a termelő tőke mintegy
egynegyede alkotta a félmilliárd
dollár értékű Somoza-magánva-
gyont, s ugyanekkorára tehető a
megbuktatott dinasztia leghűsé-
gesebb kiszolgálói vagyonának
értéke is.

Kronikus deficit

A polgárháború előtt a bruttó
társadalmi termék 28 százalékát
az ipar, 22 százalékát pedig a
mezőgazdaság állította elő. En-
nek ellenére Nicaragua döntően
mezőgazdasági ország, hiszen az
agrárszektorban dolgozik a la-
kosság több mint fele, s innen
származik az exportbevételek
mintegy háromnegyede. Legfon-
tosabb termékei a gyapot és a
kávé, ez a két termék alkotja a
kivitel felét. Az ipar meglehető-
sen fejletlen Nicaraguában, a
nagyüzemeket néhány bányá —
rész, ső, arany — cementmű, kő-
olajfinomító, erömű és élelmis-
zeripari gyár alkotja. A gazda-
sági növekedés üteme már évek
óta lassú, az infláció viszont esz-
tendőről esztendőre újabb rekor-
dot állít fel. A munkaképes kö-
r lakosság egyötöde állástalan,
igen nagy az írástudatlanok szá-
ma, s szinte jelentéktelen a szo-
ciális és infrastrukturális beru-
házások száma.

Nicaragua külkereskedelmi
mérlege krónikusan deficités, s
az ország külföldi tartozásainak
értéke megközelíti a kétmilliárd
dollárt. Legfontosabb külkeres-
kedelmi partnere az Egyesült
Államok, de fontos szerepet ját-
szik az árucserforgalomban a
Közép-amerikai Közös Piac is,
amellyel tavaly Nicaragua 285
millió dollár értékű forgalmat
bonyolított le. A külföldi beru-
házók sorát az USA-beli vállala-
tok vezetik, amelyek számára a
közép-amerikai ország ez idáig
valóságos tőkeparadicsom volt.

Becslések szerint a polgárhá-
ború mintegy egymilliárd dol-
lár kárt okozott a gazdasági
életben, s csupán az ipari terme-
lés újbóli megindításához azon-
nali 200 millió dollárra lenne
szükség. A harcok során tönkre-
ment az ország út- és közlekedé-
si rendszerének nagy része, a
legnagyobb károkat azonban a
mezőgazdaság szenvedte el. Meg-
rongálódtak a legfontosabb gyar-
pottermő területek, s ennek kö-
vetkeztében mintegy 60 százalé-
kos vetéscsökkenés várható. Né-
hány évig még kevés termést

hoznak majd a kávéültetvények,
hiszen ezeket a területeket a
harcok idején gondozatlanul
hagyták. Számottevő pusztulás
következett be az állatállomány-
ban is.

A valutatartalékok összege az
év elején még 40 millió dollár
volt, jelenleg nem haladja meg a
3,5 milliót. Nemrégiben 43 száza-
lékkal értékelték le a cordobát,
gazdasági szakértők szerint azon-
ban az ország pénzének további
leértékelésére lehet számítani.
Hiány van alapvető élelmiszerekből,
akadozik az áramszolgáltatás.
Somoza még néhány nappal
menekülése előtt is sorozatosan
bombáztatta a legfontosabb ipari
létesítményeket és a közműve-
ket, hogy lehetőség szerint minél
nagyobb nehézségek elé állítsa
az új politikai és gazdasági veze-
tést.

Nem kétséges, hogy Nicaragua
csak nemzetközi összefogással
képes leküzdeni a súlyos gondo-
kat, s az infláció megfékezésé-
re, az új munkaalkalmak teremése,
valamint az újjáépítés sem való-
sítható meg kizárólag önmere tá-
maszkodva. Az egyes országoktól
és a nemzetközi szervezetektől
ezidáig csak kisebb segélyek, köl-
csönök érkeztek, a szakértők
egyelőre „tanulmányozzák” a
helyzetet. Időközben ismertté vál-
tak az új kormány gazdasági elkép-
zelései is. Államosították a
bányaipart, az erdőket, a halá-
szatot, s a biztosító társaságok
kivételével valamennyi pénzinté-
zetet. Kiszajátításra került Somo-
zának, valamint emigrált híveinek
a vagyona is.

Nicaraguában vegyes gazdasá-
gi struktúrát kívánnak létrehoz-
ni, vagyis az állami és a magán-
szektor mellett lesz majd egy
harmadik tulajdonforma, ahová
„az állam és a magángazdaság
közösen és összehangoltan fog
beruházni”. A legfontosabb vál-
tozásokra a mezőgazdaságban le-
het számítani: az államosított
Somoza-földbirtokokon állami
gazdaságokat és szövetkezeteket
szerveznek. (A jövőben ki lehet
sajátítani azoknak a nagybirtok-
osoknak a földjeit, akikről
adócsajást lehet bebizonyítani.)
A tervezett földreform részletei
egyelőre nem ismeretesek.

Átütetmezés

A nicaraguai országépítés, il-
letve a helyreállítás nehéz kör-
ülmények között vette kezdetét.
Az új kormányzatnak időre és
pénzre van szüksége. Ezért is
kezdtek tárgyalásokat az ország
legnagyobb külföldi hitelezőivel
az adósságok visszafizetésének
átütetmezéséről. Minden valószí-
nűség szerint erre mód nyílik,
hiszen köztudott, hogy az új kö-
mány a fizetési kötelezettségek
maradékátlanul eleget kíván
tenni. Az állami bevételek növe-
lését szolgálja a luxusadó emelése,
valamint az az adóreform,
amelynek keretében felülvizsgál-
ják a Somoza-híveinek nyújtott
adómentességeket — kedvezményeket
és — visszatérítéseket. Tervezik a
devizaellenőrzés megszű-
rítését, ugyanis a hazai tőke
nagyarányú kiáramlása az
országból nem kívánatos.

G. GY.—SZ. P.

Kubai építők három kontinensen

Kubai építőmunkások Afriká-
ban, Ázsiában, Dél- és Közép-
Amerikában kórházakat, gyára-
kat és hidakat építenek. Ango-
lában még az idén elkészül a
kubaiak által épített negyzedik
lakás. Sok út- és lakásépítő szak-
ember munkálkodik Mozambik-
ban, Algériában, Líbiában, Tan-
zániában, Irakban, Guineában és
Vietnámban. Ugyanakkor egyre
több afrikai, ázsiai és latin-ame-
rikai munkás kap lehetőséget
arra, hogy a kubai építőipari
szak- és főiskolákon tanuljon.

Növekszik Irán olajtermelése

Irán nyersolajtermelése újra
eléri a napi 3 és fél millió hor-
dót a hónap elején bekövetke-
zett, majdnem 20 százalékos
visszaesést követően — közölte
az iráni nemzeti olajtársaság. Az
ország legfeljebb 4 millió hor-
dóra kívánja növelni olajtermel-
ését, s ebből maximálisan 3,3
millió hordót szám exportra.

HORIZONT

Világbank-kölcsön Jugoszláviának

A Világbank 21 millió dollá-
ros kölcsönt nyújt Jugoszláviá-
nak az áprilisi és májusi föld-
rengéskor elpusztult montene-
gri közutak helyreállításához.

Napenergia-hasznosítás

Jugoszláviában a két éve ala-
pított napenergetikai társaság
irányításával tudományos-kutató
és gyakorlati munka folyik a
napenergia felhasználására. Mint-
egy 200 szakember foglalkozik e
témával; 15 üzem gyárt kollek-
torokat és egyéb napenergetikai be-
rendezéseket. A mostani értéke-
lések szerint az eszredfordulón az
ország összes energiaszükségle-
tének 10 százalékát a napenergia
fedezzi. Szlovéniában már épül
egy új lakónegyed, amelynek fő-
tésénél és melegvizellátásánál

hasznosítják a napenergiát. Ha-
sonló lakónegyed építését terve-
zik Belgrádban is.

Arindex Spanyolországban

A Cinco Dias madridi gazdasá-
gi napilap pénteki számában kö-
zölte: a fogyasztói árindex emel-
kedése augusztusban valószínű-
leg meghaladta a 2 százalékot.
Ily módon Spanyolországban az
év első nyolc hónapjában csak-
nem 12 százalékkal emelkedtek
a fogyasztói árak.

Kamatláb-emelés az USA-ban

A legnagyobb amerikai ban-
kok csütörtökön átvették azt az
igen magas kamatlábat, amelyet
az Egyesült Államok központi
bankja, a Federal Reserve a na-
pokban emelt fel, az inflációelle-
nes, szigorú pénzügyi politika keretében.
A bankok azért drágították a
hitelek kamatait, hogy mér-
séküljék az 1979-re várt 13 szá-
zalékos infláció.

Magyar hitellel korszerűsítették

Üzemavatás a Szerémségben

A magyar-jugoszláv gazdasági
együttműködés jelentős vál-
lalkozásaként szombaton üzem-
be helyezték a szremszka-mitro-
viciai „Matróz” cellulózzár ma-
gyar hitellel korszerűsített és
újonnan épített részleget. A ki-
bővített gyár 20 évre szóló ko-
operációs szerződés keretében
évenként 280 ezer ürméter ma-
gyarországi fát is feldolgoz. Ezért
és a fejlesztési kölcsön visszafizet-
téseként két évtizeden át évi 40

ezer tonna cellulózt szállít nép-
gazdaságunknak.

Az üzemrészelek avató ünne-
pére szombaton Sárosi Sándor-
né könnyűipari miniszterhelyet-
tes vezetésével magyar küldött-
ség érkezett Szremszka-Mitrovi-
cára. Ott volt Szabó István, ha-
zánk belgrádi nagykövetségének
ideiglenes ügyvivője. Az ünne-
pésen Jovan Szrbovan, a vajda-
sági tartományi gazdasági ka-
mara elnöke mondott beszédet.

A beilleszkedés nyelve és az anyanyelv

A magyar diaszpórákról

Minden harmadik magyar külföldön él. A hazai köztudatban leginkább az Erdélyben és Romániában más vidékein — a Partiumban, Moldovában, a Havasalföldön, például Bukarestben — levő magyar kultúra van jelen. Különösen, ha a kultúrát a népköltészet, a népzene és az irodalom színonimájának tekintem. (De nem tekinthetem annak. A fogalom sokkal tágabb, s e tágasság további tapogatózásra csábít.) A szlovákiai, a kárpát-ajjal, a vajdasági magyar kultúráról, életéről már jóval kevesebbet tud a közvélemény. A nyugat-európai, az amerikai-ról a szakemberek is igen felületesen informáltak.

A váltó átkapcsolódik

Az elmúlt századok európai abszolutizmusának öles falai közé Amerikából besuhanó szél a demokratikus eszméknek vad-hajtásokat is nevelt. Így ír „a Helikon berkeinek munkás hangyája”, az 1763-ban született *Édes Gergely* református papköltő a *Nemesis Franklinnál Észak-Amerikában* című tanító-költményében a szabad államról, korabeli nyelvújítási szóval „álladalomról”: „Annak egész népét egy élő nyelvre szorítsuk. Arra tanítatván a fiainkat is a tanodákban.” Ez nem vált be. (Nem lévén senkinek sem joga és igazsága — hacsak nem erje — eldönteni, hogy melyik is legyen ama egyetlen nyelv.)

Az Aziából, Kelet-Európából nyugatra és a tengerentúltra özőnő különböző népek gyermekeinek nagyobbik része több generáción át megőrizte és őrzi ma is anyanyelvét, igyekszik folytonos kapcsolatot fenntartani az óhazával. Sőt, a hazai — a Monarchiában élő — szlováksággal szorosan együttműködő amerikai szlovákok századeleji nemzeti mozgalma két jelentős eseményt is a magáénak tudhat: az egyik az 1915-ös *Clevelandi cseh-szlovák megállapodás*, majd három évvel később, 1918-ban a két háború közti Cseh-szlovákia államszervezési koncepciójának megfelelő *Pittsburghi cseh és szlovák egyezmény*.

Jól látható, hogy az ügy, amelyről szó esik, korántsem mai keletű, s egyáltalán nem sajátosan magyar. Újabb keletiek viszont az érdeklődésnek azok a sokoldalú formái, ahogyan egymáshoz közeledünk, mi, a szocialista Magyarországot építő magyarok, s a népünk tömbjéről elszakadt diaszpórák. Észak-Amerikában 800 ezer, Kanadában 200 ezer, Nyugat-Európában mintegy 100 ezer magyar. Az Egyesült Államok-beli Nagy Károly, a Torontóban megjelent *Tanú* című irodalmi és kulturális szemlében *Kétnyelvű magyarok* című publicisztikájában szól mindennapi nyelvi életükről.

A második évfolyamában jár

Tanú című szemle — kiadja *Tar Mihály*, szerkeszti *Békly-Halász Iván* — havonta jelenik meg. Nyoma sincs benne az „emigráns kiadványok” szélsőségeinek. Mai szellemi életünkről tájékoztatja olvasóit.

„Íróasztalomon előző este félbehagytam valami leírást. Reggel van. Folytatni akarom... tekintetem a félig teleírt lapra esik. Ismerem az írást: a saját kezémírása... nem formálódna szökeppé a betűképek... Azután valami váltó átkapcsolódik az agyamban. Egyszerre szökeppé csoportosulnak a betűképek (magyar szökeppé) és mint kesztyű az ujjakra, úgy simul hozzá egy hangkép hirtelen. Magyar hangkép, magyar értelemmel... majd harminchétf év elteltével a betűképek útja már jobban „ki van járva” angol szökepek, angol hangképek, angol értelmek felé.” — *Links Arthur* írta ezeket a sorokat *Visszanézek... Iffjúkorom Magyarországon* című könyvében. A könyv a *Twenty-First Century Hungarian Publishing Corp.* kiadásában jelent meg New Yorkban két évvel ezelőtt. *Links Arthur* az ortodoxiából a polgári radikalizmusig érkező zsidó értelmiség lenyűgöző életpályát bejáró képviselője, tizenkilencben vörös katona volt, emiatt emigrálnia kellett. Kielben szerzett orvosi diplomával tért haza, s a budapesti zsidóórház szemészorvosa volt, amikor 1939-ben — a dátum emigrációs hullámot is jelez — újra távoznia kellett. Még egyszer már nem jött vissza. Világhírű szemész-professzor lett az USA-ban. Emlékirata a nyelvváltásnak, a kultúraváltásnak és -örzésnek is megrendítő dokumentuma.

Kétnyelvűség és zavarai

Amit *Links Arthur* leírt e másodpernyi alexiáról, úgy gondolom, azt bármelyik régóta külföldre került magyar elmondhatná magáról. Nagy Károly — említett — *Kétnyelvű magyarok* című publicisztikájában a zavaró, a fordításos, a keverő és a kölcsönös kétnyelvűség fozozatait különbözteti meg. A zavaró kétnyelvűség az „új nyelven élők” első élménye: a mindkét nyelven ismert szó váratlanul az egyiken sem jut az eszükbe. A fordításos kétnyelvűség tipikus angol-magyar tükörfordításos mondatai: „Tedd ki a lámpát”. (Oltsd el helyett). „Felnéztem a szavakat a szótárban.” (Kikerestem helyett). E jelenségeket másutt is, a magyar nyelv európai peremvidékjén is megfigyelhetjük. A jugoszláviai *Penavin Olga* idézi egyik tanulmányában e mondatot: „Az agrónóm megcsinálja az elaborátot, lesz diszkuszijó, osztja kiderül mi csinyájunk”. E keverő kétnyelvűsége Nagy Károly ezeket a példákat hozza: „Nem szeretek hajvén drájkolni.” (Országúton vezetni.) „A kompetisnön egy nagy bakszi ájszkrém volt a

prájsz.” (A versenyen nagy dobos fagyalt volt a díj.)

„A kölcsönös kétnyelvűség fozkát — írja Nagy Károly —, akkor éri el a két nyelv birtokosa, amikor továbbra is tisztán, szabatosan, keveredés nélkül használja mindkét nyelvet, de amikor két különálló énjét egymás közegében is meg tudja élni. Amikor például magyarságot »amerikailul« és »amerikaiságát« magyarul is el tudja mondani...”

A leggyakrabban a csupán néhány személyes nyelvi szigetről, a család szigetéről naponként a külvilágba indulók hamar alkalmazkodnak ahhoz, hogy a magyar nyelv csak otthoni nyelv: *partikuláris*. A kisközösségé vagy a kisközösségeké. A társadalmiasulás pedig egy másik — többnyire az angol — nyelvhez kötött. Az alkalmazkodás, az *érvényesülés* nyelvéhez.

A napokban kezembe került *Sári Gál Imre Clevelandi magyar múzeum* című könyve. A városban 105 ezer magyar él. Nem profi író szerzeménye a könyv, hanem épp olyan, mint a zürzavaros élet maga. Legizgalmasabb — bizonyára a szerző szándéka szerint is ironikus — fejezete a kétnyelvű táblákat, magyarnyelvű hirdetések sorjázató húsz oldal. Például: „FIRST MAGYAR PRESBYTERIAN CHURCH REFORMANS TEMPLOM”. A másik: „PENZKULDES HAJÓ YEGY”. De a kulturális törekvésekről is hírt kapunk e *társasági* könyvből.

Hazai tankönyvek

Megtudjuk például, hogy három évvel ezelőtt *Czine Mihály* tartott előadást, s hogy 1973. május 12-én három romániai magyar író, *Farkas Árpád*, *Kányádi Sándor* és *Sütő András* vett részt író-olvasó találkozáson. S hogy a Városházától — tekintettel a Magyar lakosság nagy számára — magyarul is lehet levelet kapni.

Ennyire eleven magyar élet természetesen kevés helyen van. A közösségi lehetőségek, amelyek azt szolgálják, hogy a diaszpórák tagjai megtartsák magyarságukat, leggyakrabban a hét végi, szombati vagy vasárnap iskolák, a magyar nyelvű istentiszteletek, s általában az egyházi élet, mint különleges klubtevékenység, és a számtalan másféle klub. Az anyanyelvi konferencia alkalmával s könyvesasztalon bukkantam rá a New Brunswick-i Bessenyei György Kör szombati óvodájának és iskolájának tavalyi tanévét s működésének tizenkilenc esztendejét értékelő beszámolójára. A majd két évtized alatt csaknem ezer gyermeknek, fiatalnak és felnőttek tanították a magyar nyelvet és kultúrát. Az oktatásban a budapesti *Tanú* kiadványánál megjelent könyveket használják.

A Széchényi Könyvtárban körülbelül 4000 kötetnyi 1945 és 1970 között Nyugaton és a tengerentúl megjelent művet őriznek, s mintegy ezer időszak kiadványt ugyanebből az időszakból. Az olyan kinti magyar írók száma, akiket a müncheni *Borbándi Gyula* számoltart, meghaladja a háromszázat.

Nagy energiákat fordítanak ennek az irodalomnak az alkotói a hazai magyar irodalom tolmácsolására, egyre közismertebb kulturális missziót teljesítve. Azt hiszem, hiúság volna azt vélni, hogy irodalma a legkizárólagosabb szellemi táplálék a diaszpórák magyarsága számára. De életének fontos fogódzója, sőt, eseménye: *társadalmi találkozás a nyelvi sziget partikuláris nyelvével, a magyar anyanyelvvél*. Ahogyan a hazai magyar kultúrával és étellel való — lehetőleg minél gyakoribb — találkozásnak is ezért nagy az értéke.

ZELEI MIKLÓS

Apró árulások

Trifonov-bemutató Szolnokon

Amin *Ljubimovnál* mindig elámulhatunk: hogy valójában mennyire *teatrális*. Milyen elszántan fejleszt-növel mindaddig egyetlen ötletet, amíg csak az olyan képi jelle nem alakul, amely már több szimbólumnál; — az előadás dramaturgiai-szerkezeti tartópillére lesz. A *Hamlet* mindentudó függőnye, a *Mester és Margarita* ingája, a *Bűn és bűnhődés* halál-bölcsője ha úgy tetszik, diszletmegoldások, térelemek csupán. Am a játékokban szinte meglevenednek; felfedezzük tulajdonságaikat, hangulataikat, sőt, az *akarattal* is. *Ljubimov* színpadán a tárgyi környezet elképesztően aktív. Meghatározza, irányítja a szereplők sorsát.

Alighanem ez a magyarázata, hogy *Jurij Trifonov* írói világának a *ljubimovi* színház tökéletesen megfelel. Holott a *Cseréből* — amely eredetileg tudvalegven kisregény — a rendező-átdolgozó nem készített szigorú értelemben *drámai* változatot. Nem igyekezett a prózát egy más műnem szabályai szerint át-szabni, úgynevezett dramaturgiai megfontolások mintha meg sem kísértették volna. A tulajdonképpeni konfliktus, a cselekmény „fővonala” jóidőre, mintegy búvópatakként eltűnik a szemünk elől, hogy átadja a helyét az életanyag apró-cseprő, hétköznapi epizódjainak. S ezek a *Trifonov* írásművészetére oly jellemző *bagatel*ek már-már azzal a veszéllyel fenyegetnek, hogy a kompozíció szétesik és a magán-szemmeléssel való túrelmes pepecselésben elvész, feloldódik a színpadi feszültség. *Ljubimov* azonban önmaga elképzeléséhez és eszközeihez igazította a regényt. — bár feltehető, hogy ezt az adaptációt más rendező ilyen-olyan szakmai szempontok alapján erősen kifogásolná — neki engedelmesen a kezébe áll.

Es ha jól megfigyeljük, *Ljubimov*, a nagy önkényes, volta-képp azért vállalja ezt a színházi ortodoxia szerint határozottan antidramatikus megoldást, hogy minél hívebb maradhasson *Trifonovhoz*. A *Csere* ugyanis olyan emberekről szól, akiknek az életben nincsenek jelenetek, fordulatok, összecsapások. *Dmitrijev* és családja nem érvényes a hagyományos dramaturgia, amely meghatározott szerkezeti egységekbe szervezi az akciókat, tehát rangsorolja azokat jelentőség és nagyságrend szerint. *Trifonov* alakjai ehhez képest túlságosan is *zsúfoltan* élnek; kis drámáik egymásbafolyó-nak, s jobbára nem is tudatosítják, ki sem játsszák azokat. Mert nincsen rá hely és alkalom (a dráma megéléséhez mindig is kell egy bizonyos *intimitás*), *Dmitrijev* közös szobában lakik feleségével és lányával, múlt és jelen felgyülemlett rekvizitumaival. És benne él már megannyi apró árulás lerakódott emléke: nem vállalt szerető, félrelökött rokon. Mindehhez társul egy munkahely, amelyhez vajmi kevés köze van, néhány kollégával, akik jelentéktelen akadályversenyben előzgetik egymást. És sehol egy barát.

A *Csere* a *magán-élet* drámája. Telve morális konfliktusokkal. Apró konfliktusokkal, persze. Akkorákkal, amelyek elférnek benne.

Ljubimov szolnoki színpadának legelején, keskeny sávon zsúfolódik egymásra mindaz, ami a valóságos élet tartozéka: bútorok, használati eszközök, emberek. Minden és mindenki majd mindig a színen. Szobák, lakrészek, dácák és életmódok egyetlen tárgyhalmazban elbeszélve. Ez a színpad már eleve diktál a színésznek. Tempót szab, mozdulatokat alakít, egyszerűen azért, hogy rákényszerít a járások, a szögletek, az ülőhelyek

leggazdaságosabb kihasználására. Itt szüntelenül kerülgetni kell valakit, olykor félreállni, majd túlekedni tovább.

Es mindemögött, halványan derengő fényben az *üres* színpadter tátong. A rendező ismét egyetlen tőrformáló gesztussal terem képet; látványt, amelynek atmoszférája, hangulata — mint mondtuk: *teatrális* ereje van. Amikor az előadás megkezdődik, hidegfehér reflektorfény hull a hátsó, a nem játszó színpadbel-sőre: műjégtáncospár rója diadalmos körjeit valamely nemzetközi versenyen. A televízió viszont, amelyből a közvetítő-riporter jólismert hangja szól, előttünk áll, *Dmitrijev*ek otthonában. Abban a helyiségben, amelyet az idős, rákos édesanya szobájával együtt már el lehetne cserélni egy kétszobás lakrésze-re. De sietni kell, a betegség nem vár sokáig... És *Dmitrijev*, célratörő felesége unszolására, végül is betetőzi életművét. Elcseréli a szobát halálraírt anya alól. Mert lakni kell.

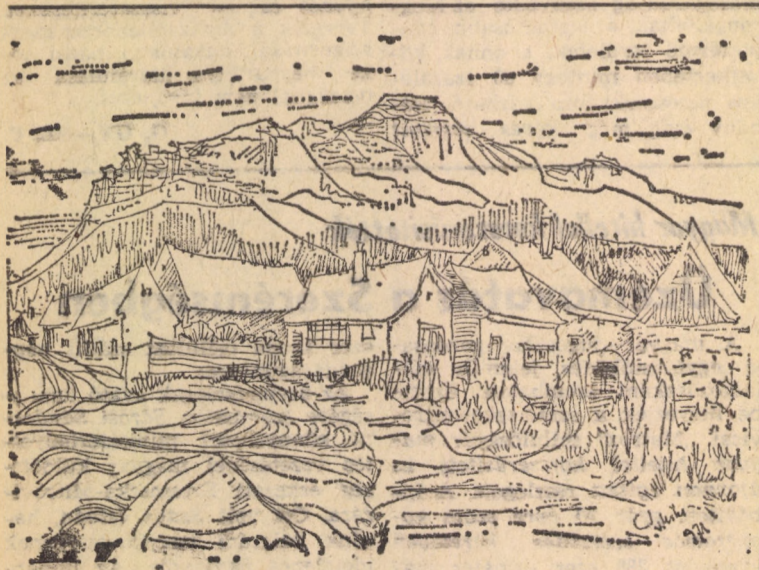
*Trifonov*nak nemegyszer szemére vetették kritikusa, hogy túlszól elnéző hósej iránt. Hogy azonosul velük, belülről ábrázolja őket, hajlamos megérteni karaktergyengéjüket. A *Cserét* olvasva is felületes vélekedések tűnnek ezek; az írói ábrázolás pszichológiai mélysége, a motívációk *lelkismeretes kibontása* nem azonos az alakok erkölcsi felelősségének elhallgatásával. *Rossz* írók persze lendületes számonkéréseket adnak valamelyik „pozitív” figura szájába. *Trifonov* egész írása maga a halk, de félreérthetetlen számonkérés. Megért, de fel nem oldoz.

S *Ljubimov* sem hajlandó ezt a drámát — a korszak kisemberének „kisszerűt”, napi konfliktusait — vulgarizálni. *Végvári Tamással* egyértelműen olyan *Dmitrijev*et alakított, aki mindvégig ismeri tetteinek (és nemitteinek) értékét, hatását, következményeit. Gyenge máséket viselkedni, hiszen azt is tudja, hogy a Grál lovagjai manapság nem kapnak jutalmat, és körülötte mások is enyhébben értelmezik az erkölcsi parancsolatokat. *Végvári* hitelen bükköl ön-maga morális szigora elől, zavart-feszült tekintete kérérlhetetlen tükör a nézőtérrel szemben. Amikor azonban narrátorként kell megszólalnia, veszít a természetességéből, görcsőségében már nem a figurát, hanem a színeszt ismerjük fel.

Az előadás kiválósága *Udvaros Dorottya*, *Léna*, a feleség szerepében. Bravúrt látunk tőle: jó ideig el tudja hitetni, hogy az ő önzése, számító érzéketlensége valójában erény ebben a családi panoptikumban, anyni múltnak élő, tehetetlen, netán szentimentális ember között. Fokozatosan, majd hognem észrevétlenül vesztíti el emberi-női vonzerejét, s lesz szánandó bűntársa férjének. A fiatal színész a tavalyi *Tangó* Alája után ismét magabiztosan old meg egy igen összetett feladatot. Az előadás valamennyi szereplőjét helyiült lehetetlen értékelné — munkájuk egyként pontos és helyénvaló — *Czibulás Pétert*, *Gera Zoltánt* és *Győri Franciskát* azonban méltán illeti kiemelés.

S természetesen a díszlettervező *David Borovszki*jt, aki új-ra lehetőséget talál *Ljubimov*-nak, hogy az effektusok erőltetés nélkül *beszéljenek*; amikor *Dmitrijev* megszerzve haldokló anyjának beleegyezését a lakás-cseréhez, egész családjával homályos műanyagfóliák alá menekül a hirtelen jött zápor elől, a háttérben megint felbukkan a vidám jégtáncospár, hogy a *Kalinka* pattogó ritmusára lefussa bizonyára győztes műsorát.

Mészáros Tamás



Dürkó Gábor rajza

Kicsik takarékosága

Hasznos szűrők — Egy pályázat ígéretes startja

A pályázati feltételek „divatos” témákat vesznek sorra. Anyag- és energiafelhasználás csökkentése; korszerű, nagy értékű gyártóberendezések takarékos működtetése; energiatakarékos technológiák, kevesebb anyagot tartalmazó és kisebb energiát fogyasztó termékek kifejlesztése és így tovább.

A kiírás színhelyére csupán az utolsó pontból következtethetünk. Így hangzik: „Kis- és közepüzemi adottságokkal összhangban álló új gyártmányok, technológiák, módszerek, javítási és karbantartási eljárások kifejlesztése, bevezetése, a kifizetendő gyártás és forgalmazás megszerzése.” A Gépipari Szövetkezetek Budapesti Szövetsége tagjaihoz, 57 közép- és kisüzemhez szól a felhívás. A pályázat nyertesétől 200 ezer forintot nyertnek szét, az első díj 50 ezer forint. Békés Miklóstól, a szövetség elnökétől kérdezem: *indokoltak ezek a nagy összegű pályadíjak — várható nagy megtakarítás a „kicsiktől”?*

Szövetkezeti módszerek

— Gyakorlatilag a szövetség 20 ezer fős ipari egyesülésnek tekinthető. A széttagoltság, a sok esetben javításra szoruló munkakörülmények pedig, úgy gondolom, kiválóan alkalmasak az energiatakarékos fejlesztésekre. Igazolják ezt a számok is. Szövetkezeteink évi energiaköltsége százmillió forint. Ha ennek csak egy százalékát takarítjuk meg, az már egymillió. Ugyanígy; évi nyolcmillió forint értékű termékből négytízmillió forint értékű anyagköltség. Itt az egyszázalékos megtakarítás 40 millió forintot jelentene! A pályázat kiírásakor arra gondoltunk, hogy a hasznosítható gondolatokat a sajátos szövetkezeti módszerekkel mindenképp „előcsalogassuk” és a központi fejlesztési alapról anyagilag is segítséget nyújtunk a megvalósításához.

— Mit ért szövetkezeti módszerek alatt?

— A kialakult fórumrendszernek, mindenekelőtt a valamennyi dolgozót megmozgató munkahelyi tanácskozásonak a felhasználására gondoltunk. Ha ezekre a szövetkezet vezetői jól felkészülnek és alapos tervezetet készítenek elő megvitásra, akkor bizonyos, hogy nem maradnak el az értékes ötletek sem.

Hogy néz ki egy ilyen tervezet? — erről próbáltam képet kapni, amikor átnéztem az Arma-

filt Egyesült Műszaki Tömítő és Gépszakmai Ipari Szövetkezet vezetői által készített anyagot. Már az első sorokból kitűnt: korántsem általános, elvi iránymutatásról van szó: „Szövetkezeteink villamosenergia-felhasználása 1978-ban mintegy egymillió



kilowattóra volt, ebből 60 ezer kilowattórát kívánunk megtakarítani, melynek értéke 135 ezer forint.”

Például az Armafilt

Érdemes áttekinteni, *miből jön össze ez a megtakarítás.* Fázisjavító készülékeket szerelnek be két budapesti és egy vidéki telephelyen, ezzel már önmagában is javul a hálózati teljesítménytényező — arról nem is szólva, hogy megszűnik a felár fizetése. A Reitter Ferenc utcai központba költöztetik a Szegedi úti és a Béke téri üzemeiket, ebből adódik mintegy 45 ezer kilowattóra megtakarítás. Az elmúlt évben 130 ezer liter fűtőolajat használtak fel; az idén a szövetkezet egész területén megszüntetik az olajfűtést. Az összevonást követően volt erre lehetőség, a központban ugyanis gázfűtés van. Ugyancsak az összevonás során szűntek meg a budai telephelyek, máshol is csökkent a fűtési költség — a Reitter Ferenc utcában például a hőmérséklet helyes megválasztásával és szabályozásával 15 százalékkal. A lényeg:

változatlan áron csaknem 600 ezer forint összes energiaköltségmegtakarítást számoltak ki.

Ha nem is közvetlenül, de mindenképp a takarékos megoldásokhoz kell sorolnunk a MAN-motorok eddig külföldről vásárolt hengerfejtomításának gyártását, amit 1980-ban kezd meg az Armafilt. Várhatóan 30 ezret készítenek, s ez népgazdasági szinten több mint 280 ezer dolláros megtakarítást jelent. Ugyancsak megkezdik a korábban importált Lada olajsűrűfedelek, membránrugólapok és „O” gyűrűk gyártását, főlegessége téve ezzel mintegy 60 ezer dollár importot.

— Van itt még valami, ami túlnó a szövetkezet kerítésén — egészíti ki az adatokat Békés Miklós. Levelet mutat, aláírója a Budapesti Közlekedési Vállalat műszaki fejlesztési főmérnöke. *„Tájékoztatjuk Önöket, hogy a Rába-Man motorok levegősűrűsége javításában végzett munka eredményes volt.”* Az Armafilt szövetkezet új, papírbetétes szűrőiről van szó, amelyek alkalmazásával a BKV — kétéves (!) vizsgálat alapján — a következő tapasztalatokat szerezte: a motorok élettartama 26 százalékkal nőtt, a kenőolaj-fogyasztás lényegesen, a gázolaj-fogyasztás 2—4 százalékkal, a füstölés 40 százalékkal csökkent; a motor teljesítménye 5 lóerővel, a nyomatéka egy méterkilopondal nőtt, a motor kenőolajcserejét ötezer kilométerrel tízezerre lehetett felelni... A BKV megkezdte az Armafilt takarékoságsegítő szűrőinek felszerelését, és *„... az egész állományra kiterjedő légsűrű-átalakítás 1979-ben befejeződik”* — végződik a levél.

Ötleteket várnak

Mit is jelent ez? A BKV-nál mondjuk 1700 autóbussz, a Volán-nál 4500 teherautó és busz — csupán a kenőolaj-megtakarítás egy év alatt több mint 20 millió forint...

— Hozzá kell tennünk — mondja a Gépipari Szövetkezetek Budapesti Szövetségének elnöke —, hogy ez csak egy tag-szövetkezet, és mi valamennyitől várunk javaslatokat, még kívülről is.

A pályamunkákra kitűzött 200 ezer forint, úgy tűnik, bőséges kamatot hozhat.

Bognár Nándor

A KNDK gazdasága

Iparosítás közben

Mind nagyobb figyelmet vált ki a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság gazdasági fejlődése és növekvő szerepe a nemzetközi munkamegosztásban. Tavaly kezdődött meg a második hétéves (1978—84) gazdaságfejlesztési terv végrehajtása, amely jelentős célokat állít az ország elé.

Az első hétéves terv számottevő változásokat hozott az ázsiai ország életében. A nyersanyagokban igen gazdag KNDK a terv során a nehéziparnak biztosított elsőbbséget. Az ipari termelés átlagosan évi 18 százalékkal emelkedett. Több mint ezer új üzem létesítettek, korszerűsítették a szén- és vasércbányászatot, több új kohót, acélművet építettek. Kimagasló eredményként könyvelhető el, hogy a tervperiódus idején a gépgyártás termelése 2,3-szeresére emelkedett. Megtörtént a gazdaság szerkezeti átalakítása, az ötvenes években ugyanis a nemzeti jövedelem 70 százalékát a mezőgazdaság állította elő, az ipar részesedése pedig mindössze 30 százalék volt. Manapság már a nemzeti jövedelem 75 százalékát az ipar állítja elő.

Hétéves tervek

Az iparosításhoz jó alapot nyújtottak — s ez a továbbfejlődés egyik garanciája a természeti kincsek. A KNDK földje nagy mennyiségű *feketeszenet* és *vasércet* rejt, de jelentősek a cink-, ólom-, arany- és ezüstelőfordulások is. A tervek szerint évtizedünk végére az acéltermelés 12 millió tonnára emelkedik, a felszínre hozott szén mennyisége pedig eléri a százmillió tonnát. Megkülönböztetett figyelmet érdemel a hajógyártás fejlődése, a 70-es években a KNDK az ázsiai térség egyik legjelentősebb hajóépítőjévé vált.

A gazdaság szerkezetében végbement változások *még nem tükröződnek* kellőképpen a foglalkoztatási szerkezet alakulásában. A hatmillió munkaképes korú dolgozó több mint felét foglalkoztatja a mezőgazdaság. A hatvanas években az agrárszektor termelése esztendőnként mintegy 2—3 százalékkal növekedett, évtizedünkben azonban már jelentősen változott elsősorban a nagyfokú gépesítés, a fokozódó műtrágyafelhasználás, a korszerű agrotechnikai eljárások elterjedése, valamint az öntözés általánossá tétele következtében. 1975 óta a mezőgazdasági termelés növekedése évente meghaladja a 30 százalékot, s az ország ma már teljes egészében *fedezni tudja saját termelésből gabonaszükségletét*, sőt, még exportál is a környező államokba.

Az új hétéves tervben továbbra is a nehézipar élvez prioritást, mindenekelőtt az acél- és a színesfémkohászat. (A nemesfémekre is nagy súlyt fektetnek, ezek ugyanis jelentős exportbevételi források.) A tervidőszakban az ipari termelés 2,2-szeresére növekszik, villamos áramból pedig 1984-re 60 milliárd kilowattórát állítanak elő. Fontos

feladat a vegyipar dinamikus fejlesztése, ezen belül a műtrágyák, rovarirtószerek, műanyagok és műszálak termelésének növekedése meghaladja az átlagot.

A korábbiaknál nagyobb figyelmet fordítanak a könnyűiparra. Számottevően kell növelni a fogyasztási cikkek termelését, s a textil- és textilruházati ágazatnak a mennyiségi növekedés mellett a minőségi célkitűzésekre is figyelemmel kell lennie.

Külkereskedelemmel is

Folytatódik a mezőgazdaság gyors gépesítése. Jelenleg mintegy 60 ezer traktor dolgozik a földeken, s a gépiparra vár a feladat, hogy ne csak a mezőgazdasági gépek mennyisége, hanem választéka is a szükségleteknek megfelelően bővüljön. A terv egyik kiemelt feladata a szállítás és a közlekedés fejlesztése, ezt követeli ugyanis meg az ország gazdasági fejlődésének felgyorsult üteme. A mostani tervperiódusban *befejeződik a vasútvonalak teljes villamosítása*, s ezzel párhuzamosan komoly erőfeszítéseket tesznek a rakodás további gépesítése érdekében. A nyersanyagok és az üzemanyag szállítási távolságának és költségének csökkenését várják attól a határozattól, amelynek értelmében a *jövőben az új üzemeket és vállalatokat lehetőség szerint a nyersanyag-lelőhelyek közelében kell létesíteni.*

A KNDK külkereskedelmi forgalmának mintegy 75 százaléka a szocialista országokkal bonyolódik le. Legfontosabb kereskedelmi partnere a Szovjetunió, amellyel az árucseré-forgalom értéke tavaly elérte a 600 millió rubelt. (Ebből az ázsiai szocialista állam exportja 200 millió rubel volt.) A Kínával folytatott kereskedelem értéke 1978-ban megközelítette a 250 millió dollárt. A tőkés országok közül *Japán az első számú kereskedelmi partner.* A szigetország tavaly 110 millió dollár értékű árut vásárolt a KNDK-tól, az oda irányuló kivitele pedig elérte a 188 millió dollárt. A tőkés államok elsősorban nyers- és alapanyagokat vásárolnak a KNDK-tól, cserébe pedig főleg gépeket és berendezéseket szállítanak. Új jelenség, hogy a KNDK minden relációban fokozni tudja az iparcikkek kivitelét.

Az elkövetkező években számitani lehet a kivitel gyors növekedésére, ez ugyanis előfeltétele az import dinamikus emelésének. Az exportbővítés elsősorban a minél magasabb feldolgozottságú nyersanyagok és minőségi késztermékek révén lehetséges, ezért a termelésben itt is előtérbe kerültek a minőségi követelmények.

Bár a KNDK gazdaságának fejlesztése elsősorban önerőből folyik, fontos anyagi és műszaki segítséget kapott és kap az ország a szocialista államoktól.

G. GY.—SZ. P.

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Kuvait és Mexikó emelte az olaj árát

Kuvait 10 százalékkal felemelte a nyersolaj árát: barrelenként 19,49 dollárról 21,43 dollárra. A mostani áremelés következményeként a kuvaiti olaj ára nem haladja meg az OPEC genfi konferenciáján négy hónappal ezelőtt megállapított 23,5 dolláros felső határt. A döntés nem sokkal azután hangzott el, hogy Irán az olajtermelésének 15 százalékát a szabadpiacon értékesíti — keresletől függően — barrelenként esetleg 40 dolláros legmagasabb áron. A kuvaiti áremeléssel egy időben Mexikó is felemelte a nyersolaj árát, a vásárlóknak 24,6 dollárt kell fizetniük egy hordónyi mexikói olajért.

Cukornádferőzés Kubában

Kuba-szerte nagy területeken veszélyes cukornádészöngombafertőzést észleltek, ami veszélyezteti az 1979—80-as cukortermeést. A fertőzések továbbterjedésének megakadályozása érdekében jelentős — erdőben levő — nádültetvény megsemmisítését kellett elrendelni. A fertőzés eredete nem ismeretes. Valószínűnek tűnik, hogy az elmúlt hónapokban Közép-Amerikát és az Egyesült Államok egyes területeit sújtott fertőzések terjedtek át Kubára is. A jövő évi termés

a fertőzés mellett, egyéb, munkaszervezésből, illetve az időjárásból fakadó okok is kedvezőtlenül befolyásolják.

Csökken a világ gabonatermése

Az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete, a FAO előrejelzése szerint az idén 1,146 milliárd tonna gabonát takarítanak be, 62 millió tonnával kevesebbet, mint 1978-ban. A búza-termés 409 millió tonna lesz, szemben a tavalyi 443 millió tonnával. A FAO becslése szerint *ugyancsak kisebb termésre számíthatnak Kelet-Európában, a Közel-Keleten, Afrikában és Óceániában, míg az USA-ban és Ausztráliában a tavalyinál jobb termést várnak.* Az USA-ban rekordmennyiségű gabonát takarítanak be.

Autópálya-tanácskozás

Brnóban folytatja tanácskozáását az észak-déli transzeurópai autópálya építésének műszaki összehangolásával foglalkozó nemzetközi munkacsoport. A tanácskozáson tíz európai ország (Ausztria, Bulgária, Csehszlovákia, Görögország, Jugoszlávia, Lengyelország, Magyarország, Olaszország, Románia és Törökország) szakemberei vesznek részt.

Termelési mikrokörzet

Megállapodást kötött a termőföldek, a gépi berendezések, a gazdasági épületek jobb kihasználására és tevékenységének összehangolására négy Csongrád megyei közös gazdaság — a forráskúti Haladás, a bordányi Munkásör Tsz, valamint a zombói Gyümölcsös és a bordányi Előre szakszövetkezet. Ezzel együttesen mintegy tízenkétezer hektáron, úgynevezett termelési mikrokörzetet hoztak létre.

A nagyjából azonos adottságú szomszédos szövetkezetek homokföldön gazdálkodnak. Továbbra is a meglévő üzemágakat fejlesztik, de már közös tervek alapján, a hazai és a külföldi piaci igények figyelembevételével és csak *alapos megfontolás után* kezdenek nagyobb beruházást. A mikrokörzet gazdaságai több százezer forint fuvarozási költséget takaríthatnak meg például, ha a nagy mennyiségű paprikát nem nyersárúként, hanem megszáritva, őrlésre alkalmas félkész terméként továbbítják. Ily módon még magasabb bevételhez is jutnak.

A kölcsönös érdekeken alapuló egyesülés munkájának irányításával az elképzelések, a tervek összehangolásával a bordányi Előre szakszövetkezetet bízták meg.

Gazdacsere Drávaszabolcon

Végnapjaihoz érkezett a termelés a *Budaflax Lenfonó és Szövőipari Vállalat drávaszabolcsi üzemében: a héten sorra leállnak a berendezések.* A többségükben nyugdíjazásra ítélt gépeket leszerelik, a környékről pedig végleg eltűnik az áztatóból kiszedett, kékbe kötött kis lenkúpok ezreiből kialakult liputi sátoztábor. A húszas évek elején alapított dél-baranyai üzem sorsát az pecsételte meg, hogy termékei nem gazdaságosak. Elavult berendezései már eddig is sokat álltak, s az utóbbi két évtizedben ötszázról kétszázra fogyatkozott a dolgozók száma. Ezért döntöttek a drávaszabolcsi egység felszámolása mellett. Több vállalattal folytatott tár-

gyalás után a *Szellőzőművekkel* született egyezség a gazdacseréről. A Szellőzőművek légtéchnikai berendezéseket készít új telepén, ugyanúgy, mint az idei év elején megnyitott mázaszászvári üzemében.

A váltás nem érinti hátrányosan a dolgozókat. A Szellőzőművek mindenkit átvesz. Már a jövő héten megkezdik az emberek átképzését és az év végéig valamennyien sorra kerülnek. Aki az alapismereteket elsajátította, az egyszerűbb feladatokkal nyomban megkezdheti a termelést, a korábbinál *jobbán gépesített, egészségesebb munkakörülmények között.*

Ipari formatervezők ferencvárosi fóruma

Tudósítónktól.

Több évre tervezett kiállítás-sorozat kezdődik a Ferencvárosi Pincetárlat helyiségében. Az ipari formatervezőknek kívánunk rendszeres fórumot teremteni. Az első megállapodás szerint — melyet a IX. kerületi művelődési intézmények igazgatósága az Üvegipari Művekkel kötött — minden év októberében a nagyvállalatok formatervezőinek legjobb munkáit állítják ki. A főleg használati tárgyak — poharak, vázák, üvegedények — mellett a legjobb üvegplasztikák bemutatásával igyekeznek a kiállítások rendezői formálni a közlést, s rendszeres tájékoztatást adni a formatervezés színvonaláról.

Az első — ma megnyíló — kiállításon Hamza Erzsébet és Katona Erzsébet munkái tekinthetők meg.

Elitelték a visszaeső török csempészt

Akyazi Halil Ibrahim török állampolgár csempészési ügyében hozott ítéletet a Szegedi Megyei Bíróság. A vádlott azzal sértette meg törvényeinket, hogy a nyáron a vámjogszabályok kijátszásával 600 ezer forint értékű különleges szerszámot — esztrogénekészleteket — csempésztette be az országba és akart továbbinni hazánkba. A röszkei határátkezelőhelyen azonban leleplezték. Az idén másodszer fizetett rá a török férfi a csempészésre, tavasszal már elitelték, felfüggesztett szabadságvesztésre.

A Szegedi Megyei Bíróság jogerősen egyévi és kéthónapi börtönrre ítélte a törvényeinket megsértő török állampolgárt. Ugyanakkor elrendelte az előző csempészési ügyben kiszabott egyévi felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását.

Sztrifíz a kocsmában

Dunna hiába vetkőzött

Tudósítónktól.

A tárgyalóterem humora kifogyhatatlan, állapototk meg azok, akik végighallgatták a Győri Járásbíróságon dr. Laczó Gábor tanácsának egyik tárgyalását. A vádlott a 38 éves Lakatos Dezsőné győri lakos volt, akit az alvilágban Dunna néven ismernek.

Dunna betért az egyik győri italtalálba és megpillantotta a már kissé ittas B. G. győri lakost. Azt is észrevette, hogy a férfinak sok pénze van, ezért a közelébe férközött és simogatni kezdte az egyre ittasabb embert. Egy óvatlan pillanatban ki is emelt a zsebéből négyezer forintot. B. G. azonban észrevette a pénze eltűnését. Felelősségre vonta Lakatosnéét.

Dunna égre-földre esküdözött: nincs nála egy árva fillér se. Állását úgy akarta igazolni, hogy három férfit áthívott a kocsmába egyik üres helyiségébe, ahol minden ruhaneműjét ledobva mondta: lássátok, nincs nálam a pénz.

A férfiak azonban elkapták az asszonyt és lehúzták a csizmáját is, amelyből előkerült a lopott pénz. A bíróság pedig hathónapi börtönbüntetésre ítélte Lakatosnéét, azonkívül úgy határozott, hogy feltétlenül sem bocsátható szabadon.

Enyhe őszi idő

Várható időjárás ma estig az ország területére: folytatódik a jobbára derült, száraz idő. A déli, délnyugati szél napközben megélénkül. Enyhe lesz az idő. A hőmérséklet kora délután általában 20 fok körül, de a tartósan ködös helyeken csak 15 fok közelében alakul.

A Duna vízállása tegnap Budapestnél 182 centiméter volt.

Századik évfordulóját ünnepli a GYSEV

Százéves fennállását ünnepli az idén a magyar-osztrák érdekeltségű Győr-Sopron-Ebenfurti Vasúttársaság. A jubileumot hazánkban is és Ausztriában is megünnepelik.

Az előkészületek keretében szerdán a társaság soproni igazgatóságán — Benkovic Dezső vezérigazgató tájékoztatta a magyar és az osztrák újságírókat a társaság munkájáról és a cen-

tenáriumi programról. Hangsúlyozta: a társaság eredményes működése jól jelképezi a hagyományosan jó és állandóan fejlődő magyar-osztrák kapcsolatokat. Az évszázados vasút zavartalanul működik a két szomszédos és jó viszonyban levő ország területén. A társaság Sopronban utazási irodát tart fenn és ugyanott szállodája is van. Terveiben újabb szállodák építése is

szerepel Sopronban, Budapesten és a Balatonnál.

Az elmúlt években a magyar területen levő vonalakat jelentősen fejlesztették, jelenleg az osztrák vonalakat korszerűsítése van folyamatban.

A központi jubileumi ünnepséget október 19-én tartják az ausztriai Neufeldben, illetve Sopronban. Az ünnepségsorozat október végén Budapesten fejeződik be.

ORVOS- ÉS GYÓGYSZERESZ-NAPOK kezdődtek tegnap Szolnokon. Hutas Imre egészségügyi miniszterhelyettes a plenáris ülésen méltatta az egészségügyi tudományos információcsere jelentőségét, a megye egészségügyi hálózatának korszerű törekvéseit.

VÁRTORTÉNETI KIÁLLÍTÁST rendeztek Visegrádon a fellegrábrán. A 700 esztendő vár történetét bemutató tárlat az alsó várudvar már elkészült épületszárnyában látható november 7-ig, 10 és 17 óra között.

EIFERT JANOS fotókiállítása október 13-án, délután fél 6-kor nyílik meg az Új Tükör Klub Mozi előcsarnokában. (VI. Lenin krt. 88.). A kiállítás november elsőjéig tekinthető meg és a közönség a helyszínen szavazhat a három legjobb fotóra. A szavazólapok sorsoláson vesznek részt és a szerencsés nyertesek jutalomban részesülnek.

HÍRLAP- ÉS SZAKFOLYÓIRAT-KIÁLLÍTÁS nyílt tegnap Vácott, a Madách Imre Művelődési Központban. A Magyar Posta és a Hírlapkiadó Vállalat közös kiállítását Barinkai Oszkár, a Pest megyei pártbizottság titkára nyitotta meg. A látogatók október 17-ig tekinthetik meg a sajtótermékek bemutatóját.

ÜNNEPI ESTET tart a TIT budapesti elnöksége október 12-én este 6 órakor, a József Attila Szabadegyetem megalapításának 25. évfordulója alkalmából.

MUANYAGBOL KESZITETT JUR-TAK (lakosatrak) kísérleti gyártást kezdtek meg Beisó-Mongóllában. (Kína). Ezek ugyanolyan védelmet biztosítanak az eső, a szél és a hideg ellen, mint a gyapjuból készült hagyományos jurtak. A gyártmányt agyakkal és egyéb butorokkal is felszerelik, hogy kényelmesebb tegyék a legelőről legelőre vándorló pásztrok mindennapi életét.

A HŐERŐMŰVEK PERNYÉJÉNEK hasznosításával foglalkozó országos konferencia tegnap befejezte kétnapos tanácskozását. A résztvevők a pernye hasznosításának meggyőzésára, s az ezzel kapcsolatos kutatások széles körű ismertetése mellett foglaltak állást.

OKTATÁS — ÜDVARIASSAGRA. A pekingsi elemi iskolákban mozgalom indult annak érdekében, hogy megtanítsák a gyermekeket az udvariasság legelőkelőbb szabályaira, amelyek a kulturális forradalom évtizedében kimentek a divatból. A kínai gyermekeket ismét megtanítják olyan kifejezések használatára, mint például az „elnevezést kérek”, a „köszönöm” és a „parancsoljon”.

BÁRDOS LAJOS Kossuth-díjas kiváló művész közöttük nyolcvanadik születésnapja alkalmából október 20-án, szombaton este 6 órakor Pesterzsébeten, a Csili színházteremben. A fellépő kórusokat a zeneszerző tanítványai vezetik.

Ügetőverseny-eredmények

1. Trotting Flame 3) — Ergo (10) — Barackvirág (9) — 11, 12, 13. — Bef.: 32. — Hármas bef.: 48.
2. Elmaradt.
3. Bojtár (4) — Dover (1) — Arizona (10) 13, 10, 10 — Bef.: 30. — Hármas bef.: 25.
4. Samesz (9) — Darvas (8) — Anica (7) — 38, 19, 15. — Bef.: 33.
5. Patkó Bandi (3) — Dedi (5) — Vezuv (1) — 15, 15, 17 — Bef.: 60. — Hármas bef.: 52.
6. Bárcsák (3) — Alfonso (11) — Verőfény (7) — 11, 11, 12 — Bef.: 27.
7. Elmaradt.
8. Bessy (2) — Egyenlítő (1) — Solferino (3) — 37, 15, 13 — Bef.: 214.

★

AZ ÜGETŐVERSENYEK csütörtökön és szombaton elmaradnak, legközelebb vasárnap, október 14-én lesz galoppverseny, a futamokat 11 órakor kezdik.

NAGYSIKERŰ DOBOZY IMRE-ESTET tartottak tegnap Berlinben a Magyar Kultúra Házában az NDK-ban is jól ismert és népszerű magyar íróknak, a Magyar Írók Szövetsége elnökeinek részvételével.

RÁDIOKÉMIAI TANÁCSKOZÁS kezdődött tegnap Veszprémben. A téma legjobb hazai ismerői három napon keresztül megvitatták: miként növelhető rádiókémiai eszközökkel a mezőgazdasági kemizálás biztonsága és gazdaságossága.

VETŐMAG, VIRÁG ÉS DÍSZNÖVÉNY ÜZLETET nyitott meg a Kék Duna Halásziati Termelőszövetkezet tegnap délután 10 órakor Budapesten a XI. kerületi Fehérvári úti piac 3. szintjén.

A TSZ-TAGOK FOGLALKOZTATOTSÁGÁNAK kérdéseivel foglalkozott tegnap Pécsen tartott ülésén a Baranya megyei Termelőszövetkezeti Szövetség.

VERRABLÓK. Embertől vértel kereskedő büntöztetést leplezték le kedden Mexikóvárosban. A banda tagjai középiskolások közül szemeltek ki az „önkéntes veredőket”. Magukkal hurcolták az iskolából kijövő gyerekeket, és a külvárosban felállított útköz laboratóriumban erőszakkal vették tőlük. A rabolt vért jelentős haszonnal eladták.

FORGALOMKORLÁTOZÁS A PETŐFI-HIDON. A Fővárosi Tanács VB közlekedési főigazgatósága, a BRFK közlekedésszervezetével egyetértésben értesít a gépjárművezetőket, hogy október 11-én, csütörtökön, 20 órától, 12-én 04 óráig a Petőfi-hídot csak a BKV autóbuszal vehetik igénybe.

KUBAI BÉLYEGKIÁLLÍTÁS nyílt tegnap Budapesten a MABÉOSZ Vörösmarty utcai székházában. A kiállítás október 15-ig tekinthető meg.

SAKKOZNI ÉS BESZELGETNI is képes gazdájával a a szilícium lapkára épített mikroprocesszor, amely 250 font sterlingért (550 dollár) vásárolható meg Angliában. A gép sakkmozgásokat hangoz figyelmezteti ellenfelet, ha ő következik lépésre.

KOLERÁS MEGTÉGEDESEKET észlelték az elmúlt napokban a Spanyolországi Pamplonában. A navarrai tartományi kórház jelentése szerint a 16 beteg állapota kielégítő.

SZAMUIL ALJOSIN újabb művének próbái kezdődtek meg Budapesten. Az Anna öfélése József Attila színházszíneli premierje után a Reflektorszínház az Iró Változatok egy témára című drámáját mutatja be a szovjet dráma szemléje keretében.

URBANIZÁLÓDÓ MADARAK. Meg a hatalmas acélternyokban, s a kórhók számukra kedvezőtlen környéken is megtalálták helyüket a madarak. Ezt állapították meg a Magyar Madártani Egyesület Fejér megyei csoportjának tagjai madárszámláláskor. A madarak alkalmazkodtak a zajhoz, keromhoz, füstös levegőhöz, és az acélforgácsokat felhasználják fészkelésére.

EKSZERRABLÁS. Öt fegyveres bandita kedden kirabolt Rómában egy libiai származású ékszerkereskedőt. A rablók által zsákmányolt mintegy 30 kilogramm arany és drágakő értékét 3,5 milliárd lírara becsülik.

A KPM KÖZÜTI BIZTONSÁGTECHNIKAI megbízottainak tegnap Zalaegerszegen megtartott tanácskozásán elmondták, hogy az idén a legtöbb baleset botlásból, esésből, csúszásból származik. 1979 első nyolc hónapjában az ország közútjain dolgozók közül 78-an szenvedtek három napon túl gyógyuló balesetet.

LÁPI HALASTAVAKBAN NEVELT 15-20 dekas pontyivadékból 1600 mázsát, a 25 dekas atlásgulyu fehér buszából 400 mázsát telept a Balatoni Halgazdaság az idei őszön a magyar tengerbe. A horgászoknak jövőre ez csaknem 5000 mázsa 80 dekas, vagy egykilo nagyságot elért halzsákmányt jelent majd.

FÖLDRENGÉS rázta meg kedde virradó éjjel Guatemala délkeleti részét. Az eddigi jelentések szerint a Mercalli-skála szerinti 3-as erősségű földrengés következtében három meghalt, sokan megsérültek és súlyos anyagi károk keletkeztek.

Elhunyt Baló József

Elhunyt Baló József Kossuth-díjas akadémikus, nyugalmazott egyetemi tanár. Halálával a magyar orvostársadalmat és az egész tudományos életet fájdalmas veszteség érte. Temetése október 17-én, szerdán 13 órakor lesz a Farkasréti temetőben.

Magyar Tudományos Akadémia

★

Baló József 1895-ben Budapestén született. Hosszú és tartalmas tanári működését a szegedi egyetem kórbontani intézetében kezdte 1928-ban, majd 1945-től 1967-ig a Budapesti Orvostudományi Egyetem 1. számú kórbontani és kísérleti rákkutató intézetét vezette. Nemzetközileg elismert tudományos tevékenységét végzett az idegrendszer betegségeinek kutatásában, s ez az úgynevezett Baló-féle betegség felfedezéséhez vezetett. Eredeti elméletet dolgozott ki egyes bőrbetegségek idegrendszeri összefüggéseiről. Sokat foglalkozott az érlelmeszedés okainak felderítésével. Feleségével, Banga Ilonával együtt felfedezte az elasztáz nevű enzimét, amely az érlelmeszedés folyamatának kialakulásában és a kötőszövet kóros folyamataiban is fontos szerepet játszik. A hazai daganatkutatás egyik megalapítója és kiemelkedő művelője volt.

Meghalt

Ladomerszky Margit

A Nemzeti Színház Igazgatósága és a Magyar Színházművészeti Szövetség fájdalommal tudatja, hogy Ladomerszky Margit érdemes művész 75 éves korában elhunyt.

A művésznőt férjével, a napokban elhunyt Angyal László zene-szerzővel együtt temetik el. Temetésükről később intézkednek.

★

Ladomerszky Margit 1924-ben Szekesfeherváron kezdte művészi tevékenységét. Játzott Kaposváron, Pécsen és Szegeden is, a Vigszínházhoz 1929-ben szerződött. A második világháború idején részt vett a munkások szavalóestjein. A felszabadulás után a Nemzeti Színház tagja lett, 1966-ban vonult nyugdíjba. Dráma- és karakter-szerepeit egyaránt sikerrel alakította. Számos főszerepet játszott, több mint négy évtizedes pályáján megszemélyesítette Évát — Az ember tragediájában, Roxandát — Rostand Cyrano de Bergerac című művében — és volt Melinda, Júlia, Ophélie, Nóra, Hilda, Titánia, Solveig, Aase anyó. Kiemelkedő alakítások Shaw Warrenné mesterségének címszerepe, amelyet 1942 és 1960 között csaknem hatszázszor játszott. Több film is bizonyította tehetségét.

Búcsú Ignác Rózsától

A rákoskeresztúri Új-köztetőben tegnap mély részvétellel eltemették Ignác Rózst. A fordításával is hírnevet szerzett író több évtizedes munkásságával — a moldvai és a bukovinai magyarság életének realista ábrázolásával — új szintet hozott a magyar irodalomba.

Utolsó útjára több pályatársa, sok tisztelője, olvasója is elkísérte. Sirjára, amelyet elborítottak a kegyelet virágai, elhelyezték koszorúikat a Magyar Írók Szövetsége, a Kulturális Minisztérium és a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja képviselői.

HALALOZÁS

BERKA LÁSZLÓNÉ Doktor Julianna, a Szocialista Hazáért Erdemrend kitüntetettje, aki 1926 óta volt tagja a pártnak, 77 éves korában elhunyt. Temetése október 17-én, szerdán 15 órakor lesz a Farkasréti temetőben, közli az MSZMP XI. kerületi bizottsága és a Magyar Partizán Szövetség.

(X) Az Országos Takarékpénztár Sportfogadási és Lottó Igazgatóságának közleménye: Az Országos Tesztelési és Sporthivatal javára a megvalósítás előtt álló sportcélok finanszírozására a céljából a Pénzügyminisztérium 944/1979. Min. Ttk. sz. engedélye alapján az Országos Takarékpénztár Sportfogadási és Lottó Igazgatósága „Sport” elnevezésű borítékos sorsjegyet bocsát ki. A kibocsátás időpontja: 1979. október 11. (csütörtök). A kibocsátásra kerülő sorsjegymennyiség 15 millió darab, millióként 299-313-ig terjedő sorozatszám jelzéssel. A sorsjegy ára: 5 (öt) forint. A nyeremények sorozatonként a következők: 50 000, 20 000, 10 000, 5000, 1000, 500, 200, 100, 50, 20 és 10 forint összegű nyeremények. A legkisebb nyeremény 5 forintnak felel meg és arra biztosítja a lehetőséget, hogy a játékos a sorsjegyképből újra húzzon. Az ilyen nyert sorsjegyre pénzneremény csak akkor fizethető, ha újra húzásra lehetőség nincs. ORSZÁGOS TAKÁREKPENZTÁR SPORTFOGADÁSI ÉS LOTTÓ IGAZGATÓSÁG.

Cukorfok

A minőség szerinti átvétel első tapasztalatai - Szolnokban jól megy

Az ország déli és középső cukorrépa-termesztő körzeteiben szeptember közepén feltűntek az első lépésként megalkalmazni a repa-termesztésben és a feldolgozásban egyaránt. Az új termésre kell első ízben alkalmazni a mezőgazdasági és élelmiszeripari miniszter rendeletét, amely a termelők által átvett cukorrépa rögzített hatóságai árát a repa cukortartalmától függően határozza meg. Augusztus elején hatályba lépett az új cukorrépaszabvány is.

Előkészület után

A repás gazdaságok körében mindez szerencsére korántsem újdonság, mert a követelményrendszerben bekövetkező változásokat már jó három esztendője meghirdette a szaktárca és a Cukoripari Tröszt. Az ismerkedés, a felkészülés évei után azonban most már komolyra fordult a dolog: a termelők szövetkezetek, az állami gazdaságok, valamint a cukorgyárak közötti elszámolás alapját a repa cukortartalmának és mennyiségének szorzata adja. Az ár színvonalában a minőség vált meghatározóvá. Ehhez persze egy mindkét fél számára elfogadható, a szubjektívizmus lehetőségét kizáró minősítési rendszer megteremtése is szükség mutatkozik.

A cukortartalom szerinti repa-átvétel ésszerűségét elvileg senki sem vitatta az érintettek közül, de megannyi kérdőjel, szenvedélyes vita, nemegyszer bizalmatlanság övezte és övezi helyenként még ma is a gyakorlati megvalósíthatóság tucatnyi konkrét ügyét. A szövetkezeti repa-termesztők érdekeit képviselő területi és országos érdekvédelmi szervek tevékenyen részt vettek az eltérő szövetkezeti és vállalati érdekek egyeztetésében, az ösztönző érdekeltiségi megoldások és a minőségellenőrzési módszerek kimunkálásában.

Érthető tehát, hogy az országos érdekvédelmi szerv, a TOT termelési és együttműködési ügyekben illetékes főosztályának vezetője, Perczel János már néhány nappal a szezonkezdést után az egyik legnagyobb cukorrépa-

termelő körzetben, Szolnok megyében az új átvételi rendszer legfrissebb tapasztalatainak kutatására indult.

Benedek Fülöp, a Szolnok megyei Termelőszövetkezetek Területi Szövetségének titkárhelyettese és Farkas Bertalan, a Szolnoki Cukorgyár főmérnöke váltak a szakavatott útkalauz szerepét. A kis csapat első útja a megye egyik legnagyobb repás közös gazdaságába, a törökszentmiklósi Béke Tsz-be vezetett.

Kasza János, a tízezer hektáros szövetkezet elnöke és Balogh Pál, a termelés első számú irányítója nyugodt, bizakodó hangulatban válaszolt. Elmondták, hogy a búza hektáronként csak 3,2 tonnát termelt ez évben, szemben a tavalyi 4,6 tonnával, és az árbevétel elmaradása csupán ebből adódóan 27 millió forint körül van. Bizakodásra ad ellenben okot, hogy jó a termés napraforgóból, kukoricából és elégedettek a cukorrépa minőségével is. Mindez együttesen, ha az időjárás ismét be nem csapja őket, talán pótolja a kiesést, és ha a tervezettnél kisebb nyereséggel is, de gazdaságilag szilárdan készülhetnek az új esztendőre.

Szűnőben a viták

A szövetkezet 666 hektáron termel cukorrépát, szeptember 20-ig mintegy száz hektárról szedték fel a termést és adták át a cukorgyárral közös átvételi helyen.

A repaátadást és a minőségellenőrzést az elmúlt években jellemző viták szűnőben vannak, az elnök szerint szinte hang nélkül, kellő előkészítés és a gyárral való egyeztetés után kezdtek meg ezt a nagy erőpróbát jelentő munkát. Igaz, ez évben jó a repa minősége. Az első szállítmányok 15,4 százalékos cukortartalma már egy hét után, szeptember 20-ig 18,3 százalékosra emelkedett. Egy tonna cukorrépa ára a magasabb cukorfok miatt tisztes nyereséggel kecsegtet, a 31 tonna körüli átlagtermés mellett.

A repát a gyárral közös meg egyeztetéssel kialakított ütemterv szerint szedik és adják át. Bár hivatalosan a napra előírt átadási ütem van érvényben, a gyár kellő rugalmassággal, csak a heti ütemezés szerinti mennyiséghez ragaszkodik. Ez jó lehetőséget ad

a szövetkezeteknek az őszi munkacsúcsban a szállítójárművek ésszerű átcsoportosításához, a betakarító gépsorok karbantartásához.

Farkas Bertalan elismeri: be kell látni, hogy nemcsak cukorrépa van a világon, azaz a közös gazdaság vezetőire kell bízni a betakarítási munkák megszervezését. A szövetkezetek keveslik a heti 3600 tonnás mennyiséget, többre is képesek lennének, de ők meg a szezonkezdést mérsékeltebb igényeit és a gyár korlátozott lehetőségeit kénytelenek elismerni.

Megtérül az árban

A repa mennyiség szerinti átvétele a szövetkezet területén, a központi telephely közelében, a gyár által megépített, betonozott átadáshelyen történik.

A cukorgyár átadó és ideiglenes tárolótelepén viszont a szövetkezet állított fel egy 6 milliót érő szovjet járműbuktató és rakodó gépsort, amelynek használatáért a gyár bérleti díjat fizet. A repát Szolnokon a cukorgyár laboratóriumában minősítik, az átadáshelyen csak a minőségvizsgálathoz szükséges minták vételével és a szennyezettség mértékének meghatározásával foglalkoznak.

A látogatás következő állomása a Szolnoki Cukorgyár. Útközben a gyár főmérnöke elmondta, hogy már a miniszteri rendelet megelőzően, a cukortartalom alapján fizetett prémium révén kívánták a termelőket a jobb minőségű repa termelésére ösztönözni. Három évvel ezelőtt 5 millió, ezt követően 25 millió, az elmúlt évben pedig már 37 millió forintot fizettek ki a bázisnál magasabb cukortartalmat elért gazdaságok részére. A cukorprémiumot külön tételben kapták a termelők.

A téves főmérnöke szerint az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy a magasabb minőségi követelmények teljesítése megtérül az árban, érdemes áldozni a nagyobb cukortartalomért. A termelők nagyra értékelik azt is, hogy a cukoripar kellő időt hagyott a felkészülésre, nem váratlanul érte őket ez a népgazdasági szempontból is fontos változás.

Radnóti Huba

Nagy-Britannia mérleggondjai

Egyensúlyzavarok

Nagy-Britannia folyó fizetési mérlege 1979 első felében váratlanul 1,8 milliárd font deficittel zárult. Az eredmény a szakembereket is meglepte, mivel a mérleg az előző két évben biztos többletet mutatott és az északi-tengeri olajtermelés hatására ez évre is a külső egyensúly megszilárdulását jelezte. Az elemzések azonban rámutattak: az olajboom nem oldhatja meg az angol gazdaság minden problémáját, sőt, a nemzeti olajkincs fokozott kiaknázása talán a jelen gondjait is nagymértékben befolyásolhatja.

Anglia külkereskedelmére köztudottan a gyarmati struktúra volt jellemző; az ország a Nemzetközösségből importált nyersanyagokat és energiahordozókat, behozatalt pedig késztermékekkel fedezte. A kereskedelmi mérleg ugyan általában negatív egyenleggel zárult, a hiányt azonban a szolgáltatások mérlege (hajózás, bank- és biztosítási szolgáltatások) bőven ellensúlyozta. Így módon 1956-60 között a folyó fizetések mérlege átlagban 136 millió font többletet eredményezett, de az 1964-68-as években ez a tendencia visszafordult: körülbelül azonos nagyságrendű hiány mutatkozott. A folyamatot a szakemberek akkor az „első fontválsággal” összefüggő átmeneti jelenségeknek ítélték. (Mint ismert, az 1968-as valutakriszist jelentős leértékeléssel zárult, és ez a nemzetközi pénzügyi köröket viszonylag hosszú időre megnyugtatta.) Nagy-Britannia 1969-72 közötti folyó fizetési mérlege éves átlagban 605 millió font többletet hozott és úgy tűnt, hogy a külgazdasági egyensúly problémái tartósan megoldódtak.

Nem így történt. A fordulat 1973-ban kezdődött, amikor a szolgáltatások aktívuma a kereskedelmi mérleg 2,4 millió fontos hiányát nem volt képes ellensúlyozni. A folyó fizetések mérlege rekordhiánnyal: 1 milliárd font deficittel zárult. 1974-ben azután négyzereére emelkedtek az olajárak; ennek következménye a kereskedelmi mérleg 5,2 milliárd fontos negatívuma, és a folyó fizetések 3,6 milliárdos deficitje lett. Az elkövetkező két évben a hiány némileg csökkent, de még mindig jelentősen meghaladta az 1 milliárd fontos határt.

Kedvező kilátások

Annak ellenére, hogy Nagy-Britannia folyó fizetési mérlegében három év alatt 6,6 milliárd font deficit keletkezett, az akkor hatalmon levő munkáspárti kormány a közeljövő kilátásait kedvezően ítélte meg. A gazdasági fejlődésbe vetett bizalom elsősorban az északi-tengeri olajkincsen alapult, amely 1975-ben ugyan még csak a hazai szükséglet 2 százalékát fedezte, 1978-ban azonban már a belföldi felhasználás 57 százalékát adta. 1979-ben a szükséglet csaknem háromnegyede származott az északi-tengeri vizekről, 1980-tól pedig — az előrejelzések szerint — Anglia csaknem két évtizeden át gyakorlatilag függetlenítheti magát a kőolajimporttól. Számítások valószínűsítik, hogy az idén várható importmegtakarítás a 7,2 milliárd fontot is elérheti.

A hazai kőolajtermelés külke-

reskedelmi jelentőségét húzzák alá a számok: amíg 1974-ben a kőolajkereskedelem deficitje a folyó fizetési mérleg hiány 96 százalékát eredményezte, addig 1975-ben a kőolaj forgalmának import-többlete 3,1 milliárd volt, majd 1976-ban elérve a csúcspontot, rohamosan csökkent. A folyó fizetési mérleg 1974 után évről évre javult — éppen az olajkereskedelem hagyományos deficit-mérséklődése miatt. De az egyéb külkereskedelmi mutatók is érdekes képet rajzolnak elénk: az 1974. évi 1,8 milliárd fontos passzívum 1977-re 1 milliárd aktívummá kerekedett; három év alatt a nem olaj jellegű kivitel — az import 66 százalékos bővülése mellett — 91 százalékkal nőtt.

Fokozódó exportdinamika

Az export dinamikáját elsősorban a font folyamatos és nagymértékű leértékelődése ösztönözte, mivel ez természetesen javította külföldön az angol áruk versenyképességét, ugyanakkor beföldön az ellenkező előjellel érvényesült — drágította az importot. 1977-től ez a tendencia megfordult, az északi-tengeri olajból származó jövedelmek, a hatalmas nemzetközi hitelek és az ország javuló mérleg-egyensúlya Londonban élénk, rövidlejáratú tőkemozgást eredményezett: az angol font árfolyama lassan felfelé ivelt. A tendenciával egyenes arányban romlottak a külpiaci előnyök: az angol termelési költségek növekedését — export vonatkozásban — már nem ellensúlyozta az árfolyam lefelé irányuló mozgása.

Ez a folyamat radikálisan megváltoztatta a kereskedelmi mérleg pozitív irányú fejlődését. 1979 első felében — 1978 azonos időszakát véve alapul — a kivitel értékben 6,8 százalékkal, volumenben viszont csupán 0,8 százalékkal emelkedett, miközben a behozatal mennyisége 13,5 százalékkal, értéke pedig 23 százalékkal nőtt. Az olajon kívüli kereskedelem egyenlege végéreményben 2,3 milliárd fontos passzívummal zárult.

A változás irányát, a deficit okait tükrözti a külkereskedelem szerkezeti megoszlása is. A kivitel struktúrája az 1955. évihez képest alig változott; 80 százalékát akkor is az ipari termékek tették ki, akárcsak 1978-ban. A behozatal összetétele azonban jelentős módosulást mutat: 1955-ben az import alig több, mint 5 százalékát képviselték a késztermékek, 1978-ban azonban már 35 százalékkal szerepeltek, ami az iparicikkek fokozódó versenyképességére utal az angol piacon. (Jellemző, hogy az 1979 első felében regisztrált új gépkocsiknál a külföldi eredetűek aránya elérte az 55 százalékot!)

Összegezve az eredményeket: úgy tűnik, hogy az északi-tengeri olajkincs nem tudta eltüntetni az angol ipar fő problémáját, az alacsony termelékenységnövekedést. A munkáspárti kormányok gondja, a külgazdasági egyensúly megteremtése, az olajimporttól függött, a konzervatívoknál ez a gond más talajban gyökerezik — de megoldása nem kevésbé égető...

G. Gy.—Sz. P.

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Új energiatakarékos berendezés Romániában

Bukarestben az elektrotechnikai kutató és tervező intézet munkatársai olyan berendezést készítettek, amely az igényeknek megfelelően változtatja a villamosok és trolibuszok egyenáramjának feszültségét. Az elektronikus berendezést még az idén tíz tömegközlekedési járműre szerelik fel. Kiszámították, hogy egy esztendő alatt 200 trolibusz és 100 villamos esetében 15 ezer megawattóra a megtakarítás, amelynek értéke megfelel 15 millió lejnek.

Pekingi kereskedelmi központ Hamburgban

Peking hamarosan kereskedelmi központot nyit Hamburgban. A hivatalos megnyitóra — október második felében — Hua Kuo-feng kínai párt- és kormányfő NSZK-beli látogatása idején kerül sor.

Csökken az áramszükséglet az NSZK-ban

A nyugatnémet áramszolgáltató vállalatok 1978 és 1990 között az elektromos áramszükséglet évi 4,9 százalékos növekedésével számolnak. Ez jelentős csökkenés az ötvenes évek 11,8 és a hatvanas évek 8,4 százalékos átlagos növekedéséhez képest. Még lehetőség van a takar-

rékosságra a kisfogyasztóknál, a kereskedelmében, a kisüzemekben, a mezőgazdaságban és a közintézményekben. Ezzel szemben a háztartásokban csak csekély megtakarítással lehet számolni.

Japán acélgond

A fejlődő országokból importált acélárak növekvő mennyisége gondot okoz Japánnak, a világ legnagyobb acéltermék-exportőrének. Az elsősorban Tajvanból és Dél-Koreából behozott termékek mennyisége az 1978-as évihez képest négyzereére növekedett, és az idén elérheti az 1,5 millió tonnát. Az acéltérmekek importját a belső piac magas árai ösztönzik, így az importtermékek alacsonyabb árai megakadályozzák a további áremelkedést a hazai piacon.

USA-tőkebehatolás

Az Egyesült Államok nagyvállalatai fokozzák terjeszkedésüket a külföldi piacokon. Különösen nagyarányú a tőkebehatolás a kanadai piacokra. 1979-ben a Kanadában befektetett tőke értéke az Egyesült Államok külföldi beruházásai összösszámára 37 százaléka.

Új társasági szerződés

Közös fejlesztés és forgalmazás

Komplett távadat-feldolgozó rendszerek mielőbbi gazdaságos előállítás, hazai elterjesztése és az exportlehetőségek kihasználása érdekében gazdasági társaságot hozott létre a Telefongyár és az Országos Számítógéptechnikai Vállalat. A társasági szerződést hétfőn írta alá a két intézmény vezetője.

A társasági szerződés alapján a Telefongyár új, az eddigieknél korszerűbb berendezéseket fejleszt ki, s az OSZV-vel közösen komplett távadatfeldolgozó minitarendszert hoz létre, előreláthatóan jövőre.

Az OSZV piacfelmérése azt mutatja, hogy elsősorban a miniszámítógépekhez kapcsolható távadatfeldolgozó rendszerek iránt lesz nagy igény, de a két vállalat fokozatosan kialakítja ezeket a rendszereket az R 35, az R 40-es, s a még nagyobb teljesítményű számítógépekhez, vagy más típusú berendezésekhez is. Ebben a munkában számíthatnak a posta segítségére is, amely hosszú távú együttműködés keretében mind a kutatómunkában, mind a fejlesztésben, a gyártásban és az üzemeltetésben segíti a Telefongyárat.

Nemzetközi tanácskozás Budapesten

Korszerű világítástechnika

A korszerű világítástechnika műszaki feltételeiről tárgyal a nemzetközi világítástechnikai bizottság intéző bizottsága kétnapos ülésén, amely hétfőn kezdődött el az MTA Műszaki-Fizikai Kutató Intézetében. A bizottság több mint 30 ország világítástechnikai kutatásait koordinálja. Munkájában magyar szakemberek is tevékenyen részt vesznek. Legutóbbi, kyotói ülésén Shanda

Jánost, az MTA Műszaki-Fizikai Kutató Intézetének főosztályvezetőjét választották alelnökké.

A mostani ülésen elsősorban korszerű üzemi és utcai világítás kérdéseivel foglalkoznak. Mint megállapították: mindinkább olyan világítóeszközökre van szükség, amelyek kevesebb energia felhasználásával jobb fényhatást adnak.

A MAGYAR HÍRLAP KEREKASZTLA

A tanácsi munka sajtótükrére

Szerkesztőségünk több mint négy évvel ezelőtt, 1975 nyarán kapta azt a feladatot, hogy — a *Tanácsok Lapja* megszűnésével — profilját bővítve, a tanácsszervezet orgánuma is legyen. Lapunk korábban is rendszeresen foglalkozott a tanácsok tevékenységével, a megváltozott helyzetben azonban már jóval többről volt szó. Attól kezdve egy sajátos és elég széles olvasóréteg meghatározott igényeinek a kielégítéséről kellett gondoskodnia folyamatosan és lehetőleg átfogva a tanácsi munka teljes körét. A szinte egyik napról a másikra történő átállás komoly erőfeszítést és bizonyos szervezeti változtatást is kívánt.

Mindenekelőtt ki kellett alakítani azokat a módszereket, s megtalálni azokat a műfajokat, amelyek alkalmasak arra, hogy egy politikai napilap keretei között tükrözhesse a tanácsok sokoldalú tevékenységét. Mert az kezdettől nyilvánvaló volt, hogy ez a feladat nem oldható meg egyszerűen a megszűnt szaklap „másolásával”. A szerkesztőség kettős célt tűzött maga elé: egyrészt szólni kívánt a tanácsokhoz és a szakapparátus dolgozóikhoz, hasznos információkat nyújtva, fórumot teremtve a tapasztalatcseréhez, a jó módszerek elterjesztéséhez, hangot adva gondjaiknak; másrészt népszerűsíteni akarta a tanácsszervezet munkáját a széles közvélemény előtt. Ugyanakkor — éppen a lap már kialakult karakterének megőrzése végett — gondosan kellett mérlegelni a tanácsokkal foglalkozó írásokon belül a „szakkörök” és a többi műfaj arányát.

Együttműködve

Első lépésként minden keddi számunkban, Tanácsok Fóruma címmel teljes oldalt szenteltünk ennek a témakörnek, fél év múlva pedig — eleget téve a sürgető igényeknek — ezt a terjedelmet megdupláztuk és szombati számainkban is megjelenítettük a fórumot. Ezen túlmenően fokozatosan növeltük a tanácsi munkával foglalkozó vezércikkek, publicisztikai írások, riportok és tudósítások számát, s nemcsak a belpolitikai rovaton belül. Tehát a tanácsi jellegű anyagok publikálása össz-szerkesztőségi feladattá vált, szorosan beépül a lap struktúrájába, s lényegében mindmáig ez a gyakorlat.

Ezek után felvetődhet a kérdés: mi készítette a szerkesztőséget arra, hogy néhány közismert, szaktekintélynek örvendő és hosszú állami praxissal rendelkező tanácsi vezetőt kerekasztal-beszélgetésre hívjon egy olyan témakör megtárgyalására, amelynek publikálásában az újság már meglehetősen gyakorlatra tett szert? A magyarázat egyszerű.

Állami életünket, s benne a tanácsok helyzetét, tevékenységét — csakúgy, mint társadalmi létünk egészét — az állandó fejlődés jellemzi, s ez a folyamat épp az utóbbi esztendőben öltött egyre nagyobb arányokat. Korszerűsödik a tanácsok hálózata, de maga a szervezet is, sokasodnak a reá háruló feladatok, amelyek végrehajtása bizonyos mértékig körülményesebbé vált az ismert gazdasági nehézségek miatt, friss lendületre kaptak — bár a hátráltató tényezők sajnos, itt is fellelhetők — az apparátus munkájával kapcsolatos egyszerűsítési törekvések és mind elevebbé a tanácsdemokrácia, a népképviselői önkormányzati jelleg elmélyítésére irányuló igény. S arról se feledkezzünk meg, hogy tulajdonképpen már csak néhány hónap van hátra az esedékes választásokig.

Forr, pezseg tehát a tanácsi közélet, s a tisztviselők, a tanácsstagok, a szakigazgatási dolgozók túlnyomó többsége becsülettel, kellő hivatástudattal igyekszik helytállni a változások, a nem csekély gondok közepette is. Ugyanakkor — kerekasztal-beszélgetésünk is félreterelhetetlenül ezt igazolta — ehhez az odaadó munkához meg-

Fórumunk hagyományos kerekasztal-beszélgetéseinek sorában meglehetősen szokatlan témát választottunk: a tanácsi munka sajtótükréről lesz szó ezeken a hasábozon. Az igazsághoz azonban az is hozzátartozik, hogy ennek a témakörnek a megvitatását olvasóink — elsősorban természetesen a tanácsstagok és a tanácsapparátus dolgozói — sürgetik régóta; emellett persze magunk is kíváncsiak vagyunk arra, hogy írásainkkal, a legjobb munkamódszerek ismertetésével, a tanácsi munka örömeiről és gondjairól szóló riportjainkkal vajon mennyiben tudjuk segíteni a tanácsszervezet tevékenységét? Úgy érezzük, négy esztendő feltételezhetően elég jelentős idő ahhoz, hogy a gyakorló tanácsi szakemberek segítségével mérlegre tegyünk lapunk ilyen jellegű munkálkodását.

Ugyanakkor azt is vártuk ettől a beszélgetéstől, hogy vendégeink őszintén megfogalmazzák igényeiket, tanácsokat, ötleteket adnak munkánk javításához. S hogy erről a beszélgetésről végül is

felelő támogatást várnak mindazoktól, akik valamilyen módon könnyíthetnek terheiken, segíthetnek az eligazodásban a szövevényes problémák között, s idejében tudomásukra hozzadják a bevált tapasztalatokat. Mind ebben a sajtónak, így lapunknak is megvan a maga szerepe.

A Magyar Hírlap ennek a célkitűzésnek mindmáig csak úgy tudott eleget tenni, hogy a tanácsokkal szorosan együttműködve — például ankétok, személyes beszélgetések sokaságán — alakította, csiszolta profiljának ezt a területét, s a jövőben meg inkább ezt a gyakorlatot kívánja folytatni. Erre szolgált a nemrég lezajlott kerekasztal-beszélgetés is, a szerkesztőségnek azonban az sem volt közömbös, miként vélekednek eddigi, illetve jelenlegi tevékenységéről a megjelentek.

A módszerek terjesztése

Az általános vélemény így foglalható össze: a kezdeti útkereső lépések után, a második Fórum oldal megjelentetése óta írásaink fokozatosan javuló színvonalon, tartalmában és mennyiségében is többnyire kielégítő módon segítik a tanácsok munkáját, időszerű feladatait. Nagy segítséget nyújt a napi tájékozódáshoz, politikai és szakmai információk egyaránt jól használhatóak, fogékony a rendezésre érett problémák iránt, cikktémái aktuális dolgokra irányítják a figyelmet. A beszélgetés résztvevői eredményesen minősítették a lapnak azt a következetes törekvését, amely a jó módszerek elterjesztésére irányul. Erre számos példát is említettek: *Salgótarjánban* és *Balassagyarmaton* cikkeinkből okulva gazdagították új módszerekkel a lakóterületi munkát, *Makon* a tanácsági alap létesítéséről szereztek hasonlóképpen tudomást. Ma már az anyagok szakszerűsége sem kifogásolható.

Többen is nyomatékosan hangsúlyozták a cikkek tárgyilagos hangvételét, azt, hogy még bírálatokban sem feltétlenül a „nagy leleplezés” erőltetik, hanem ilyenkor is elsősorban a segítő szándék érződik belőlük. Ily módon — s persze, az egyéb jellegű tájékoztatásból — a lakosság is tisztán képet nyerhet a tanácsokról, az állampolgárok közelebb kerülhetnek ahhoz a szervezethez, amellyel egész életük során a legszorosabb kapcsolatban állnak. Ez azért is jelentős a tanácsok szempontjából — húzta alá dr. Körmendy József és dr. Köllner Ferenc —, mert néhány évvel ezelőtt a sajtóban ennek a tendenciának még éppen az ellenkezője volt tapasztalható, ami eléggé hátrányosan befolyásolta a lakosság véleményét az állami szervek működéséről. A helyzet e tekintetben azóta nagyot és előnyére változott.

Ezek után a kerekasztal-be-

szélgetés résztvevői — a fejlődés summázataként — megállapították: a Magyar Hírlap ma már általában kellő hatásokkal tölti be azt a feladatot, hogy írjon a tanácsokról a tanácsoknak, a tanácsokról az állampolgároknak és közvetítse az állampolgárok véleményét a tanácsokról. Ez azonban közel sem jelentette azt, hogy az olvasóknak csupán ennyi az igénye a lappal szemben! A eszmecsere nagyobbik részét ugyanis a tanácsok nö-



vekvő és összetettebb szerepéhez igazodó követelmények felvázolása, megvitatása töltötte ki.

Jóllehet, a tanácsi közvélemény tisztában van vele, hogy a Magyar Hírlap nem vállalhatja magára a szaklap szerepét, az eddiginél mégis nagyobb és alaposabb segítséget vár a szakmai kérdésekkel kapcsolatban. Amint ezt dr. Kassai János megfogalmazta: az apparátusnak még jó ideig szakmai „mankóra” van szüksége, hogy kielégítően láthassa el igazgatási teendőit; főleg azért, mert egyre több a hatáskör, a jogszabály, feladat és oly nagymérvű a fluktuáció. Dr. Bíró György ehhez még hozzáfűzte, hogy a lap gyakorlatiasabbra „hangolható”, a munkamódszerek terjesztését, közölve a gátló tényezőket, s azok leküzdésének lehetőségét is. Hasonlóképpen többet kellene foglalkoznia az egyszerűsítési és korszerűsítési törekvésekkel, de nemcsak általában, hanem problémáit is őszintén feszegetve, az eredményeket pedig hozza nyilvánosságra, hogy azokat mielőbb hasznosítani lehessen.

Igények, javaslatok

Akadnak azonban hozzászólók, akik nem feltétlenül tartották szükségesnek az igazgatási szakmai kérdéseivel foglalkozó írások számának nagyobb arányú növelését, illetve más megoldásokat is említettek az apparátus jogi tájékozottságának elősegítésére.

Elsősorban nem szaklap kell a községi tisztviselőknek — fejtette véleményét Seres István —, hanem mindig kéznél levő, jó szakkönyv, ezekből azonban még igen kevés áll a rendelkezésünkre. Dr. Kolozsvári Lajos megyei vb-titkár arra utalt: a helyi tanácsoknál dolgozók szakismereteinek naprakész „kar-

egy teljes oldalon számolhatunk be olvasóinknak, az mindenekelőtt azért van, mert a tanácsi munkát tükröző írásaink visszhangja egyáltalán nem tekintendő belső szerkesztőségi ügynek, ellenkezőleg: a tanácsszervezet közérzetét, útkeresését, napi gondjainak természetét, de legfőképpen a tájékoztatás és a mindennapi gyakorlati munka szoros összetartozását érzékelteti.

Vendégeink a következők: dr. Kassai János, a Somogy megyei, dr. Kolozsvári Lajos, a Hajdú-Bihar megyei, dr. Körmendy József, a Nógrád megyei Tanács vb-titkára; dr. Köllner Ferenc, a budai járási hivatal elnöke, dr. Bíró György, a miskolci járási hivatal elnökhelyettese, dr. Forgó István, a maki városi tanács elnöke, Horváth János alsózsolcai tanácselnök, valamint Seres István vb-titkár Solymárról. Szerkesztőségünket Tábori András, lapunk főszerkesztő-helyettese, Kiss Gy. János, a Tanácsok Fóruma szerkesztője, és dr. Németh Géza, lapunk főmunkatársa képviselte.

bantartása” alapvetően megyei feladat, ezért nem is érez irt a szaklap hiánya miatt, mégis célszerű lenne, ha az olvasók — önképzetük kiegészítéseként — időnként részletesebb összefoglalót kapnának a különböző szakfolyóiratok anyagaiból. Makó tanácselnöke egyes új és bonyolultabb jogszabályok értelmezésének fontosságára hívta fel a figyelmet, mások pedig helyszíni szakmai vitákat javasoltak, amilyent például Nógrád megyében rendezett nemrég a szerkesztőség a társközségekről.

Végül soron tehát, ha a szakszerűség követelményének megközelítésében az álláspontok meglehetősen különböztek is egymástól, annyiban tanulságos volt számunkra ez a kérdéskör is, hogy a jövőben a tanácsi munka szakmai kérdéseinek még nagyobb teret adjunk, s velük a korábbinál gyakorlatiasabban foglalkozzunk. Az igény persze nem egészen új, hiszen például a Fórum oldal Munkamódszer-sorozatával, a jogszabály-ismertetésekkkel, az Állam és Igazgatás című folyóirattól havonként megjelent recenzióival már eddig is igyekeztünk ennek eleget tenni. Jószerint csak az ilyen jellegű tematika és a megjelentetési formák körét szükséges szélesíteni, esetleg a szokásos mellékletek gyakoribbá tételével, illetve az igazgatási témákra való „áthangolásával”.

A kerekasztal-beszélgetésnek azonban nemcsak az államigazgatási újságírás továbbfejlesztése volt az egyetlen tárgya, hanem számos egyéb olyan javaslat is napfényre került, amelyek megvalósításának elősegítését a tanácsi közvélemény érthetően elvárja tőlünk. (Ennek eredményességét azonban jelentősen befolyásolhatja, hogy milyen mértékben és gyorsan javulnak a lap terjesztésének a lehetőségei.)

A döntések demokratizmusának megőrzése, elmélyítése a területi tevékenység alapfeltétele — ebből indultak ki azok a hozzászólók, akik a testületek, a tanácsstagok, a bizottságok és a tanácsági csoportok munkájával foglalkozó anyagok változatosabbá és hitelesebbé tételét szorgalmazták. Tehát a sokrétűbb megközelítést, a bátrabb hangot kérték számon, pontosabban az eredmények és a népképviselői önkormányzati jelleg érvényesülését akadályozó körülmények együttes bemutatását. Így a tárcák és más felsőbb szervek is közvetlenebbül érzékelhetnék azokat a tényezőket, amelyek a döntési lehetőségek túlzott „behatárolásával” nem csekély nehézségeket támasztanak a lakosság elodázhatalan igényeinek kielégítésében, a helyi közéletben.

Írjon az olvasó is!

Különösen a községek szorulanak a nyilvánosság ilyen értelmű fokozottabb támogatására, ahol sokszor a legnagyobb erőfeszítések sem hozzák meg a kívánt si-

kert, mert esetleg a legszükségesebb személyi és dologi feltételek is hiányoznak. A gazdasági szerveknek a településfejlesztésben való részvétele sem egészen felhőtlen, még az olyan községben sem, mint Alsózsolca, ahol pedig az együttműködés már szép sikerekre vezetett. Horváth János tanácselnök főleg azt kifogásolta: amíg a tanácsok — a törvény szavai szerint — egyik legfontosabb feladatuknak tartják a kapcsolatok ápolását, addig a gazdasági egységek vezető szervei igencsak keveset beszélnek erről a maguk jószántából.

A tanácsi gyakorlat példatára azonban másféle ötletekkel is gazdagította a szerkesztőség témajegyzékét. Mint ismeretes, a tanácsszervezet rendelkezik az egyik legkiterjedtebb intézményhálózzal az országban, amelynek irányítása, működtetése összetett és sok gonddal járó feladat. Ez alól az egészségügyi és a művelődési integráció végrehajtása sem kivétel, ezért célszerű lenne, ha az olvasók erről a területéről is több tapasztalatra tehetnének szert írásaink révén. Nem Makó az egyetlen város, ahol a tanácsnak immár a megszüntetett járás közvéleményét ügveivel is foglalkoznia kell, ám a mászerekben — modell híján — még mindig csak tapogatóznak; érthető hát, ha kíváncsiak rá, miként tölti be másutt ezt a kiterjedt funkcióját a városi tanács.

Tulajdonképpen a tapasztalatcsere elénkítését célozza az az igény is, hogy a szerkesztőség szélessége levelező-, illetve tudósítói hálózatát, mégpedig a különböző szintű tanácsok tagjai, tisztviselői, dolgozói köréből, akik rövidebb-hosszabb írásokkal, híreikkel még inkább fokozhatnák a lap fórumjellegét. Életrevaló ötlettel rukkolt elő a miskolci járási hivatal elnökhelyettese: indítson pályázatot a Magyar Hírlap a tanácsrendszer megalakulásának közelgő 30. évfordulója alkalmából, gondosan megválasztott tárgykörökben: a tanácsi közvélemény bizonyára örömmel és megerőltetéssel fogadná. Beváltak, ezért továbbra is mindenütt várják a tematikus megyei és járási oldalak folytatását. Szó esett a közérdekű vitacikkek előnyéről is, hiszen számos égető probléma tisztázható általuk.

Ne általánosítson

A tanácskozást felidézve azonban van még valami, ami feltétlenül említést érdemel. A tanácsok a sajtótól azt is elvárják, hogy a jövőben következetesebben és nagyobb meggyőződéssel szálljon síkra a közhatali dolgozók becsületéért, tekintélyéért, s nyújtson hathatós védelmet a tájékozatlanságból fakadó vagy rosszindulatú gyanúsítások, rágalmaszások ellen. Igaz, nem minden tisztviselő „földre szállt angyal”, s néhol a szakmai felkészültség is kivánható, hogy maga után, túlnyomó többségük azonban készséggel és hozzáértéssel intézi a lakosság ügyeit, ezért méltatlan hozzájuk az általánosító elmarasztalás.

Amíg az ügyintéző az állampolgár javára dönt, még semmi baj, csak ha a végzés elutasító, akkor válik a tisztviselő egyszerre felkelten bürokratává — s ezt a felfogást a sajtó is gyakran átveszi. Pedig mindenkinek tekintetbe kellene vennie, hogy a hivatalnokok a jogszabályok előírásait hajtják végre, ez a kötelességük, ha tehát a jogalkotó nem számolt eléggé a realitásokkal, annak ódiumát nem éppen ildomos kizárólag az ügyintézők nyakába rarni.

Összességként aligha tűnhet túlzottnak a megállapítás: kerekasztal-beszélgetésünk elérte a célját. A tanácsok képviselőiben megjelent szakemberek őszintén elmondták véleményüket, legelőtöbb gondjaikat, ugyanakkor magunk is alakosabb betekintést nyertünk az azokba a problémákörökbe, amelyek lelkiismeretes feltárásával, s az így szerzett tapasztalatok közreadásával az eddiginél jelentékenyebb támogatást nyújthatunk majd az állami munkához. Annál inkább, mert e tekintetben nemcsak az érdek azonos, hanem a felelősség is.

Új-zélandi gazdaság

A szomszéd árnyékában

Még az ősszel tárgyalások kezdődnek Új-Zéland és Ausztrália között gazdasági integráció létrehozásáról. A két tengeri szomszéd — 1700 kilométer közöttük a távolság — gazdasági szerkezete, külkereskedelme és gondjai annyira közösek, illetve párhuzamosak, hogy mind Canberra, mind pedig Wellington véleménye szerint csak a nemzetgazdaságok integrálása révén számolható fel a problémák egy része.

A két ország persze méreteiben és gazdasági erősségben nem hasonlítható egymáshoz, de fejlődésük sok azonos vonást mutat, s a világpiacon egymásnak jelentős versenytársai.

A hazánknál háromszor nagyobb területű, 3,2 millió lakost számláló Új-Zéland alapvetően mezőgazdasági ország. Korábban Nagy-Britannia egyik legjelentősebb élelmiszerzállítója volt, de a szigetország közös piaci csatlakozása óta ez a szerep folyamatosan csökken, annak ellenére, hogy Brüsszel biztosított bizonyos bevitteli kvótákat az új-zélandi hús- és tejtermékek számára. A kivitel szerkezetét természetesen Új-Zéland nem tudta megváltoztatni, de mezőgazdasági termékei számára sikerült új piacokat nyitnia, s ma már sok agrárterméket vásárol Nagy-Britannia mellett az Egyesült Államok, Japán, valamint a Szovjetunió.

A kivitel kétharmadát hús, vaj, tej, sajt és nyersbőr adja. Ennek megfelelően az import legfontosabb cikkei a gépek és a berendezések. (Érdemes megemlíteni, hogy a magyar ipar egy versenyképes megnyerésének eredményeként hamarosan motorvonatokat szállít Új-Zélandnak. Az export egyik legfontosabb tétele a gyapjú, amelynek kikészítése és feldolgozása nagy hagyományokkal rendelkezik az országban. Ausztrália is a világ egyik legfontosabb gyapjú- és húsexportőre, ezért mindkét ország számára kézenfekvőnek látszik a párhuzamosságokból fakadó problémák megoldása.

Új-Zéland kénytelen számára korábban ismeretlen gondokkal szembenézni. A legégetőbb probléma az infláció fokozódása: tavaly az áremelkedéseket sikerült még 10 százalék alatt tartani, az idén viszont az előrejelzések szerint a pénzromlás 18-20 százalékot is elérheti. Bár tavaly a külkereskedelmét pozitív szaldóval zárta az év — a kivitel 3,7, a behozatal pedig 3,1 milliárd dollár volt. Az idén a mérleg deficittel zárul majd, a megnövekedett olajszámla miatt. Az olajárak meredek emelkedése ugyanis érinti az óceáni országot, mivel olajszükségletének nagy részét importból fedezi. 1978-ban a fizetési mérleg hiánya meghaladta a 400 millió dollárt, a külföldi adósság pedig már 2,1 milliárd dollárra rúgott. Az előrebecslések szerint az idén mindkét tétel további emelkedésére lehet számítani.

Ausztráliával ellentétben Új-Zéland nem rendelkezik jelentős exportképes iparral a könnyű-

iparon és az élelmiszer-feldolgozáson kívül. Hosszú távon a célkitűzések között szerepel a mezőgazdaságtól való függőség fokozatos csökkentése és a nemzetközi piacokon ütőképességű ipar kifejlesztése. A szerkezetmódosítás azonban hosszabb időt vesz igénybe, s igen sok hazai és külföldi tőkét is igényel. (Ausztrália ebből a szempontból előnyösebb helyzetben van, hiszen nyersanyagokban és ásványkincsekben igen gazdag, s a külföldi — elsősorban amerikai és japán — működő tőke igen aktív.)

A költségvetési bevételek növelése érdekében a kormány nemrég jelentősen emelte a szolgáltatások adóját, s a csereárnyok javításáért több kísérlet történt az exportcikk árának drasztikus emelésére — mérsékelt sikerrel. Jelentős akadályként tornyosul a mezőgazdasági export elé a fejlett tőkés államok protekcionizmusa, különösen a Közös Piac vámsorompója.

Társadalmi feszültséget okoz a munkanélküliség, amely eddig szinte ismeretlen volt Új-Zélandon. A munkaképes korú lakosság 4,2 százaléka állástalan, s nem várható javulás ezen a téren jövőre sem. Egyebek között a munkanélküliség is közrejátszik, hogy az utóbbi hónapokban jelentősen felgyorsult a kivándorlás útjára. Elsősorban értelmiségiek és szakmunkások hagyják el az országot.

Ebben a kedvezőtlen gazdasági helyzetben a kormány több azonnali kényszerintézkedést hozott. A szigorú energiatakarékosági intézkedésektől az olajbehozatal csökkenését, a pazarlás megszüntetését várják. Meggyorsítják — a lehetőségekhez képest — a termelési szerkezet átalakításának folyamatát és igyekeznek néhány iparágat olyan ütemben fejleszteni, hogy azok termékei mihamarabb pótolhassák a mezőgazdasági kivitel egy részét.

Új-Zéland tagja az OECD-nek, a világ 24 legfejlettebb tőkés országát tömörítő gazdasági szervezetnek. Az évtized közepéig nem ütköztek ki a szigetország gazdasági és exportszerkezetének gyengeségei, s a gazdasági növekedés is viszonylag töretlen volt. A Nemzetközösség „fejének” csatlakozása a Közös Piachoz, valamint a világgazdasági árröbbség és a növekvő protekcionizmus azonban rávilágított a gazdasági szerkezet egyoldalúságára, s a világpiacon kiszolgáltatottságra. A modernizálási törekvések mellett Új-Zéland megkezdte külgazdasági kapcsolatainak diverzifikálását, s szorosabbra fűzte kereskedelmi kapcsolatait a szocialista és a fejlődő államokkal.

Az Ausztráliával létesítendő gazdasági integráció gondolatát is a nehezebbé vált bel- és kül-gazdasági körülmények váltották ki. A tárgyalások nem ígértek könnyűnek, de annyi már ismeretes: az új-zélandi lakosság félti országának gazdasági függetlenségét a szomszédos kontinensállamtól.

G. Gy.—Sz. P.

Több pénzt enyhébb feltételekkel

Világbank-konferencia

A belgrádi Száva-palotában a hét végén több nemzetközi pénzügyi tanácskozást tartottak, amelyek megelőzték a világbank és a nemzetközi valutaalap (IMF) kedden kezdődő idei közgyűlését.

A fejlődő országoknak, az úgynevezett „77-ek csoportjának” pénzügyminiszterei megvitatták és elfogadták a nemzetközi pénzügyi rendszer reformjára vonatkozó „egységes akcióprogramjukat”. Álláspontjuk szerint nagyobb összegű és enyhébb feltételek mellett nyújtott hitelek nemcsak saját, de a világ-gazdaság egésze, stabilitása érdekében van szükség.

Megbeszélést tartottak a legfejlettebb nyugati tőkés államok képviselői is, akik az úgynevezett tizenkét országban és az OECD

munkacsoportjában ugyanezeket a témákat tűzték napirendre. Az IMF szakértőinek álláspontja szerint az OECD-térségnek a rendkívül lankas világpiacon kereslettel és azzal kell szembenéznie, hogy az idei gazdasági növekedés, a tavalyi 3 százalékos ütemmel szemben, a 2 százalék alatt marad.

A közgyűlést a Száva-palotában kedden Robert Muldoon, új-zélandi miniszterelnök nyitja meg, majd azt követően Robert McNamara, a nemzetközi újjáépítési és fejlesztési bank elnöke terjeszti elő a világbank. De Larosière pedig a nemzetközi valutaalap évi jelentését, amelyről a következő 3 napon a tagsországok képviselői fejtik ki véleményüket.

A tapasztalat értéke

Sármelléki változások és a stabilitás — Egy elnök életútja

A sármelléki mezőgazdasági termelőszövetkezetet valaha Új Időknek hívták. Találón, hiszen sokszor és sok minden változott a szövetkezet lassan harmincesztendő fennállása alatt. A mai terület, a 6300 hektár, korábban öt tévesz földje volt. Legutóbb, 1967. január 1-én, a sármelléki és a zalavári szövetkezetek egyesültek. Az ily módon kialakult nagy gazdaság — a zala-veszprémi megyehatár módosításakor — Veszprém megyéből Zalába került. Új neve: Zalavár Tsz.

A cukorrépa „tréfája”

Az elnök, Vörös József, immár harmincesztendőnyi teeszgyakorlattal rendelkezik. Mindössze 53 éves, ám 1950-ben már elnökké választották szülőfalujában, Zalaváron. A szövetkezet, illetőleg jogelődei, amelyekből a mostani nagy gazdaság létrejött, 1960 óta 24 alkalommal kapott jó munkajárt társadalmi és állami elismerést.

Ha el is fogadom Vörös József önmagáról alkotott véleményét — „átlagosan gazdálkodó, mindössze igyekvő szövetkezet a miénk” —, akkor is úgy gondolom, érdemes Sármelléken pár órát időzni. Az ötvenes években alakult szövetkezetek, amelyek viszontagságos életéről Sarkadi Imre számos örökértékű riportja beszél, ma már mezőgazdaságunk történelméhez tartoznak. A szövetkezetek megváltoztak, nagyüzemekké lettek, amit jól illusztrál egyetlen tény. Nem írjuk le ma már: természetesen, természetesen, hiszen gazdaságunkban nagyüzemi növénytermeléssel, illetve állattartással foglalkoznak. Az irányítást — így kívánla a fejlődés — egyetemet végzett mérnökök, szakmérnökök vették át Sarkadi sokat emlegetett, haladó gondolkodású „jó gazda” embereitől.

Vörös József aránylag fiatal kora ellenére ehhez az utóbbi típusoz tartozik. Annak idején elvezette az Aranykalászos Gazda Tanfolyamot, s később, bár mehetett volna iskolába, mégsem jutott el. Mint főgáronomust, az elnök kérte, maradjon inkább, hiszen most jön a munka neheze. S azokban az években vajon melyik volt az a hónap, az a hét, vagy nap, amelyik ne lett volna nehéz?

— Az egyesülés óta 6300 hektáron gazdálkodunk, több-kevesebb sikerrel. Idén nem sikerült a kalászosok nálunk sem. Még nem fordult elő velem, hogy ki kellett szántatni a vetést. Nos, a nyáron megtettük. Nagy műhely a mezőgazdaság, nehéz átlátni. S hozzá még szabadteri is! — tárja szét a kezét; jelezve: a gazdaembert érhetik csapások.

És kiugró sikerek, mint tavaly a cukorrépával történt. Hektáronkénti átlaghozamuk 433,5 mázsa volt. (Az országos átlag 1977-ben 318,7 mázsa.) A kiemelkedő termésmennyiség jó minőséggel párosult. A sármelléki cukorrépa 16,7 százalék cukrot tartalmazott, s 14 százalék fölött már az ipar felárat fizet, vagyis a mázsánkénti 70 forintos ár helyett 86 forintot kaptak.

A termelésteknológián nem változtattak tavaly óta, s az időjárás sem volt rossz, mégis, idén csak 14 százalékos a Sármelléken termelt répa cukortartalma. Igaz, még így is „fognak rajta” némi pénzt, de a szűkített önköltséghez — 1978-ban 51 forint volt — hozzáadva az általános kiadásokat, nem lesz sok nyereség.

Fájó „veszteség”, mivel komoly beruházás előtt áll a sármelléki cukorrépa-termelési ágazat. Herriau típusú, francia gyártmányú cukorrépa művelőbetakarító gépek elhasználódtak az elmúlt öt esztendő alatt. Nem olcsó, 3,6 millió forintba kerül. De a cukoripar is tisztában van a szövetkezet gondjaival, s egyik legmegbízhatóbb partnere, a Zalavár segítségére sietett. Gépvásárlási szándékát támogatja — anyagiakkal is!

Jó hozam

— Gazdaságunkban, 2800 hektár szántónkon kalászosokkal, krumplival és cukorrépával foglalkozunk. Mindhárom növény külön-külön technikai berendezéseket igényel, tehát nehezebb a helyzetünk, mint egy olyan gazdaságban, ahol a kalászosok mellett például kukoricát és napraforgót termelnek. Ott a gépeket át lehet csoportosítani, itt nem. Fejlesztési alapjainkat szigorúan három részre kell osztanunk, sőt! Hiszen van állattartásunk, rétlelő gazdálkodásunk, szőlőnk, erdőnk, s melléküzemágunk.

Magyar-tarka, illetőleg az F1-es — Holstein-fríz és magyar-tarka keresztezés — szarvasmarha-állományuk tejtermelése pillanatnyilag 3050 liter, évente egy tehen ennyi tejet ad.

Most 800 tehenet fejnek, de a jövőben 550-re csökkentik számukat, vagyis a termelékenység érdekében kevesebb befektetéssel kívánják elérni a 3050 literes évi hozamot. Abraktakarmány-főhasználásuk szót érdemel, hiszen a gyengébben tejelő magyar-tarkák esetében sem lépik túl a Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Minisztérium szakemberei által kiadott normát: egy liter tejet 40 dekagramm abraktakarmány főhasználásával állítanak elő.

— A melléküzemágunkban is sürgős változtatásokra van szük-

ség. Hévízi vágóhidunkon évente 3500 disznót dolgozunk fel. Az utóbbi három évben nem értünk el nyereséget. Az itt földolgozott hús minden kilogrammja 29 forintunkba kerül, illetve idén az önköltségsökkentéssel csak 28-ba. Árbevételünk pedig 31,6-33,4 forint kilónként, s idén talán elérjük a 35 forintot. Nyereségünk nincs, hiszen az önköltség alatt a hús előállítására értendő, amit tovább növelnek a szállítás és feldolgozás kiadásai. Ha növeljük az üzem sonkaszalámi- és angol teaszalóna termelését, akkor kapunk árkiegészítést, plusz magasabb áron értékesítjük készítményeinket. Megjegyzem még, hogy 1500 sertést szállítunk évente a ZALAHÚS-nak, s hogy Keszthelyen és Hévízen 610 ezer, illetve 1 millió 36 ezer forint az éves forgalmunk pecsenyestűtőinkben. Természetesen a teesz adja tovább a háztájiban nevelt sertéseket is.

A hatékonyabb tejtermelés és a gazdaságos húsfeldolgozás bevezetése azt jelenti, hogy a sármellékiek érték a velük szemben támasztott követelmények lényegét. Olcsóbban kívánunk termelni. Vörös Józsefre ottjártamkor várakozni kellett, mert sürgősen a zalaegerszegi Zöldért központjába hívták. Hazajöve elmondta, hogy szerződést kötöttek: Sármelléken 10 hektáron kezdenek petrezselymet termelni — a szántott földpetrezselyem keresett cikk a tőkés piacon —, amihez a gépi berendezést a kereskedelmi vállalat adja.

Zöldért Vállalattal kötött megállapodásukról szólva így hangzott az elnök egyik mondata: „Egyenlő partnerként kezelnek minket.”

Egyenlőség?

Kissé elmerenghetünk a kijelentésen, ha nem tudjuk, hogy a fölvasárlási árak a tavalyihoz képest idén is csökkentek. Ebben az „egyenlőségben” rejlik valami. Nevezetesen az, hogy a fölvasárló vállalatok figyelme a termelő gazdaságok érdekeire is kiterjed. Nem haszontalanul, hiszen a cukoriparhoz hasonlóan jó tudni: évről évre megújítható erőforrásunk, a föld termeli a kereskedelm nyereségét is. És a földművesek, akiknek munkája nem lesz könnyebb a következő években. A gépek, műtrágyák, növényvédő szerek árai emelkedőben vannak, s a szövetkezetek és nélkülözhetetlen eszközeik csak saját bevételeikből vásárolhatják meg.

Fontos, hogy megtermelt értékeikért a téveszek olyan árat kapjanak, amely fedezi kiadásait, s továbbfejlődésükhöz is alapul szolgál.

Vörös Anita

Interker börze

Műszaki anyagok másfél milliárdért

A Kohó- és Gépipar Technika Házában hétfőn nyitotta meg az Országos Piacutató Intézet a XXII. Interker börzét. Az akción 120 ipari nagyvállalat és szövetkezet csaknem 1,5 milliárd forint értékű terméket ajánl megvételre. A börze lehetőséget nyújt a nagyipari üzemeknek arra, hogy a termékváltás, a technológiamódosítás, a korszerűsítés, vagy más okok következtében feleslegessé vált készleteiket értékesíthessék.

Az Interker börze október 5-ig tart nyitva, utána az 1350 oldalas katalógus nyújt segítséget az egyik helyen felesleges, másutt szükséges készletek, anyagok hasznosításához.

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Mezőgazdaságpolitika az EKG-ban

A mezőgazdasági miniszterek 1979. október 3-án és 4-én Bad Kreuznachban tartandó konferenciájának témája a Közös Piac mezőgazdasági politikájának továbbfejlesztése lesz. A Közös Piac és az NSZK miniszterei megvitatták a népesedés alakulásának hatását a mező- és élelmiszer-gazdaságra, az energiatakarékos és az alternatív energiaszervezés kérdéseit, továbbá a szakmai képzés problémáit.

A belga frank védelmében

A belga kormány egész sor gazdasági-pénzügyi megszorításról határozott, egyfelől a belga frank védelmében, másfelől pedig a költségvetési hiány kiküszöbölése érdekében. Belgiumban október elsejétől kezdve

emelkedett a benzin, a kenyér és a péksütemény ára, növekedtek a postai díjak, drágult az arposi kezelés. Ezenkívül, a kormány határozata értelmében 1980. január elsejétől bevezetik az autópálya-használati díjat. Eddig az autótak használataért Belgiumban nem kellett fizetni, mert az utak fenntartásáról az állami költségvetés gondoskodott. Az új használati díj egyaránt vonatkozik a hazai és külföldi autósokra.

Drágább a Boston Glebe

Október elsejétől 25 százalékkal drágult az egyik legnagyobb és legrégebb amerikai napilap — a Boston Globe ára. A lap tulajdonosa az áremelést az üzemanyag árának emelkedésével indokolja.

A társak társtalansága?

Nem voltak egyetemes, nagy különbségek falvak és falvak között a községtársulásokat követő időkben. Először mindent a tanácsok költöztek be a székhelyközségekbe, majd folytatódott a folyamat azzal, hogy felkerelkedett a térsz. a körzeti orvos és az iskola is, s utólag költöztek a talpuk alá a pedagógusok, akik addig úgy-ahogy megiscsak betöltötték a kicsiny falvakban a közéleti „mindenes” szerepét.

E folyamat érzékeltetéséből is úgy tűnhet, hogy ez a csaknem mindentűn egyformán, szinte forgatókönyvszerű azonossággal lejátszódó eseménysorozatot egyértelműen megpecsételte a társközségek „lefokozott” apró falvak sorsát: meggyorsította lassú haladásukat, kirekesztette őket a fejlődésből. Mindez akkor is igaznak látszik, ha tudjuk, hogy a társközségszékhelyközség kategóriák nem fejeznek ki alá- és fölérendeltségi viszonyt, s ha tudjuk, hogy vannak törvényben rögzített jogi passzusok, amelyek épp e szervezeti formák egyenrangúságát garantálják.

Szerencsére azonban sok minden más is történt ezekben a falvakban. Hiszen a különböző szervek, intézmények és személyek részbeni elköltözése ellenére sem állíthatjuk azt, hogy a társközséggé lett falvak egészen magukra maradtak! Sok helyütt épp a társulás teremtette meg a lehetőségét, hogy bekapcsolódjanak a közös vérkeringésbe, s közelítők elevebb legyen.

Különösen a tanácsot vezetőket

szerepéről érdemes szót ejteni, hiszen ezek léte és működése az egyik legjobb biztosítéka annak, hogy a közös testületben érvényre juthat a társközségek érdeke. Azokban az aprófalvas megyékben, ahol vizsgálják a községi közös tanácsok testületeinek tevékenységét, tudják, hogy a társközségi tanács- és vb-tagok többnyire aktívak, és milyen nagy felelősségérzettel képviselik választóik érdekeit. Legalább nyolc-tíz százalékkal magasabb az üléseken való megjelenési arányuk; s a testületi üléseken elhangzó kérdések, hozzászólások, javaslatok zöme is a társközségek helyzetével foglalkozik.

A helyi érdekeket következetesen védő tanácsot vezető csoportok összekovácsolódásával egyidejűleg a tanácsot vezető és a választók kapcsolata is erősödött a társközségekben. E kis falvak lakói tudják, hogy szavukat, panaszait, kéréseit nem restellik ászfalra tenni az őket képviselő tanácsot vezetőket, akik — s ezt se feledjük! — ugyanakkor okos, higgadt érvekkel őket is győzködték, hogy a székhelyközség gyarapodása nem kis részben az ő érdekük...

A társult községekben lezajlott változásokat tehát semmiképpen nem lehet egyoldalúan megítélni. Az „elárulási” folyamattal párhuzamosan ugyanis erősödött az összetartozás, a közösségben gondolkodás készsége. Ez pedig olyan erő, ami megállíthatja a túl korán meghúzott vészharangot...

Az ésszerűségről — iskolaügyekben elbeszélve

Tudni kell lemondani!

Sok száz kőbányai szülő lélegzett fel az idén tavasszal, amikor megtudták: szeptemberben nem kell már gyermekeiket a kerület négy-öt különböző pontjára iskolába kísérni, méghozzá „váltó műszakban”... Az áldatlan helyzetet a környék gyors benépesedése mellett az is okozta, hogy az alsó tagozatnak helyet adó, *Ohegyi úti* iskolában mind a nyolc tanterem használhatóvá, sőt, életveszélyessé vált — ki kellett őket üríteni.

A vándorlásra kényszerült kisdíjakokat most az *Ihásv utcában* korszerű épület várja. 11 tanteremmel — s ez a zsúfoltságot is csökkenti. Hogyan jutottak hozzá? Úgy, hogy az ottani szakkö-

intézet költözött be; helyén a kerület új, *élelmiszer-kereskedelmi szakmunkásképző* létesíthetett. Pöttyös utcai iskolánk még épül, de elkészülte után azt is átengedjük, szükség szerint vagy a XVIII., vagy a XIX. kerület javára. Ez együttesen 39 tantermet jelent.

Gondos előkészítés

— Elhatározásuknál számoltak-e a demográfiai helyzet várható alakulásával, a kerületben is előbb-utóbb bizonyára meginduló lakásépítkezésekkel? Vagyis: vajon nem bányák-e később meg? — Aligha, mert pontos számi-

megállással a 181-es autóbussz útvonalát. Ez meg is történt — most már csak az a kérdésünk, hogy reggel fél 8 és 8 óra között sűrűsek a járatokat.

Még jóval a fővárosi vb-határozat meghozatala előtt kezdték meg az átszervezés előkészítését a *Mester utca 67.* alatti általános iskolában is, amely az Illatos úti testvérintézmény tanulóit fogadta be. *Dr. Karsány Györgyné* igazgató mondja:

— A szülők meggyőzéséhez alapos érveket hozhattunk fel: a múlt tanévben az Illatos úton már csak három-három alsó, illetve felső tagozatos osztály működött, s nem volt végzős, VIII. osztály! Ezért már évad közben megkezdjük a tanulócsoporthoz átköltöztetését, ügyelve természetesen arra, hogy minden osztály hagyományai tovább éljenek az új környezetben. Most, szeptemberben már jobbra összekovácsolódott gyermekközösségekben kezdhették meg a tanítást, hálá a szülői munkaközösségeknek és az úttörőmozgalomnak! Igen ám, de iskolánk hét villamos-megállónyira van az Illatos úttól, a kicsiknek utazniuk kell, s épségükért felelősek vagyunk! Ezért megszerveztük az egyedül érkezők fogadását és kikísérését. Minthogy pedig a szülők egy része az iskola környékét érintve, de a tanítási idő kezdeténél jóval korábban jár munkába, gyermekeik felügyeletére is gondoltunk, mégpedig reggel 6 órától.

Sok szó esik még egyéb, a kerületen belüli átköltöztetés okozta gondokról, de talán még ennél is fontosabb a felosztott tanterületek tagjainak a sorsa. Nos, e tekintetben a fővárosi tanács a legmesszebbmenő gondossággal járt el: pályázat meghirdetésével időben lehetővé tette, hogy a pedagógusok lakásukhoz közelebb helyezkedjenek el. Igen sokan azonban addigi testületükhöz, növendékeikhez ragaszkodtak: a *Mester utca*ba például átment csaknem az egész Illatos úti nevelői kar. Mindenki képességének megfelelő új beosztást kapott, és „kerületközi” csere is történt: a Gyáli úti igazgató ma a kőbányai, *Ihásv utcai* iskola élén áll, és követte őt több nevelő. Nem járt az átszervezés egyetlen kényszerügydíjazással sem. A főváros jobb iskolaellátottságát szolgáló intézkedések nyomán tehát végso soron egyetlen nevelő és egyetlen tanuló sem került hátrányosabb helyzetbe.

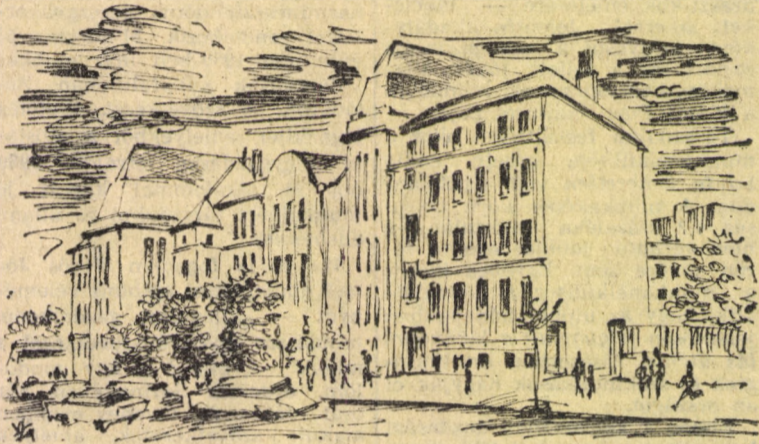
Mintaserűen

S akik a ferencvárosi fáradozás eredményeként gazdagodtak? *Wacha Imréné*, a X. kerületi Tanács művelődési osztályának helyettes vezetője így nyilatkozik: — Lehetetlen helyzetből szabadtunk ki, az utolsó másodpercben. Egyes, rohamosan fejlődő körzeteinkben egy év alatt csaknem másfélszeresére nőtt az általános iskolások száma. Különösen az *Ohegyi úti*, illetve a *Kaplna utcai* iskola növendékei születtek ezt meg; további tanulásukat jelentősen megkönnyítette a IX. kerületi segítség, amelynek folytán az *Ihásv utcai* épület szabaddá vált.

Felkerestem *Nagy Dénesné* felügyelőt is a fővárosi tanács művelődési főosztályán.

— A ferencvárosiak valóban mintaserű gyorsasággal, átgondoltan hajtották végre a budapesti iskolahálózat átcsoportosítására vonatkozó határozatot, s ennek hasznát már több kerület látja — összegezve véleményét. — S a példa követésére a jelek szerint készek egyéb belső kerületek is, ahol csökkenőben van a lakosság, s ezzel együtt az általános iskolások száma. Mégis, mindez önmagában nem oldhatja meg tartósan a főváros súlyos gondjait; ehhez az kell, hogy a tervezett tantermek mindenütt határidőre megépüljenek.

G. SZABÓ LÁSZLÓ



Az Illatos úti iskola, amelybe egy VI. kerületi szakmunkásképző intézet költözött

zépiskola a IX. kerületi, *Gyáli úti* általános iskolában kapott kényelmes, új otthont. S akik eddig oda jártak? Őket is befogadták — másutt.

Ferencváros példája

De helyes-e, az oktató-nevelő munka, szülő, gyermek és pedagógus szempontjából előnyös-e ez a sok átköltöztetés? — kérdezhetné az olvasó, joggal. Nos, sietek megjegyezni: mindezt a *szükség diktálta így*; a főváros egyes részeinek egymástól eltérő útmű fejlődése, a hetek alatt új beköltözők ezreit fogadó lakótelepek környékén mind véresebbé váló tanteremhiány — s nem utolsósorban a szakoktatás iránt megnövekedett igény. Ezért dolgozott ki javaslatot a Fővárosi Tanács művelődésügyi főosztálya az iskolai hálózat rendezésére a VI. ötéves tervben, a legsürgősebb teendőkről pedig már a végrehajtó bizottság 148/1979-es határozata intézkedett. Elvégzésükhöz talán a Ferencvárosban a legalkalmasabbak a feltételek, amint az *Tapolcai Lászlónéval*, a művelődésügyi osztály vezetőjével folytatott beszélgetésünkből kiderült:

— A főváros azon belső kerületei közé tartozunk — mondotta —, amelyekben az utóbbi évtized folyamán alig épült lakás, ugyanakkor sok régi házat szanáltak. Fokozatosan „elneptelenedünk” tehát, a családok jelentős része a peremvárosok új lakótelepeire költözött. Mindez természetesen érveteti hatását az iskolaügyben is: *tíz éve még tízezernél több általános iskolás gyerekünk volt, ma számuk az ötezeret is alig éri el*, jó néhány iskolánk tehát nincs kellően kihasználva. Ezért határoztuk el már régebben — s e szándékunk helyességét a fővárosi vb-határozat igazolta —, hogy néhány iskoláépületünket teljesen kiürítsük és átadjuk más kerületeknek, részben az általános iskolai tanteremhiány enyhítésére, részben szakoktatási célokra.

— Pontosan milyen épületekről mondtak le, hány iskolát számoltak fel?

— Gyáli úti, volt általános iskolánk már az *Ihásv utcai közlekedési szakközépiskolásoké*. Úgyisint időre átadtuk az *Illatos út 2-4.* alatti általános iskolát, ahová a *VI., Szondi utcai festő-mázoló szakmunkásképző*

tásokat végeztünk. Eszerint a VI. ötéves tervben általános iskolai tanulólétszámunk 8,5 százalékkal emelkedik. Ilyen mérsékelt ütemű növekedés mellett a tervezett tantermek száma lehetővé teszi, hogy a kerület iskoláiban — beleértve a máshonnan ide települt tanintézeteket is —, mindentűn fenntarthatassuk, illetve megvalósítsuk az egyműszakos, tehát délelőtti oktatást, az igények szerinti napközis és tanulószobás ellátást, s jusson hely a délutáni szakköri és mozgalmi tevékenységre is.

Mindebből az olvasó talán arra következtethet: a Ferencváros „könnyen veszi az akadályt”. De nem így van. Rengeteg fejtörésbe került a döntés, végrehajtásához pedig ugyancsak sok nehézséget kellett legyűrni. Ne feledjük: az átadott iskolákban — ha nem is minden tantermet betöltő létszámban —, gyerekek tanultak, és tanterületek működtek. Magától adódik a kérdés: *mi lett velük?* S miközben erre kerestem a választ, döböntem rá: a IX. kerületiek — saját elhatározásukat és a fővárosi vb-határozatot végrehajtva —, *teleműködésüket is hozták*. A tanulókat ugyanis át kellett irányítani máshová — nemegyszer lakásuktól jóval távolabbra —, úgyszintén nevelőket is. De hadt beszéljenek erről itt a legilletékesebbek.

Fazekas Mihályné, az Ifjúsunkás utca I. alatti általános iskola igazgatója:

— Mi fogadtuk be a Gyáli úti gyerekeket, a 176-ból 130 került hozzánk. Közben nem tévesztettük szem elől a pedagógiai elvet: *a tanuló kötődjék szorosán iskolájához!* Ezért idejekorán kértük az egyes ottani osztályok szülői munkaközösségeinek és az iskola szülői választmányának a segítségét. Megkaptuk. Megvitattuk természetesen a dolgot az itteni szülőkkel is. Különös gonddal készítettük elő a gyerekeket: *már jóval az átadás előtt szorgalmaztuk az együttes rajgyűléseket, és a nyári közös táborozás is hozzájárult ahhoz, hogy összebarátkozzanak.*

— Nem volt ezek szerint semmiféle zökkenő?

— Volt, de jórészt már túljutottunk rajtuk. Hogy az átvett tanulókat mintegy negyedórás gyakorlástól megkíméljük, a kerületi tanács úján a BKV-hoz fordultunk: hosszabbítsa meg két

A szerkesztő jegyzete

„Szívbemarkolás” a divat

A tanácsokról — mindenképp azelőtt a tanácsai munka gondjairól — szóló híradások mostanában egyre többen hivatkoznak az *érvő szívre*... Újságraportok, interjúk, televíziós beszámolók után — mintegy hirtelen felfedezéssel — már-már refrénszerű a következőzés: *bezzeg, ha a helyi tanács szívről közeléde a település gondjait, bizonyára lenne megoldás*... (Mi tagadás, olykor magunk is hajlamosak vagyunk ilyen egyszerű és könnyű befejezést választani egynemely írásunknak.)

Hányadán is állunk tehát azzal a bizonyos érvő szívről? Vegyünk egy meglehetősen gyakori és divatos példát. Valamit építeni kellene; már úgy ahogy a társadalmi segítőkészség is nyilvánvaló, de néhány százezer — esetleg egy-két milliócska — még mindig hiányzik ahhoz, hogy az olyan nagyon áhitott óvoda vagy bölcsőde, útszakasz, vagy játszótér építse — a vállalkozás pontos megnevezése ezúttal nem fontos — megkezdődhessen. Igen ám, de egyelőre nem hogy annyival, még a felével sem rendelkezik a tanács; örül, ha egyáltalán futja a pénzből, mondjuk az iskolák téli tüzezőjének előteremtésére.

Persze idáig sem jutnak el a már idézett és „szívbemarkoló” beszámolók, riportok, tudósítások, mert ez már egy meglehetősen kényelmetlen és zavaró pillanat lenne ahhoz, hogy a későbbiekben a megértésre, netán a tanács érzelmeire apelláljanak. Tudnillik, ha az ilyen egyoldalúan szív-fájdító településfejlesztési krónikák szerzői nyíltan és őszintén beszélgetnének a helyi tanácsok felelős vezetőivel, lényegesen nehezebb lenne érzelmes összefoglalókat papírra, vagy éppen képernyőre vinni. Például azért, mert nem is egyszerű dolog összeakadni olyan tanács vezetővel, aki csak azért nem hajlandó — természetesen testületi döntéssel felhatalmazva — a tele kasszába nyúlni, mert érzéketlen és kérgesszívű; adhatna óvodára, bölcsőde, de nem szereti a gyerekeket és nincs tekintettel a szülők gondjaira sem. Bennünket ilyen rosszindulatú ta-

nácsi vezetőkkel még nem hozott össze a sors, bár gyánítjuk, hogy másokat sem, mert különben az említett riportok szerzői érzelmei helyett nagyon kemény és felettébb jogos kritikával illethetnék őket.

A rugalmasság, a közügyek teljesítése közepette megnyilvánuló segítőkészség és önzetlenség olyan emberi tulajdonságok, amelyeket egyetlen felelősségteljes tanácsai vezető sem nélkülözhet. Ha igen, akkor ez meglehetősen nagy hiba, és előbb-utóbb súlyos következményekkel járhat. Napjaink közszolgálatához — a szüken vett és dokumentált szakmai végzettségen túlmenően — *elengedhetetlenül hozzátartoznak a nemes érzelmei* is. Csekélyke fantáziával magunk is képesek lennénk felvázolni egy olyan szituációt, amelyben a jóindulatnak, a megértésnek kulcsszerepe van. Ezt természetesen helyzete, települése, feladata válogatja. A pontosan leírt, nagyon is konkrét, egy-egy faluhoz, városhoz, majdani létesítményhez — nem utolsósorban élő, eleven tanácsai vezetők — költődő helyzetek azonban — különösen akkor, ha százezrek, esetleg milliók azonnali előteremtéséről van szó —, ez ugye már nem fantázia kérdése; következképpen a rutinból leírt, vagy könnyedén elmondott summázatok sem készülhetnek a jóslás igényével.

Távol áll tőlünk, hogy bárkinek is receptet adjunk ahhoz, hogy az ilyen típusú írásokban mit kell kiemelni. A tanácsai gazdálkodás gondjai azonban napjainkban sokkal súlyosabbak annál, semhogy akár a legkisebb beruházásnál, fejlesztésnél vagy korszerűsítésnél is megengedhetnénk magunknak a „nagyvonalú humánomot”; ezzel szemben megkerülhetetlen a kérdés: *mire futja a tanács pénzből és mire nem*; ha valamihez hozzájárul, az következményekben mit jelent; ha nem tud adni valamire, akkor ezt a döntést mi hitelesíti; ha pedig ad, azt is érdemes megvizsgálni, hogy vajon ez a kiadás nem megy-e valamely más, még fontosabb közérdek rovására?

És ezután persze a szívről sem kell megfeledkezni.

K.

Ausztrál gazdaság

Nyersanyagjátszma

Nem kis örömet váltott ki a nyersanyagokban szegény fejlett tőkés államokban az ausztrál kormány bejelentése, melynek értelmében Canberra ismét szívesen látja a külföldi tőkét, különösen a kitermelő szektorban. Az ötödik kontinensen arra számítanak, hogy az elkövetkező tíz esztendőben mintegy 12 milliárd dollárt fektetnek majd be a külföldi beruházók a különböző energiaforrások és ásványkincsek felszínre hozatala céljából.

Ausztrália nyersanyagokban a világ egyik leggazdagabb országa. A termelésben és az exportban a vasérc áll az első helyen, s innen kerül kivételre a világon a legtöbb ón és fémkonzentrátum. Jelentős kincse a szén, a bauxit, a nikkel, az ólom, a cink és a réz is. Területén található a világ jelenleg ismert uránkészletének egyötöde. Eddig feltárt olajkészlete mintegy 340 millió tonna, de a hazai szükségleteknek csak 80 százalékát elégíti ki saját termelésből.

Külkereskedelmi stratégia

Az ország kivitelének egyharmada áll ásványi kincsekből, a mezőgazdaság részesedése az exportban pedig meghaladja a 42 százalékot! Az egész tőkés világon végigsöpörő gazdasági válság — és annak még ma is érezhető utóérése — természetesen nem hagyta érintetlenül a könnyen sebezhető ausztrál gazdaságot sem. A tavalyi év azonban már viszonylag kedvező eredményekkel zárult: a gazdasági növekedés megközelítette a 4 százalékot, az inflációt sikerült 10 százalék alá szorítani, s valamelyest csökkent a külkereskedelmi mérleg krónikus hiánya is. Ugyanakkor súlyos gond a magas munkanélküliség, ami a mindössze 14 millió lakosú kontinensországban ez idáig szinte ismeretlen fogalom volt.

Ausztrália szeretné növelni mezőgazdasági bevételét — elsősorban a marhahúsexportot — a Közös Piacra, ezt azonban a diszkriminatív mezőgazdasági vámrendszer nem teszi lehetővé. Ugyanakkor a Kilencek mindent elkövetnek, hogy fokozzák nyersanyagimportjukat Ausztráliából, sőt hosszú távú megállapodást is szívesen kötőnének a folyamatos nyersanyagellátás érdekében. Cserében azonban Canberra kedvezményes elbánást kér mezőgazdasági kivétel számára, erre azonban Brüsszel nem hajlandó.

A mezőgazdasági kivétel növelése érdekében az ausztrál vezetés kész bevetni az „uránium-fegyvert”, vagyis az uránszállítási

korlátozását, illetve beszüntetését helyezte kilátásba. (A Közös Piac urániumszükségletének negyötödét importból fedezi, s éppen Ausztrália az egyik legfontosabb beszerzési piaca.) A több éve folyó tárgyalások mind ez idáig nem jártak eredményrel, de nem valószínű, hogy Ausztrália és a Közös Piac közötti kenyértörésre kerülne sor. Már csak azért sem, mert a Kilencek egyre jobban rászorulnak jó néhány stratégiai fontosságú fém behozatalára Ausztráliából.

A „beruházási klíma”

Míg az elmúlt évtized második felében a külföldi beruházásokat igen komoly kedvezményekben részesítették, a 70-es években szinte ellenségesen fogadták az investálási akaró külföldi vállalatokat Ausztráliában. A korábbi kedvezmények — adókedvezmények, kedvező profit-hazaátviteli és reinvesztációs feltételek stb. — nagy részét visszavonták, s a kormányzat úgy vélte, hogy a gazdaság természeti kincseit majd döntően a hazai tőke fogja kiaknázni. Ezzel azonban nem az elképzelések szerint került sor. A hazai tőke ugyanis nem elég erős a hatalmas beruházások — bányanyitások, feldolgozó üzemek létesítése, a kitermeléssel kapcsolatos infrastruktúra kiépítése — megvalósításához. Ráadásul a jelek szerint az ausztrál tőke szívesebben eszközöli beruházásokat külföldön, mert számításai szerint ott nagyobb — és „gyorsabb” — profitra tehet szert, mint otthon. Többek között ezek a tényezők készítették az ausztrál kormányt arra, hogy ismét kedvező „klímát” teremtsen a nyersanyag-ágazatba beruházni szándékozó külföldi tőke számára. Mindenekelőtt a tőkeerős, nagy tapasztalatokkal és vevőkörrel rendelkező multinacionális vállalatokat látják szívesen.

A külföldi — elsősorban amerikai és japán — tőke áradata máris megindult az országba, hiszen a nyersanyag manapság jó üzletet ígér, s a beruházók számára vonzó a javuló ausztrál gazdasági helyzet, valamint a belpolitikai stabilitás.

Az egyik ausztrál bank előrejelzése szerint a külföldi beruházások egyharmada a földgáz-kitermelésbe, 30 százaléka a szénbányászatba, 17 százaléka a bauxit-alumínium ágazatba, 9 százaléka az uránbányászatba, a fennmaradó rész pedig a fémkitermelésbe irányul az elkövetkező években.

Gonda György—Szentgáli Péter

Bezártak a benzinkutak, csökkentik a termelést

Olajhíztéria, olajtervek

A hétfői szünnapal háromnaposra nyúlt hétvége Nagy-Britannia öt év óta először kóstolt bele újra az olajválságba. Ha a reménytelenül zuhogó eső nem tartott volna otthon sok kirándulót, valószínűleg ezrek akadtak volna el az utakon az országos benzinhány miatt. A kormány egyelőre kitart amellett, hogy „csak rövid távú probléma van, nem válság”, és ezért nem vezeti be központilag a benzint és a fűtőolaj adagolását.

Hétfőn délután az autópályákon is gyorsan kiürültek a benzinkutak, hosszú sorok várakoztak az általában 5—15 literre maximált adagokra. A legforgalmasabb brit autópályán 100 kilométeres szakaszon nem akadt működő benzinkút. Észak-Angliában hétfőn a belterületi benzinkutak ki sem nyitottak.

*

A zágriai Vjesnik jelentése szerint a jugoszláv INA és az olasz ENI olajipari vállalat átfogó együttműködési szerződést írt alá, amely a többi között elő-

irányozza, hogy az adriai tengerfenéken közös kőolaj- és földgázkutásokat végeznek. A jugoszláv területi vizek alatt folytatandó kutatásokba közös beruházások jegyében további cégeket is bevonnak (köztük például az AGIP-ot). Így ez a várhatóan jövő évtől kibontakozó program nemzetközi jellegűvé válik.

*

Az olajfogyasztás mérséklésére vonatkozó és június közepére várható tervének előkészítésére Barre kormányzata kampányt indított a francia benzinfogyasztás visszafogására. A kormányzat azt reméli, hogy a gépkocsi-tulajdonosok megfontoltabb vezetéssel a nyári idényben 100 millió liter benzint, vagyis 120 millió francia frankot takaríthatnak meg.

*

A szaúd-arábiai arab-amerikai olajtársaság, az ARAMCO, az elmúlt évben átlagosan napi 8,1 millió hordó olajat termelt, csaknem egymillióval kevesebbet az előző évi mennyiségnél.

Vezérlő a divat

Szerszámgépipari mérleg a BNV-ről — Sok jó műszaki gondolat

Újdonság! — hirdeti a négynevelű felirat, a vásárban, majd mind egyik gép előtt. Az avatlan nehezen tudja eldönteni, a bemutatott gépek, berendezések valóban újak, korszerűek-e? És felfedezhető-e a termékszerkezet-átalakítás jele a bemutatott termékekben?

Három nagy pavilon ad idén otthont a szerszámgépipártásnak. Mivel a hazai és a külföldi kiállítók egymás mellett sorakoznak, könnyebb az összehasonlítást: szerszámgépiparunk állja-e a versenyt a nemzetközi élvonalon? Pónya Vilmosnak, a KGM munkatársának véleménye szerint a hazai szerszámgépipártás fejlesztésére ugyanazok a jellemzők, mint a legnagyobb világcégekére. Többnyire progresszív gépeket, különféle vezérlőberendezésekkel ellátott megmunkáló központokat, integrált gyártósorokat mutatunk be. Különbőség persze van: a kitűnő konstrukciók versenyképességét némiképp mérsékli a hazai alkatrész-részegységgyártás elmaradottsága, a szervezetelemzés, és a piaci munka hibái.

A hazai élvonalosok

Diósgyőri Gépgyár. A nagyműtű vállalat kiállításán Karl László, a propagandaosztály vezetője mutatja az ipari tárca névdiójával kitüntetett hidraulikus elhajító gépet, amit (ugyan nyolc évvel ezelőtt) svájci tapasztalatok alapján kezdtek gyártani, de most olyan kiegészítővel — numerikus kijelzőkkel, fényfüggőnyel látták el — amelyek nagyban megnövelték a berendezés hatékonyságát. Ezt honorálta a minisztérium. Megnézzük a BNV-díjas huzalhúzógépet is, amit szovjet partnereik kérésére fejlesztettek ki. Ugyancsak szovjet együttműködés eredménye a telefonkábelek gyártására alkalmas érnegyesítő-összecsapó gép. A vásár után „indul” próbajáratásra, s ha beválik, kezdődik a sorozatgyártás.

A többféle elismerés jelzi: bár vállalatunk nehezebb gazdasági helyzetbe került, termékeink műszakilag versenyképesek, s biztos piacokkal rendelkezünk, ami lehetővé teszi, hogy átlendüljünk a jelenlegi holtpontra — véli kísérőm.

A bemutató valóban a felgyorsult struktúráváltást tükrözi. Kevesebb szerszámgépet állítottak ki, mivel ebből a termékcsaládból idén mérsékelt mennyiséget, s a fő hangsúlyt a kábelgépekre helyezték, itt is főképpen a vörösréz-huzal-gyártósorok. Elsősorban ezek iránt nő a kereslet.

— Évek óta sikerrel telepítünk hűtőházakat, eddig többszázat helyeztünk üzembe itthon, az NDK-ban, a Szovjetunióban, Jugoszláviában, Irakban. Ez adta az ötletet, hogy bővítsük fővállalkozásunkat komplett kábelgyárak, kovácsoló üzemek ajánlásával — teszi hozzá Karl László.

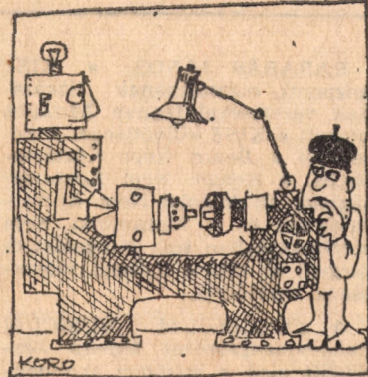
Csepel Művek Szerszámgépipára. Az egyedi arculatáról, dinamikus, ám elsősorban a hazai konstruktorokra alapozó gyártmányfejlesztéséről ismert cég bemutatóján több meglepetés ér. Az első: esztétikai díjas termékek nem a progresszív-gépek családjából kerültek ki: hanem a hagyományos, az univerzális marógépre kapták. Igaz, ezeket a berendezéseket az átlagosnál rugalmasabban lehet alkalmazni a termelésben, s a különféle kiegészítővel már a vezérelt gépek tulajdonságaihoz közelítenek, míg áruk — jóval alacsonyabb. A csepeliek „jól számoltak” az igények váltakozásával, amit jelez, hogy ebből a berendezésből máris eladtak néhányat az NSZK-beli Jagerberg cégnek. A termékszerkezet legkorszerűbb vonulatába tartozó megmunkáló-központjuk BNV-nagydíjas lett. Az NSZK-beli Volkswagen számára gyártották, s a fejlesztés eredményét jelzi, hogy idén 12 darabot exportálnak belőle.

— A siker titka?
— A gyors, több lábbon álló gyártmányfejlesztés, amely a mo-

dulélven alapul. Géptípusainkból — a vevő kívánása szerint — alakíthatók ki egyszerűbb, vagy bonyolultabb gyártórendszerek. Elsősorban nem egy-egy gépet akarunk eladni, hanem a vásárló igényeit elégítjük ki. A SZTAKI-val összefogva kialakítottunk egy mikroprocesszoros vezérlőt. A Dialóg CNC gyártási jogát átadtuk az EMG-nek, amely külön fejleszt erre a technikára, s vannak gyártási tapasztalatai is. Saját vezérlővel idén már húsz gépet exportálunk.

Talán beérik...

Szerszámgépipari Művek. Ez a gyár licencvásárlásokra, kooperációra alapozza fejlesztéseit. Váltakozó sikerrel. De dr. Jakkel Ottó, műszaki fősztályvezető



átlítja: az átgondolt fejlesztési politika előbb-utóbb majd csak beérik.

— Mi az esztergából élünk, de megélni csak úgy tudunk, ha folyamatosan korszerűsítjük a termékszerkezetünket. Nézzé meg például ezt az EEN-320 NC egyetemes esztergát. Ot tagból álló gépcsalád tagja, s ez a típus lehetne a hazai technológiai rekonstrukció alapgépe, mivel ezzel érdemes pótolni a kézi irányítású berendezéseket. Ezért le is állunk a több mint 25 éves E-400-as esztergával. S itt van például ez a megmunkáló-központ: a Forest cég licence alapján készült. Sajnos, partnereink idén nehéz gazdasági helyzetbe kerültek, így kevesebb gépet vásárol vissza tőlünk. Ugyanakkor tárgyalunk piacainak átvételéről. Külön felhívom a figyelmet a szovjet-magyar kooperációban készülő tárcsa-esztergánkra. Partnerünk adja hozzá az NC-vezérlést, a golyósorsót, és a hajtóművet.

A szerszámgépipártás versenyképességét ma még korlátozza a háttérpár állapot. A műszaki fősztályvezető sorolja, hol kellene előbbre lépni önálló, vagy más vállalatokkal közös fejlesztésben. De azt is hozzátesszi: hasznunk csak a következő években térülhet meg. Az idén tőkés kivitelük is elmarad a tervezettől.

— Oka?

— Termékeink piaci kereslete hullámzó. Van úgy, hogy az egyik évben bejön egy nagyobb üzlet, a másikban nem. Tőkés exporttervünk szerintem egyébként is túlfeszített volt. De önmagunkhoz mérten évről évre többet exportálunk...

Ami luxus

Elektronikus Mérőműszerek Gyára. Hogyan kerül ide — a szerszámgépi-kiállítók közé?

— Itt a helyünk! — véli Wopicska Mihály gyáregységvezető, hiszen mind a két vállalatnak mi gyártjuk — közös fejlesztés nyomán — az új mikroprocesszoros vezérlőket. Ez nálunk gyors struktúráváltást jelent.

— Milyen sikerrel?
— Már önállóan is eladtunk vezérlőket az USA-ba. Most tárgyalunk a SZIM-mel közösen egy NSZK-kooperációról, két osztrák szerszámgépgyártó cég pedig a mi vezérlőnkkel kívánja forgalomba hozni gépeit.

Gildemeister cég (NSZK). Nemcsak a hazai szerszámgépipártás legnagyobb kooperációs partnere, hanem a világ egyik leghíresebb gépgyártója. Joggal kérdezem hát Helmut Langétől, a cég bécsi képviselőjének vezetőjétől: milyennek látja — a BNV tükrében — szerszámgépiparunkat?

— Tapasztalataink kedvezőek: a magyar szerszámgépipar, hála az erőteljes struktúraalakításnak, a sok jó műszaki gondolattal rendelkező konstruktörgárda segítségével — versenyképes. Ezért is fűztük szorosabbra kapcsolatainkat.

— Az export érdekében milyen területen lépjen az ipar előbbre?

— Gyorsabban kell átvenni a korszerű technológiát, és határozottabb kereskedelempolitikára, élénkebb marketingtevékenységre van szükség.

Stankoimport. A szovjet kiállító szerszámgépipari bemutatóján találkozom Alexander Dubesko mérnökkel.

— A magyar bemutató jól mutatja a szerszámgépipar termékszerkezetének korszerűsítését, a kiállított termékek zöme sok műszaki újdonságot tartalmaz, és versenyképes gyártásra ad módot. Ami nem tetszett: úgy vélem, több egyszerűbb gépet is vezérlőkkel látnak el. Ez szerintem fölösleges luxus.

— Több új berendezés a KGST együttműködését példázta!

— A kétoldalú kooperációk eredményeiről érdemes beszélni. Megítésem szerint azonban a jelenleginél is többre van mód, és szükség. Ez valamennyi partner érdeke, hiszen versenyképességük fokozza.

Bossányi Katalin

*

Anton Jaumann bajor gazdasági és közlekedési államminiszter Szalai Béla külkereskedelmi államtitkár meghívására a BNV alkalmából megbeszélést folytatott a gazdasági kapcsolatok továbbfejlesztési lehetőségeiről meghívójával, valamint Hetényi István tervhivatali államtitkárral és Klézl Róbert közlekedés- és postaiügyi miniszterhelyettesel. Anton Jaumann fogadta Huszár István miniszterelnök-helyettes.

Dr. Horst Ludwig Riemer, az NSZK Észak-Rajna-Vesztfália tartományi miniszterelnök-helyettese a BNV megtekintését követően Szalai Bélával megbeszéléseket folytatott gazdasági kapcsolataink továbbfejlesztési lehetőségeiről. Fogadta őt Marjai József miniszterelnök-helyettes és Veress Péter külkereskedelmi miniszter.

Jürgen Steinert hamburgi gazdasági szenátor ugyancsak a BNV alkalmából Török István külkereskedelmi miniszterhelyettesel, valamint Gácsi Miklós kohó- és gépipari és Klézl Róbert közlekedés- és postaiügyi miniszterhelyettesel tárgyalt.

Mariu Traistari román külkereskedelmi miniszterhelyettes — aki a BNV alkalmából tartózkodik hazánkban — fogadta Veress Péter külkereskedelmi miniszter.

Wladyslaw Gwiazda, a Lengyel Népköztársaság külkereskedelmi és tengergazdasági miniszterhelyettese, aki a BNV alkalmából érkezett Budapestre, megbeszéléseket folytatott Tordai Jenő külkereskedelmi miniszterhelyettesel a magyar-lengyel árucserforgalom aktuális kérdéseiről. Fogadta őt Veress Péter külkereskedelmi miniszter is.

Kedden a tavaszi BNV-n, s a korábbi tárgyalások újabb üzletkötésekhez vezettek. A Hűtőtechnikai Ipari Szövetkezet például 1,8 millió dollár értékű szerződést kötött iráni partnerekkel, vágóhidakhoz szükséges hűtőberendezések exportjára. A Budavox a bolgár posta képviselővel írt alá megállapodást.

Ajándék, pénzért

Pénzért árulták a jegyeket vasárnapi a Széchenyi Gyógyfürdőben, pedig a Fővárosi Fürdőigazgatóság — gyermeknap ajándékként — minden budapesti strandon és fürdőben ingyen kínálta a legkisebbeknek az úszás, a lubickolás örömeit.

Számításaink szerint ezen a napon mintegy 4-5000 gyermek váltott belépőt és csak azután pancsolhatott, játszhatott a Széchenyi medencéiben.

Ugyan mi lesz a gyermeknapon eladott jegyek árával? Talán befizetik utólag a Nemzetközi Gyermekszolidaritási Alap javára? Mert a Fővárosi Fürdőigazgatóság gyermeknap ajándéka nem arra való, hogy a Széchenyi Gyógyfürdő bevételi tervét, vállalati hasznát növelje.

—Szi—

Bulgáriai benzinárak

Kedvezmény a szervezett turistáknak

A bulgáriai benzináremelés, melyről korábban hírt adtunk, csak a magánhasználatban levő gépjárművekre és magánturistaként Bulgáriába látogató külföldi turistákra vonatkozik. A szervezeten Bulgáriába látogató külföldi turistáknak továbbra is a régi áron (azaz magyar turisták esetében a Budapesten kapott couponokon feltüntetett áron) szolgáltatnak ki benzint. De aki magánturistaként veszi igénybe a kedvezményes coupon-szolgáltatást, annak talonját az új rendelkezések értelmében Bulgáriában már nem fogadják el, s a nálunk fennálló rendeletek szerint ilyen esetben a turista nem jogosult turistakölcson felvételére sem a területileg illetékes (azaz jelen esetben szófiai) magyar nagykövetségtől. (Korábban a magánturistákat Bulgáriába látogató külföldiek is kedvezményes áron kaptak a bulgáriai utazáshoz szükséges benzint, s a változást a tapasztalatok szerint a rendelet megjelenését követő első napokban nem mindenütt közzétek az érintettekkel.)

Boráros tér

Forgalmi változások

Május 30-án, 31-én és június 1-én — a Petőfi-híd hídcserejének bontása és gázvezetékcsere miatt — naponta este 8 óráig reggel 5 óráig lezárják a Boráros tér Petőfi-híd alatti átvezető útvonalakakarat. Emiatt a jelzett napszakokban a Közraktár utca felől csak a Bakáts utcáig, a Soroksári út felől pedig csak az Angyal utcáig lehet behajtani. A fővárosi tanács közlekedési főigazgatósága és a Budapesti Rendőr-főkapitányság közlekedésrendészeti osztálya ezért a Közraktár utcából a Soroksári út felé tartó járművek számára kerülőútvonalat a Közraktár utca Bakáts utca — Tompa utca — Háman Kató út — Soroksári út vonalát javasolja, míg a Soroksári utcából a Közraktár utca felé haladó járművek számára a Soroksári út — Dandár utca — Mester utca — Páva utca — Üllői út — Kinizsi utca — Közraktár utca nyomvonalat ajánlja.

Ez idő alatt módosulnak a BKV érintett autóbusszovonalai is. A jelzett időpontban a 12/A és a 12-es gyorsjárat kocsijai a Közraktár utcáig változatlan útvonalon, innen tovább a Bakáts utca — Tompa utca — Ferenc körút vonalán közlekednek majd. A 15-ös jelzésű autóbusszok útvonala ugyan- csak a Közraktár utcáig marad változatlan, s innen a Bakáts utca és a Szamuely utca érintésével haladnak tovább. A Bakáts utcában — a Szamuely utca előtt — mindhárom autóbusszjárat kocsijai számára közös megálló jelölnek ki.

Melegebb idő

Várható időjárás ma estig: általában kevés felhő, száraz idő várható. Az északi szél elsősorban a Dunántúlon élénkül meg. A hőmérséklet holnap kora délután 24-29 fok körül lesz.

A Duna vízállása tegnap Budapesten 396 centiméter volt.

A Tanácsai Koordinációs Bizottság ülése

Tudósítónktól.

A Tanácsai Koordinációs Bizottság dr. Papp Lajos államtitkárnak, a Minisztertanács Tanácsai Hivatala elnökének vezetésével tegnap ülést tartott. A bizottság Fekete Győr Endre, a Heves megyei Tanács elnökének előterjesztésében alaposan megvitatta a megyei tanács végrehajtó bizottságának tevékenységét.

A Heves megyei Tanács beszámolóját joggal illetheti a szokatlan jelző. A megyei tanács elnökének beszámolója ezúttal ugyanis két fő területre koncentráldott: a tanácsai szervek ifjúsáspolitikai, valamint testnevelési és sportfeladatainak ellátása került a napirend elére.

A tanácselnök az írásos előterjesztéshez fűzött kiegészítő szavaiban arra is kitért, hogy a beszámoló elkészítésének időszakában tartottak tőle, hogy az említett speciális nézőpont erősen leszűkíti majd a megyei végrehajtó bizottság munkájának be-

mutatását, s a megyéről formált keresztmetszet aránytalanná válik. A vitában aktívan részt vevő bizottsági tagok hozzászólásai, főleg azonban egyértelműen bebizonyosodott, hogy szó sincs aránytalanságról! A beszámoló a mértéktartó gazdaságpolitikai áttekintés mellett részletesen foglalkozott a két kiemelt témával, s önkritikus módon azokkal a területekkel is, ahol a vártnál, s a megengedhetőnél nagyobb a lemaradás. Itt említették meg az egy főre jutó társadalmi munka értékét — ami legalább egyharmadával alatta van az országos átlagnak — továbbá azt, hogy várhatóan a tervezettnél kevesebb általános iskolai tanterem épül fel Hevesben az ötödik ötéves terv végéig. Elmaradtak a megyében a közműépítéssel, valamint a szolgáltatások fejlesztésével is.

A megye testnevelési és sporttevékenységéről szólva elhangzott a tanácskozáson, hogy a megyei

tanács vezető testülete az elmúlt időszakban, legalább évente egyszer napirendre tűzte a testnevelés és a sport egyes területeit, s áttekintették az állami irányításra való áttérés megyei tapasztalatait, az iskolai testnevelés és sport helyzetét, az utánpótlásnevelés feladatait, az alapvető sportágak fejlesztésének irányelveit, sőt még a határozatok végrehajtását is. A megyei testnevelési és sporthivatal is távlati koncepció birtokában dolgozik. Ennek ellenére az utóbbi időben néhány területen — elsősorban a versenysport eredményességében — némi visszaesés tapasztalható. Szükség van tehát az okok beható elemzésére.

A bizottság megtárgyalta még a tanácsai vezetők és a tanácsok hivatali szervezetében dolgozók továbbképzésének helyzetét. Az ülésen részt vett és felszólalt Vaskó Mihály, az MSZMP Heves megyei bizottságának első titkára.

BARABÁS JÁNOS, a KISZ központi bizottságának titkárnak vezetésével tegnap Afrikába utazott a KISZ küldöttsége. A delegáció a Benin Népi Köztársaságba, a Kongói Népi Köztársaságba, az Angolai Népi Köztársaságba és a Mozambiki Népi Köztársaságba tesz látogatást, és tárgyal az ottani ifjúsági szövetségek vezetőivel.

A COLLEGIUM MUSICUM hangversenysorozat tegnap kezdődött meg a miskolci evangélikus templomban. A nyitókonzerten Kovács Endre szólaltatta meg a klasszikus művek előadására különösen alkalmas műemlék orgonát. Az október 9-én véget érő sorozatban kilenc orgonaversenyt rendeznek.

AZ A-300-AS LEGIBUSZOK — a nyugat-európai gyártmányú kéthajtóműves repülőgépek — felszállását megtiltották az USA-ban, mert a szárnyakra elhelyezett hajtóművek rögzítése a DC-10-es gépekéhez hasonló. Egyidejűleg életbe lépett a DC-10-es utasszállító gépek repülési tilalma is.

HÁROMEZER TELEFON NEMULT EL tegnap Újpalotán, amikor a Fővárosi Csatornázási Művek dolgozói megsértették a XIV. kerületi Csömöri út és Must utca sarkán húzódó földalatti vezetékét. A posta megkezdte a hiba kijavítását.

ROBOTKIALLÍTÁS nyílt tegnap a bulgáriai Sztrara Zagorában, amelyen Bulgárián kívül Lengyelország, az NDK és az NSZK is részt vesznek. Különböző ipari manipulátorokat, valamint a robotgyártás alapjait szolgáló hidraulikai, pneumatikai és elektronikai ipar eredményeit mutatják be.

TIZENÖTÖN ÉLETKÉRT VESZTETTÉK és nyolcan eltűntek a Közép-Jávát sújtó egyhetes szakadatlan esőzések következtében. A körzetből 2 ezer lakost telepítettek ki magasabb fekvő területekre, s a víz legalább 1300 hektárt árasztott el.

A NEMET SZOCIALISTA EGYSÉGPÁRT történeti címmel az NDK-ban több mint egymillió példányszámban kiadták az NSZEP történelmi múltjával foglalkozó könyvet. A Dietz Verlag gondozásában megjelentetett könyv az első olyan munka, amely az NSZEP 9. kongresszusáig foglalja össze a párt történetét.

Elítelt légikáló

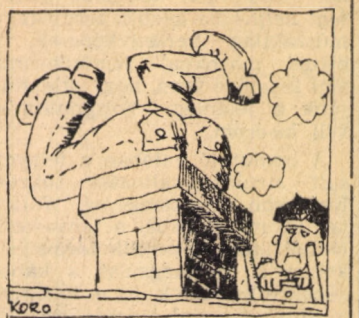
Az NDK-beli berlin-lichtenbergi kerületi bíróság kedden nyolcvévi szabadságvesztésre ítélte Horst Fischer nyugat-berlini lakost, bandában elkövetett bűncselekményekért, többek között személyi- és útiokmányok, köztük nyugat-berlini és NSZK személyi igazolványok hamisításáért. Fischer volt az irányítója annak az 1978 augusztusában történt akciónak is, amikor két büntetett előéletű NDK-állampolgár segítségével a LOT lengyel légitársaság TU-134-es repülőgépet erőszakkal Nyugat-Berlinben leszállásra kényszerítette.

SZOLIDARITÁSI ESTET rendeztek tegnap az Ódry Színházban. Simon Zsuzsa, Kossuth-díjas érdemes művész rendezésében a Robert Patrick: Kennedy gyermekei és Walter Jens: A halálos csapás című egyfelvonásosát adták elő. Az este bevételét a vietnami gyermekek megsegítésére ajánlották fel.

SZOVJET TUDOMÁNYOS és technikai napok kezdődtek tegnap Londonban. A június 5-ig tartó tudományos és technikai napok megnyitóján felszólalt Bászony akadémikus, a Szovjet Tudományos Akadémia Lebegésvizsgáló kutatóintézetének igazgatója, a szovjet delegáció vezetője is.

Pórujárt betörő

Az amerikai Kingstonban szerencsétlenül járt egy betörő, aki egy gyógyszerüzemet akart kifosztani. A tolvaj egy 45 centiméter átmérőjű keményen akart leeresztetett



kedni a gyárba, de annyira beszorult, hogy képtelen volt a szűk nyílásból kiszabadulni. A rendőrség jelentése szerint a balszerencsés enyveskedő a füstben megfulladt.

AZ UNESCO Tudományos és Műszaki Dokumentációs Tájékoztató Osztályának (UNISIST) kormányközi konferencia munkájában 100 ország és nemzetközi szervezet 300 képviselője és megfigyelője vesz részt.

BEZÁRT IKREK. Az Egyesült Államokban, Louisiana államban a rendőrség egy hétves iverpárt talált, akiket szülei két évvel ezelőtt egy üres szobába zártak és azóta feljükköztek. A háromévesek fejlettségi szintjén levő kisgyermeknek csak nővérük adott enni hebe-hóba. Az embertelen körülmények között tartott gyermekek olyan büzt árasztottak, hogy kórházba szállításuk közben a mentőknek gázárcsőt kellett viselniük.

AZ ACÉLSZOBRAZOK KIÁLLÍTÁSA tegnap zárult Dunaujvárosban, az Uitz Béla kiállítási tereben és a főtéren. A művészek a Dunai Vasmű acéltermékeiből — a munkások közreműködésével — 10-12 méteres térszobrokat, emlékműveket készítettek.

MÓRA FERENC születésének századik évfordulója alkalmából Szegeden a Közművelődési Palota kupolacsarnokában kedden emlékkiállítását nyitották meg.

VIETNAMBA UTAZOTT a Magyar Nők Országos Tanácsának háromtagú küldöttsége tegnap a Vietnami Nőszövetség meghívására. A küldöttség látogatást tesz Laoszban és Kambodzsában is.

KUBAI FILMHÉT kezdődött tegnap Kingstonban, a jamaicai fővárosban. A rendezvény során két kubai játékfilmet és három dokumentumfilmet mutatnak be a jamaicai közönségnek.

JOHN REED amerikai kommunista életéről és tevékenységéről forgatott filmet Warren Bitty. A film alapjául John Reed: Tíz nap, amely megrengette a világot című műve szolgál.

NÉPI HÍMZÉSEK kiállítása nyílt tegnap Leninvárosban a Derkovits Gyula Művelődési Központban. Az erdélyi, elsősorban kalotaszegi és mezőégi stílusban készült varrottasok, párnák, terítők és faliszőnyegek, a leninvárosi és debreceni művészeti szakörök tagjainak munkái.

A FILMHIRADOK Nemzetközi Szervezetének (INA) évi rendes közgyűlése nyílt meg tegnap. Az UNESCO negyven tagszervezetét tömörítő, Párizsban székelő nemzetközi szervezet négy napos tanácskozásán a nemzetközi híradófilmcsere és a tájékoztatás jobb megszervezéséről lesz szó.

ÜZBEGISZTÁN RÓL forgatott filmet Kis József Kossuth-díjas filmrendező. Felvételeket készítettek a népi kézművesek munkájáról, bemutatnak lakodalmat és a több ezer éves néphagyományokból táplálkozó népi cirksusz előadását is. Végül a taskenti Szépművészeti Múzeumban filmre veszik az üzbegek népművészetek kiállítását.

KÉT BOMBA ROBBANT hétfőről kedde virradóan Olaszországban, a Kereszténydemokrata Párt milánói irredai központjában. Egy harmadik robbanószerkezet egy bergamói irodapületet rongált meg.

NÉPMŰVESZETI KIÁLLÍTÁS nyílik június 30-tól Nyíregyházán. Ötszáz alkotótól négyezer pályamunka érkezett a tárlatra. A pályázók között 150 kollektív — városi és községi, valamint az iskolai népművészeti szakkör is megtalálható. Különösen a himnuszok és a fadaragók körében volt nagy az érdeklődés.

PERFINEVET is adhatnak ezentúl a pusztító hurrikánoknak. A Glóriák, az Isabelle-ek, s Kate-ek után néhány hét múlva megérkezik a nyugati partra Bob, az első „férfi” hurrikán.

Magyar-francia földrajzi kollokvium

Kedden véget ért a tájvédelem, a tájhasznosítás, a regionális területfejlesztés és a környezetvédelem kapcsolatáról megrendezett VII. magyar-francia földrajzi kollokvium. A Nemzetközi Földrajzi Unió magyar nemzeti bizottsága, a Kulturális Kapcsolatok Intézete és a Magyar Tudományos Akadémia földrajztudományi kutatóintézete közös szervezésében megtartott rendezvény-sorozat budapesti, békéscsabai és kecskeméti eseményein 14 előadás hangzott el.

Átadás előtt a Fogarasi úti felüljáró

Tudósítónktól.

A Fővárosi Tanács Közlekedési Főigazgatóságától arról kaptunk tájékoztatást, hogy Budapest legújabb felüljárója, mely a XIV. kerületi Fogarasi utat a XVI. kerületi Csömöri úttal köti össze hamarosan elkészül. A 450 méter hosszú felüljáró terhelési próbájára június 5-én kerül sor, majd rá tíz napra, június 15-én pedig átadják rendeltetésszerű használatra. Hozzárendelték a Fogarasi út második útpályájának kétsávos kialakításához is.

Konferencia a szaknyelvi oktatásról

A műszaki-gazdasági kapcsolatok bővülése, a legújabb tudományos eredmények felhasználása nélkülözhetetlenül teszi az idegen nyelvek intenzívebb oktatását mind a mérnök-képzésben, mind a természettudományokat és a közgazdasági ismereteket tanító felsőoktatási intézményekben. Elsősorban ezt hangsúlyozták a Miskolcon rendezett Szaknyelvkutatás—szaknyelvtanítás című háromnapos országos értekezlet keddi megnyitóján. A többi között elmondták, hogy a Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem már megkezdte az orosz és német nyelvű szakfordítói képzést a gépészmérnöki kar hallgatói körében.

Zuglói tatarozások

A fővárosi tanács által meghatározott épületjavítási feladatok időarányos részét Zuglóban teljesítette az IKV — állapította meg egyebek között keddi ülésén a XIV. kerületi Tanács végrehajtó bizottsága.

A takarékos gazdálkodással kapcsolatban azonban már korántsem ilyen kedvező a kép. Drágítja a munkákat, hogy gyakran az eredeti programban szereplő épületek helyett más lakóházak „megújítását” kezdik meg. A felújítások, karbantartások átfutási ideje az esetek túlnyomó többségében meghaladja az előírt normákat — sokszor azok dupláját teszi ki. Mindezek miatt a végrehajtó bizottság több intézkedésre utasította az IKV vezetőit, hogy a takarékos gazdálkodás követelményei maradéktalanul érvényesüljenek.

TEMETÉS

KEREKES IMRÉT, a Lobogó olvasószerkesztőjét, május 30-án, szerdán 14 órakor temetik el a Rákosparkos úti új köztemetőben.

RAJKAI GYÖRGY érdemes művész, a Thália Színház diszlettervezője temetése május 31-én, délelőtt 11 órakor lesz az Obudai temetőben.

Jelöltjeink az ügétversenyekre

1. Energia (6) — Cirka (10) — Bóra (7) — Erie (5);
2. Fővény (6) — Fennsík (9) — Filozófus (11) — Farmer II. (4);
3. Csoda (9) — Caliban (8) — Barcelona (6) — Sirok (2);
4. Egyetlen (3) — Dahomey (9) — Dédé (7) — Dútyi (10);
5. Csinos (11) — Zsarnok (2) — Zsugori (10) — Botond (7);
6. Babér (4) — Cremona (2) — Apacs (5) — Cézat (3);
7. Eper (8) — Ex katedra (1) — Etelka (4) — Camilla (9);
8. Elszálló (4) — Eukalipsz (9) — Elektron (3) — Dzsúdó (7);

A versenyeket 16.30 órakor kezdik.

(X) A JOZSEF ATTILA SZÍNHÁZ 1979. június havi bérleti műsora:
1. péntek: L. bérlet, 5. előadás;
2. szombat: T. bérlet, 5. előadás;
3. vasárnap délután: Radnóti Mlkios bérlet, 5. előadás; 5. kedd: D. bérlet, 5. előadás; 6. szerda: U. bérlet, 5. előadás; 7. csütörtök: Y. bérlet, 5. előadás; 8. szombat: Mörz Zsigmond bérlet, 5. előadás; 15. péntek: Karinty Frigyes bérlet, 5. előadás; 17. vasárnap: Heltai Jenő bérlet, 5. előadás.